

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 23 Şubat – 01 Mart 2010	Yayımlandığı Tarih 02 Mart 2010	Sayı 438
---	---	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulundan İdarî Yargı Hâkim ve Savcılarının 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu Uyarınca Atanmalarına İlişkin Kararname](#) (R.G. 25 Şubat 2010 – 27504)
- [Özürülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#) (R.G. 27 Şubat 2010 – 27506)
- [Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden 5 Adet Karar](#) (R.G. 23 Şubat 2010 – 27502)
- [Yargıtay 13. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar](#) (R.G. 23 Şubat 2010 – 27502)
- [Yargıtay 18. Hukuk Dairesinden 2 Adet Karar](#) (R.G. 23 Şubat 2010 – 27502)
- [Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar](#) (R.G. 25 Şubat 2010 – 27504)
- [Yargıtay 16. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar](#) (R.G. 25 Şubat 2010 – 27504)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Mehmet Bahri Kurt\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Demirbaş ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Yücel/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Turgut ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Demirbaş ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Tekin VD./Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Dağdelen ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [Adalet Bakanlığında Milletlerarası Tahkim Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ](#) (R.G. 23 Şubat 2010 – 27502)
- [Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğünden 5627 Sayılı Enerji Verimliliği Kanununun 10 Uncu Maddesine ve 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü ve 17/7 nci ve 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü ve 17/7 nci İdarî Para Cezalarına İlişkin Tebliğ Sıra Numarası: 2010/1](#) (R.G. 23 Şubat 2010 – 27502)
- [Yayın İşleri Dairesi Başkanlığından “Adalet Dergisi” Konulu Duyuru](#)
- [2010 Şubat Ayında İsteği Üzerine ve Yaş Haddinden Emekliye Ayrılan](#)

[Hâkim ve Savcılara Ait Liste](#)

- [Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına](#)
(R.G. 24 Şubat 2010 – 27503)
- [Radyo ve Televizyon Üst Kurulundan Radyo ve Televizyon Kuruluşları Kanal veya Frekans Tahsisi Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri ile Yayın Lisansı ve İzni Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 24 Şubat 2010 – 27503)
- [Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 24 Şubat 2010 – 27503)

 [İçindekilere dön](#)

Atama Kararı

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığından:

İdarî yargı hâkim ve savcılarının 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu uyarınca atanmalarına ilişkin kararname aşağıda gösterilmiştir.

KARAR: 03.02.2010 – 01/Kar.

Danıştay Savcılığına, Danıştay Tetkik Hâkimi 27484 Dr. Asım ÖZCAN,
Danıştay Savcılığına, Danıştay Tetkik Hâkimi 32650 Nagihan ALTEKİN,
Danıştay Savcılığına, Danıştay Tetkik Hâkimi 32736 İbrahim ÖZDEMİR,
İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üyeliğine, Samsun İdare Mahkemesi Başkanı 32794
Munise ADAY,
Danıştay Savcılığına, Danıştay Tetkik Hâkimi 33587 Keziban GÜLCAN KAYA,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Danıştay Savcısı 33784 Abdurrahman GENÇBAY,
Danıştay Savcılığına, Danıştay Tetkik Hâkimi 33814 Mustafa BAHTİYAR,
Mersin Vergi Mahkemesi Üyeliğine, Hatay Vergi Mahkemesi Üyesi 36474 Ali Fuat
UÇAR,
Kırıkkale Vergi Mahkemesi Üyeliğine, Çanakkale İdare Mahkemesi Üyesi 37987 Şahap
Güven BOYDAK,
Ankara Vergi Mahkemesi Üyeliğine, Danıştay Tetkik Hâkimi 38450 Gönül SAYIN,

Diyarbakır İdare Mahkemesi Üyeliğine, Danıştay Tetkik Hâkimi 42977 Dursun ÖZDEMİR,
Kırıkkale İdare Mahkemesi Üyeliğine, Van İdare Mahkemesi Üyesi 94882 Erhan TUTAL,
Antalya İdare Mahkemesi Üyeliğine, Bursa İdare Mahkemesi Üyesi 94886 Yusuf BAYRAKTAR,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Ankara İdare Mahkemesi Üyesi 94902 Mehmet ÖZYİĞİT,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, İstanbul Vergi Mahkemesi Üyesi 97718 Fuat KARA,
Aksaray İdare Mahkemesi Üyeliğine, Mardin İdare Mahkemesi Üyesi 97749 Sümeyra GÜNGÖR,
Kastamonu İdare Mahkemesi Üyeliğine, Ankara İdare Mahkemesi Üyesi 101130 İhsan YILMAZ,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Isparta İdare Mahkemesi Üyesi 101643 Tarık KAVAK,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, İzmir İdare Mahkemesi Üyesi 101649 Fedayi KURT,
Van İdare Mahkemesi Üyeliğine, Ankara İdare Mahkemesi Üyesi 101815 Selçuk AYHAN,
Ankara İdare Mahkemesi Üyeliğine, Tekirdağ İdare Mahkemesi Üyesi 102090 Zühal YILDIRIM,
Ankara İdare Mahkemesi Üyeliğine, Ankara Vergi Mahkemesi Üyesi 107161 Nuray YILMAZ,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Mersin Vergi Mahkemesi Üyesi 118391 Emrah ÖZCAN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Elazığ İdare Mahkemesi Üyesi 118398 Özlem TÜRKSEVEN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Van İdare Mahkemesi Üyesi 118399 Duygu İĞDE,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Diyarbakır İdare Mahkemesi Üyesi 118401 Neslihan SOLMAZ DALKIRAN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Erzurum İdare Mahkemesi Üyesi 118404 Uğur KOCAMAN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, İzmir İdare Mahkemesi Üyesi 118405 Sultan AKSOY KUYUMCU,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Adana Vergi Mahkemesi Üyesi 118408 İsmail BİRSEN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Gaziantep İdare Mahkemesi Üyesi 118415 Mehmet YAMAK,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Samsun İdare Mahkemesi Üyesi 118416 Özgür METİN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, İstanbul Vergi Mahkemesi Üyesi 118419 Ayşegül BORA,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Muğla İdare Mahkemesi Üyesi 118422 Bahar Doğa YILDIZ,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Samsun Vergi Mahkemesi Üyesi 118426 Hüseyin AYDIN,
Diyarbakır İdare Mahkemesi Üyeliğine, İstanbul İdare Mahkemesi Üyesi 118428 Emine Nur PEHLİVAN,
Adana Vergi Mahkemesi Üyeliğine, Adana İdare Mahkemesi Üyesi 118430 Gülsüm DAĞDEVİREN MANAV,
Van Vergi Mahkemesi Üyeliğine, Sakarya Vergi Mahkemesi Üyesi 118438 Fatma KORKMAZ AYHAN,
Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Aydın Vergi Mahkemesi Üyesi 118439 Seval KÖSA,
Mardin İdare Mahkemesi Üyeliğine, Edirne Vergi Mahkemesi Üyesi 118441 Arif BAYBURTLU,

İzmir Vergi Mahkemesi Üyeliğine, İzmir İdare Mahkemesi Üyesi 119351 Onur GÖKSU,

Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Erzurum İdare Mahkemesi Üyesi 119361 Zeynel Faruk EFE,

Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Van Vergi Mahkemesi Üyesi 119434 Evrim KARAMANLIOĞLU,

Danıştay Tetkik Hâkimliğine, Hatay Vergi Mahkemesi Üyesi 119522 Bayram Barış ÖZKANAY,

Danıştay Tetkik Hâkimliğine, İstanbul Vergi Mahkemesi Üyesi 119817 Baki BOYBAŞI,

Naklen atanmışlardır.

[R.G. 25 Şubat 2010 – 27504]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelik

Karar Sayısı : 2010/91

Ekli “Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; Devlet Bakanlığının 25/12/2009 tarihli ve 2269 sayılı yazısı üzerine, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 8/1/2010 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

C. ÇİÇEK

Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

Devlet Bakanı

H. YAZICI

Devlet Bakanı

E. BAĞIŞ

Devlet Bakanı

M. V. GÖNÜL

Milli Savunma Bakanı İçişleri Bakanı

N. ÇUBUKÇU

Milli Eğitim Bakanı Bayındırlık ve İskân Bakanı Sağlık Bakanı

M. M. EKER

Tarım ve Köyişleri Bakanı Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. GÜNAY

Kültür ve Turizm Bakanı

B. ARINÇ

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

F. N. ÖZAK

Devlet Bakanı

S. A. KAVAF

Devlet Bakanı

B. ATALAY

İçişleri Bakanı

M. DEMİR

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Ö. DİNÇER

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

A. BABACAN

M. Z. ÇAĞLAYAN

Devlet Bakanı

C. YILMAZ

Devlet Bakanı

A. DAVUTOĞLU

Dışişleri Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı

N. ERGÜN

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

V. EROĞLU

Çevre ve Orman Bakanı

M. AYDIN

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

F. ÇELİK

Devlet Bakanı

S. ERGİN

Adalet Bakanı

M. ŞİMŞEK

Maliye Bakanı

B. YILDIRIM

Ulaştırma Bakanı

T. YILDIZ

Sanayi ve Ticaret Bakanı

**ÖZÜRLÜLERİN DEVLET MEMURLUĞUNA ALINMA ŞARTLARI İLE
YAPILACAK YARIŞMA SINAVLARI HAKKINDA YÖNETMELİKTE**

DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 20/8/2004 tarihli ve 2004/7754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Nüfus hüviyet cüzdanının,” ibaresi ve (c) bendi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkarda yer alan “noter tasdikli” ibaresi “kurumca onaylı” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin eki (Ek-I)’de yer alan “İş Talep Formu” ekteki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-I İŞ TALEP FORMU

Kurumu				
T.C. Kimlik Numarası				4.5x6 Fotoğraf
Adı	Soyadı	Cinsiyeti Erkek Kadın		
Baba Adı	Anne Adı	İli İlçesi		
Bucağı, Mahalle veya Köyü	Sokağı	Ev No	Cilt No	Sayfa No
Verildiği Nüfus İdaresi	Veriliş Sebebi	Veriliş Tarihi	Cüzdan Kayıt No	Seri No
Askerlik Hiz. Yapıldı mı? Evet Hayır	Yapıldıysa Şekli Yd. Sb. Kısa Dön. Er	Yapılmadıysa Sebebi Tecilli Alınmadı		
Mecburi Hiz. Var mı? Evet Hayır	Varsa Yükümlü Bulunulan Kurum	Sebebi ve Süresi		
Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumundan Kredi Alındı mı? Evet Hayır	Kredi Alındıysa Süresi			
Sabıka Kaydı Var mı? Var Yok	Mahkumiyete Neden Olan Suçu Var mı? Var Yok	Mahkumiyeti Varsa Süresi Yıl Ay Gün		
En Son Bitirilen Öğrenimin Adı: Bölümü: Tarihi:	Derecesi: Süresi:	Sonucu Tecil Af Par.Cez.		
Özür Grubu 1.İşitme ve/veya Dil ve Konuşma 2.Görme 3. Ortopedik 4. Zihinsel	Özürlülük Derecesi %			
	Refakatçi Gerekip Gerekmediği			

5.Diğer (Belirtiniz)	Evet	Hayır
İstenilen Görev	Görevle İlgili Özel Eğitim ve Nitelikler	
Adres: Telefon:		
E-Posta :		
Formu İnceleyen Adı Soyadı: Unvanı: Tarih ve İmza	Bu İş Talep Formunu gerçeğe uygun olarak doldurdum./...../20... İmza	

AÇIKLAMALAR

- 1- Bütün sorular tam ve açık olarak cevaplandırılacaktır.
- 2- Cevaplar seçme kutularına (X) koymak suretiyle belirtilecektir.
- 3- Soruların bir veya birkaçını cevapsız bırakanların talepleri dikkate alınmayacaktır.
- 4- Gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenler hakkında Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanacaktır.
- 5- İş Talep Formuna (4,5x6) ebadında bir adet fotoğraf ve sağlık kurulu raporunun fotokopisi dışında hiçbir belge eklenmeyecektir.
- 6- İş Talep Formunda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin, kazanmış dahi olsalar imtihanları geçersiz sayılarak atamaları yapılmayacak, ataması yapılmış olanların atamaları iptal edilecektir.

[R.G. 27 Şubat 2010 – 27506]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay Kararları

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/14660

Karar No : 2009/18139

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın

Mahkemesi : Karacabey Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 29/1/2008

Numarası : 2006/1018-2008/49

Davacı : Çiftçi Mallarını Koruma Meclisi Av. Beyhan ÇIRPANLI

Davalı : Harun ALACÇAN Av. İbrahim EMİR

Dava dilekçesinde 1245 TL asıl alacağın tahsili için yapılan ilamsız icra takibine vaki haksız itirazın iptaline takibin devamına % 40 icra inkar tazminatının faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü ve kısmen

reddi cihetine gidilmiş, hükmün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 27/7/2009 tarih ve 172638 sayılı yazıları ile kanun yararına bozulması istenilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin HUMK 427/6 maddesine uygun olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü.

Davacı vekili dava dilekçesinde, davalının 2004-2005 yılı koruma bedelini ödemediği gibi aleyhine yapılan ilamsız icra takibine haksız itiraz ettiğini ileri sürerek tahsili için başlatılan icra takibine yapılan itirazın iptali ve % 40 icra inkar tazminatına hükmedilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kesin olan hükümde “mahkemece davanın Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 7. maddesi gereğince görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulmasına” karar verilmiş olması kanuna aykırı olduğu ileri sürülerek hükmün kanun yararına bozulması istenilmiştir.

Takibe konu alacak, 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunun 15. maddesi uyarınca koruma meclisince tahakkuk ettirilmiş olan koruma bedeli alacağından oluşmaktadır. Bu husus dosya arasında mevcut Koruma Meclisi Kararından açıkça anlaşılmaktadır. Madde 15 - “Koruma tarifeleri her sene koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından mahallin örf ve adeti ile iktisadi vaziyetine ve taalluk ettiği arazinin verimine, mahsulün nevine veya hayvan cinsine göre tanzim olunur.

Bu tarifeler murakabe heyetine gönderilmekle beraber aynı zamanda köy veya kasabanın münasip mahallerine de talik olunur. Alakadarlar talikten itibaren on gün zarfında koruma veya ihtiyar meclisleri vasıtasıyla veya doğrudan doğruya murakabe heyetine itiraz edebilirler. Tarifeler murakabe heyetinin tasdiğiyle katileşir.

Koruma bedelleri her mahallin istihsal vaziyetlerine göre tespit olunacak en müsait zamanda ve Tahsili Emval Kanununa göre tahsil olunur. Ancak Tahsilat Komisyonunun vazifeleri koruma ve ihtiyar meclisleri, tahsildarın gördüğü işler koruma heyeti reisinin veya muhtarın tensip edeceği kimse tarafından ifa olunur.

Koruma tarifesi bir senelik bekçi ücretlerinden başka peşin olarak ödenecek zarar ve ziyanlarla masraf karşılığı olarak bekçi ücretlerine yüzde 30 u geçmemek üzere yapılacak bir ilaveyi karşılayabilecek şekilde tanzim olunur.”

O halde bu para cezaları anılan maddesinin 1. fıkrasında belirtildiği üzere aynı kanunun 8. maddesinin 1. bendi uyarınca belirlenmiştir. Bu durumda, aynı kanunun 10. maddesinin bu konuda uygulanması gerekir. Bu maddeye göre ise kanunda yazılı istisnalar dışında (ki, bu istisnalar Kanunun 26. maddesinde yazılı olup, koruma ve köy ihtiyar meclislerinin verdikleri kararlara karşı vaki itirazların Sulh Mahkemelerince inceleneceğine dairdir) koruma meclisince alınan kararlara karşı 10 gün zarfında murakabe heyetlerine itiraz edilebileceği, itiraz edilip de reddedilen veya itiraz edilmeden kesinleşen bu kararların derhal icra olunacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Anılan madde metninde, (murakabe heyetlerince itiraz üzere verilen kararlar aleyhine hiçbir kanun yoluna müracaat olunamaz) hükmü Anayasa Mahkemesi’nce iptal edilmiştir. (Anayasa Mahkemesinin 15/11/1963 tarih ve E. 1963/97, K. 1963/272 sayılı karar) bu kararların icrası için ilgiliye tebliğe tevessül edildiğinde bu işlem, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun uyarınca, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 6. maddesine göre muhatap ancak görevli İdare Mahkemesine itirazda bulunabilir.

Davacı idare, yükümlüye yaptığı tebligat üzerine tahsil işleminin durdurulduğuna dair görevli İdare Mahkemesinden bir karar verilip kendisine tebliğ edilmediği sürece, yukarıda sözü edildiği gibi 6183 Sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak alacağını tahsil etmek üzere yasa da yazılı yollara başvurmak durumundadır. İdarenin bu yola gitmeyerek alacağını Özel Hukuk hükümlerine tabi bir alacakmış gibi mahkemeden talep etmesi, alacağın niteliğini

değiştirmeyeceğinden, böyle bir başvurunun Adliye Mahkemesince reddedilmesi gerekir. Bu suretle HUMK'nun 7. maddesinin 1. fıkrası hükmü uyarınca, davacının istemi, idari makamlarca yapılması gereken bir işleme ilişkin olması (6183 Sayılı Kanuna göre) nedeniyle görev yönünden reddedilmelidir.

O nedenle dava dilekçesinin görevsizlik nedeni ile reddi gerekirken olaya ve alacağın dayandığı yasa maddesine uymayan gerekçe ve yorumlarla esasa girilerek yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeplerle kabulü ile hükmün BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine 12/11/2009 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

— • —
Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/16817

Karar No : 2009/18384

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın

Mahkemesi : Kayseri 3. Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 28/4/2009

Numarası : 2008/1884-2009/639

Davacı : Sevim FİDAN Vek. Av. Sıracettin EREN

Davalı : Ahmet Yücel ESER

Dava dilekçesinde ıslahla 1.750,80-TL. ecrimisilin faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü cihetine gidilmiş, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü.

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hüküm kanun yararına bozulması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup, gereği düşünüldü.

Davacı vekili dava dilekçesinde, davalının müşterek murisleri Yahya Eser'e ait taşınmazda murisin vefatından itibaren kira ödemedi oturduğu belirterek fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak üzere şimdilik 1.000-TL. ecrimisil talep ve dava etmiştir. (Davacı vekili 27/4/2009 tarihli dilekçe ile de talebini 1.750,80-TL. olarak ıslah etmiştir.)

Mahkemece; davanın kısmen kabulü cihetiyle 1.145,00 TL. ecrimisilin davalıdan tahsiline karar verilmiş, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Mahkeme; ek kararlar temyiz edenin sıfatına göre kabul edilen miktarın temyiz sınırının altında olması nedeniyle kararın kesin olarak verildiğinden bahisle HUMK. 433. maddesi uyarınca davalının temyiz talebinin reddine karar vermiş;

Kesin olan hükümde, mahkemece; 492 sayılı Harçlar Kanununun 30. maddesi gereğince, ıslah edilen miktar için gerekli harç alınmadan ıslah edilen miktar yönünden de işin esası hakkında karar verilmiş olması yönleri Kanununa aykırı olduğu gerekçesiyle, hükmün Kanun Yararına bozulması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmiştir.

492 sayılı Harçlar Kanununun 30. maddesi gereğince; ıslah dilekçesiyle artırılan miktar üzerinden gerekli harç alınmadan yargılamaya devam olunamayacağı dikkate alınmadan ıslah edilen miktar yönünden de işin esası hakkında karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmemiştir.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının HUMK. 427/6. maddesine dayalı Kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeplerle kabulü ile hükmün BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 17/11/2009 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/17737

Karar No : 2009/18986

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın

Mahkemesi : Kartal 3. Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 20/12/2006

Numarası : 2005/92-2006/1585

Davacı : İSKİ Genel Müd. - Av. H. YILDIRIM

Davalı : Kurban KAVCIOĞLU - Av. A. SONSUZ

Dava dilekçesinde 938.00 lira tazminatın faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın zamanaşımı nedeniyle reddi cihetine gidilmiş, hüküm Yargıtay C. Başsavcılığınca kanun yararına bozulması istemi ile temyiz edilerek dosya dairemize gönderilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü.

Davacı İSKİ Genel Müdürlüğü vekilinin davalıya karşı 17/1/2005 tarihinde açtığı davada, davacı idareye ait boruya davalı tarafından zarar verilmesi nedeniyle, 517.547.334 TL+219,54 EURO hasar bedelinin ödenmesinin istendiği, mahkemece davanın zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddine karar verildiği, hükmün kesin olduğu anlaşılmıştır.

818 sayılı Borçlar Kanununun 60. maddesi hükmüne göre, haksız fiilden kaynaklanan davalarda, zarar görenin zararı ve zararın sorumlusunu öğrendiği günden itibaren 1 yıl ve her halde zarara sebep olan fiilin gerçekleşmesinden itibaren 10 yıl içinde dava açması gerekmektedir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 11. maddesi hükmüne göre, İSKİ Genel Müdürlüğü adına dava açma konusunda emir vermeye yetkili organ genel müdürdür.

Dosyanın incelenmesinden, hasar tesbit tutanağının 3/8/2003 tarihinde tutulduğu, dava açmaya yetkili genel müdürlük makamına zararın ve sorumlunun 9/3/2004 tarihinde bildirildiği, 10/3/2004 tarihinde genel müdürlük makamınca dava açılmasının uygun bulunduğu anlaşılmıştır.

Mahkemece, genel müdürlük makamınca zararın ve sorumlunun öğrenilmesinden itibaren 1 yıllık zamanaşımı süresinin dolmadığı gözetilerek işin esasına girilerek karar verilmesi gerekirken, zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının HUMK'nun 427/6 maddesine dayalı Kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeplerle kabulü ile hükmün bozulmasına ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 23/11/2009 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/17921

Karar No : 2009/19910

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın**Mahkemesi** : Pendik 1. Sulh Hukuk Mahkemesi**Tarihi** : 4/12/2008**Numarası** : 2007/2076-2008/2553**Davacı** : AYEDAŞ Vek. Av. Sevgi FIRAT**Davalı** : Pendik Belediye Başkanlığı Vek. Av. Fatih AYSAN

Dava dilekçesinde 796,52-TL.na itirazın iptali faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü ile 447,93-TL. üzerinden takibin devamı cihetine gidilmiş, hüküm Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu yararına bozulması istenilerek; dosya Dairemize gönderilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü.

Davacı tarafından davalı Belediye Başkanlığı aleyhine açılan itirazın iptali davasında yapılan yargılama sonucu 447,93-TL.na itirazın iptaline karar verilmiş; davalı vekiline 26/1/2009 tarihinde karar tebliğ edilmiş, 30/1/2009 tarihli dilekçe ile kanun yararına kararın bozulmasını istemiştir. Pendik Cumhuriyet Başsavcılığının 17/2/2009 tarihli dilekçesi Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmiş, hükmün Yargıtay'ca incelenmesi Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 16/9/2009 gün ve 2009/205606 sayılı tebliğnamesi ile HUMK.nun 427/6. maddesi gereğince kanun yararına bozulması istenilmiş olmakla dosya ve içerisindeki bütün kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü.

Davada, kaçak elektrik tüketiminden doğan alacağın tahsili için başlatılan icra takibine itirazın iptali istenilmiştir.

İİK.67/2. maddesi hükmü uyarınca itirazın iptali davalarında alacağın belli ve bilinebilir (likit) olması durumunda istek halinde yerleşmiş Yargıtay kararları doğrultusunda icra inkar tazminatına hükmedilmesi gerekmekte ise de, icra takibine konu alacağın haksız fiilden kaynaklanması ve alacağın gerçek miktarının ancak mahkeme hükmü ile belirleneceği, likit olmadığı dikkate alındığında davacı tarafın icra inkar tazminatı isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, davacı yararına inkar tazminatına hükmedilmesi ve hükmedilen tazminatın miktarının da gösterilmeyerek infazda kuşku yaratacak biçimde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin yukarıda açıklanan nedenle kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere kanun yararına bozulmasına, gereği yapılmak üzere kararın bir örneğinin ve dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 14/12/2009 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:**Esas No** : 2009/18486**Karar No** : 2009/20266**YARGITAY İLAMI****İncelenen Kararın****Mahkemesi** : Nallıhan Sulh Hukuk Mahkemesi**Tarihi** : 14/1/2009**Numarası** : 2008/91-2009/12**Davacı** : Topçuoğlu Petrol ve Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Vek. Av. N. KAÇYIĞIT**Davalı** : Eşref GÜMÜŞ

Dava dilekçesinde 460.00 YTL alacak için itirazın iptali, inkar tazminatının masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın kabulü cihetine gidilmiş,

hüküm kanun yararına bozma istemi ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü.

Davacı, 26/2/2008 tarihinde Nallıhan Sulh Hukuk Mahkemesine açılan davada, 4/1/2006 tarihinde veresiye olarak 460,00 TL bedelli motorin alan davalı borcunu ödememiş olmakla, tahsili için başlatılan takibe vaki itirazın iptali ile inkar tazminatının tahsilini talep ve dava etmiştir.

Mahkemece; "alacak davasının kabulü ile, masrafların davalıdan tahsiline" karar verilmiş, davacı vekilinin tavgiz talebi üzerine "460,00 YTL üzerinden hüküm tesis olduğuna ve icra inkar tazminatı talebinin reddine" tavgizen karar verilmiştir.

Kesin olan hükümde "icra inkar tazminatı talebi konusunda olumlu ya da olumsuz karar verilmemiş olması, davasının kabulüne denilmek suretiyle infazda tereddüt oluşturulması, tesellüm fişi numarasının gerekçede farklı yazılması" doğru görülmediği gerekçesiyle, hükmün kanun yararına bozulması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmiştir.

Hükümlerin tavgizhi HUMK'nın 455 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, "Hüküm müphem ve gayrivazih olur veya mütenakız fıkralar ihtiva ederse icrasına kadar her iki taraftan biri iphamın tavgizhini ve tenakuzun refini isteyebilir". Aynı yasanın 459. maddesine göre ise "İki tarafın isim ve sıfat ve neticei iddialarına müteallik hataları ve esas hükümdeki hesap hataları kendilerinin istfımaından sonra mahkeme tarafından tavgiz olunur. Tavgiz olunan cihet hüküm üzerine yazılır." Tavgiz yoluyla hüküm değıştirilemeyeceği gibi, hakim tavgiz yolu ile hükümde unutmüş olduğu talepler hakkında karar verip, bunu hükmüne ekleyemez (HGK.2008/11-448 E, 2008/454 K.). O nedenle unutulmuş talep hakkında tavgiz ile hükme ekleme yapılması usul ve yasaya uygun görülmemiştir.

HUMK 417 ve devamı maddeleri uyarınca, yargılama giderleri haksız çıkan tarafa yükletilir. Bu nedenle, kısa kararda yapılan yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılması, gerekçeli kararda giderlerin davalıdan tahsili ile davacıya verilmesine karar verilmesi ve böylece çelişki oluşturulması hali bozma nedeni oluşturmaktadır (10/4/1992 gün 7/4 sayılı Yargıtay İBK).

Ayrıca, Mahkemece, asıl ve yardımcı taleplerin her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, mümkünse sıra numarası altında birer birer, açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gerekir (HUMK.md.388/son). Bu nedenle davada 460,00 TL alacak için Nallıhan İcra Müdürlüğünün 2007/93 sayılı dosyasında başlatılan ilamsız takibe vaki itirazın iptali ile inkar tazminatının tahsilini talep ve dava edildiği halde, alacak davası olarak kabulüne karar verilmesi icra inkar tazminatı talebi hakkında karar verilmemesi ve alacak likit olduğu halde inkar tazminatı talebinin kabul edilmemiş olması doğru görülmemiştir.

Bunların dışında, hükme esas alınan tesellüm fişi tarihi 4/1/2006 olduğu halde, gerekçeye 4/11/2006 olarak yazılması da doğru değildir.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6 maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeplerle kabulü ile hükmün BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 17/12/2009 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 23 Şubat 2010 – 27502]

— • —

Yargıtay 13. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/15538

Karar No : 2010/6

YARGITAY İLAMI

Mahkemesi : Ankara 6. Tüketici Mahkemesi

Tarihi : 29/7/2009

Numarası : 2009/7-2009/346

Davacı : Teleses Mağazacılık Tic.A.Ş vekili avukat Halil Yaman

Davalı : Mehmet Gündoğdu

Taraflar arasındaki Keçiören Tüketici Sorunları Hakem Heyeti kararının iptali davasının yapılan yargılaması sonunda davanın kabulüne, yargılama giderlerinin takdiren davacı üzerinde bırakılmasına dair, müddeabihin miktarı itibariyle kesin olarak verilen kararın, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı, davalının 28/11/2007 tarihinde 359537015946914 imei numaralı cep telefonunu firmalarından satın aldığını, telefonun klonlandığı için Telekomünikasyon Kurumu tarafından konuşmaya kapatıldığı gerekçesiyle satış bedelinin iadesi için başvurduğu Keçiören Kaymakamlığı Tüketici Sorunları Hakem Heyetinin 15/12/2008 tarih ve 1067 sayılı kararıyla satış bedelinin iadesine karar verdiğini oysa, davalıya ayıplı mal satmadıklarını belirterek, Keçiören Kaymakamlığı Tüketici Sorunları Hakem Heyeti kararının iptaline, yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalıya yükletilmesini istemiştir.

Davalı, davacıdan satın aldığı telefonun klonlu olduğuna dair uyarı mesajı geldiğini, daha sonra bu mesajın yanlışlıkla gönderildiğinin anlaşıldığını, kendisinin kusurlu olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

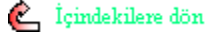
Mahkemece, davalı tarafın, davacıdan 28/11/2007 tarihinde 359537015946914 imei numaralı cep telefonunu satın aldığı, davalının bir yılı aşkın süre cihazı kullandıktan sonra cihazın klonlandığı gerekçesiyle yanlışlıkla haberleşmeye kapatıldığı, 28/12/2008 tarihinde bu yanlışlığın anlaşılması üzerine tekrar beyaz listeye alındığı, cihazda hukuken ve fiilen yararlanmada bir engelin bulunmadığı, bu durumda Keçiören T.S.H.H. nin 312.71 YTL + %18 KDV. nin satıcı firma tarafından tüketiciye iadesine dair verdiği kararın hukuki duruma uygun düşmediği için 15/12/2008 tarih ve 1067 sayılı kararın iptaline, ancak davalının bu yanlıgılı durumdan sorumlu tutulmayacağı için yargılama gideri ve vekalet ücretinin davacı üzerinde bırakılmasına, müddeabihin miktarı itibariyle kesin olarak karar verilmiş, hüküm Yargıtay Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz edilmiştir.

Davacının, davalıya satıp teslim ettiği cep telefonunda hukuken ve fiilen yararlanmaya engel bir hal olmadığı davalıya ayıplı mal satılmadığı, cep telefonunun klonlandığı gerekçesiyle dava dışı kurumca yanlışlıkla haberleşmeye kapatıldığı, dosya içeriğinden anlaşıldığı gibi bu hususlar mahkemenin de kabulündedir.

Davacı, ayıplı mal satışı söz konusu olmadığı halde cep telefonunun bedelinin iadesine karar veren Keçiören Kaymakamlığı Tüketici Sorunları Hakem Heyeti kararının iptalini istemekte haklıdır. Bu konuda davacının herhangi bir kusuru bulunmamaktadır.

Bu durumda HUMK. nun 417-423 maddeleri gereğince yargılama giderlerinin ve kendisini vekille temsil ettiren davacı için vekalet ücretinin davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, hükmün bozulması gerekir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının HUMK. 427/6 maddesine dayalı kanun yararına bozma talebinin kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere BOZULMASINA, 7/1/2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 18. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/9888

Karar No : 2010/376

YARGITAY İLAMI

Davacı Cevat Baykın'a velayeten babası Mervan Baykın, annesi Kumri Baykın ile davalı Nüfus Müdürlüğü arasındaki davada Şemdinli Asliye Hukuk Mahkemesince verilen ve Yargıtay'ca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan 1/11/2007 günlü ve 2007/95-94 sayılı kararın yürürlükteki hukuka aykırı olduğu savıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 27/7/2009 gün ve Hukuk-2009/176162 sayılı yazısıyla kanun yararına temyiz edilerek bozulması istenilmiş olmakla, dosyadaki tüm kağıtlar okunup gereği düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Doğum tarihinin düzeltilmesine karar verilen Cevat ile aynı anneden doğduğu anlaşılan kardeşi 10/6/1990 doğumlu Fahir arasında düzeltilen doğum tarihine göre 4 ay 9 günlük bir zaman farkı bulunmaktadır. Bir kadının bu süre içerisinde iki kez doğum yapmasının tıbben mümkün olmadığı açık olup, hakim, nüfus kayıtlarında düzeltme yaparken bu kayıtların diğerleri ile çelişik olmamasına özen göstermeli, böyle bir sonucu doğuracak kararlar vermemelidir. Mahkemece bu husus dikkate alınmaksızın yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.

Bu itibarla yukarıda açıklanan nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün HUMK.'nun 427. maddesi gereğince sonuca etkili olmamak kaydıyla kanun yararına BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 21/1/2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 18. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/9889

Karar No : 2010/379

YARGITAY İLAMI

Davacı Araç Cumhuriyet Başsavcılığı ile davalı Nüfus Müdürlüğü vd. arasındaki davada Araç Asliye Hukuk Mahkemesince verilen ve Yargıtay'ca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan 23/8/1984 günlü ve 1982/49-1984/119 sayılı kararın yürürlükteki hukuka aykırı olduğu savıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 27/7/2009 gün ve Hukuk-2009/176163 sayılı yazısıyla kanun yararına temyiz edilerek bozulması istenilmiş olmakla, dosyadaki tüm kağıtlar okunup gereği düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Dosya içinde bulunan nüfus kaydına göre, Salih Bulkur'un nüfusa 14/1/1966 tarihinde tescil edildiği görülmüştür. Bir kimsenin doğmadan nüfusa tescili mümkün olmadığı halde, doğum tarihinin 5/6/1970 olarak düzeltilmesi nüfus kayıtlarında çelişki meydana getirmektedir. Hakim, nüfus kayıtlarında düzeltme yapılmasına karar verirken, bu kayıtlar arasında çelişki meydana getirmemek ve hayatın olağan akışına ters düşecek durumlara yol açmamaya özen göstermek zorunda olup, bu hususa uyulmaması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur. Diğer taraftan, dava ve hüküm tarihinde yürürlükte bulunan 1587 sayılı Nüfus Kanununun 46. maddesi hükmüne göre nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarda Cumhuriyet Savcısı ile nüfus müdürü veya memurunun bulunması ve kararın onların önünde

verilmesi zorunludur. Benzer bir düzenlemeye Nüfus Kanununu yürürlükten kaldıran, 29/4/2006 tarih 26153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 36/1-a maddesinde de yer verilmiştir. İncelenen dosyadan, davalı Nüfus Müdürlüğü temsilcisinin duruşmaların bir kısmına iştirak etmediği anlaşılmıştır. Mahkemenin oluşumuna ilişkin açıklanan yasa hükmü dikkate alınmadan, nüfus idaresi temsilcisinin yokluğunda yargılama yapılması da doğru bulunmamıştır.

Bu itibarla yukarıda açıklanan nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün HUMK.'nun 427. maddesi gereğince sonuca etkili olmamak kaydıyla kanun yararına BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 21/1/2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 23 Şubat 2010 – 27502]

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2008/19546

Karar No : 2010/1158

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın :

Mahkemesi : İzmir 13. Aile Mahkemesi

Tarihi : 13/8/2008

Numarası : Esas No: 2008/637 Karar No:2008/650

Davacı : Yusuf Zeybek

Davalı : Ayşe Zeybek

Dava Türü : Boşanma

Temyiz Eden : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 166. maddesinin 3. fıkrası gereğince, boşanma kararı verilebilmesi için evliliğin en az bir yıl sürmüş olması ve eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin, diğerinin davasını kabul etmiş olması gerekir. Bu halde dahi boşanma kararı verilebilmesi için, hakimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

İncelenen dosyada, tarafların boşanma hususunda anlaşmış oldukları görülmektedir.

Dosyada mevcut nüfus kaydından, tarafların 12/3/2008 tarihinde evlendikleri anlaşılmış olup, dava tarihine göre henüz bir yıllık yasal süre dolmamıştır. Bu durumda Türk Medeni Kanununun 166. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen bir yıllık süre şartının gerçekleşmemiş olması nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere BOZULMASINA, oybirliğiyle karar verildi. 21/1/2010

[R.G. 25 Şubat 2010 – 27504]

Yargıtay 16. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2009/7846

Karar No : 2009/8173

YARGITAY İLAMI

Mahkemesi : Gaziantep Kadastro Mahkemesi

Tarihi : 11/10/1993

Numarası : 1992/781-1993/387

Davacı : Halil ÇELİK

Davalı : Narlıca Köyü Tüzel Kişiliği

Taraflar arasında kadastro tesbitinden doğan dava sonucunda verilen hükmün Yargıtay'ca incelenmesi istenilmekle; temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldı, inceleme raporu ve dosyadaki belgeler okundu, GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

Kadastro sırasında 114 ada 2 parsel sayılı 29.750 metrekare yüzölçümündeki taşınmaz kazandırıcı zamanaşımı zilyetliği nedeniyle Narlıca Köyü Tüzel Kişiliği adına tespit edilmiştir. Davacı Halil Çelik, yasal süresi içinde özetle, "çekişmeli taşınmazın, kendi adına tespit gören komşu 114 ada 3 parsel sayılı taşınmazın devamı ve kendisine ecdadından kalan bir yer olduğu, çekişmeli taşınmaz içinde yer alan su pınarını köy halkının istemesi üzerine köye verdiğini, bu nedenle su pınarı ile birlikte 5 dönüm yeri Köy Tüzel Kişiliğine vermeyi kabul ettiğini belirterek geriye kalan 24.000 metrekare küsur yerin adına tescili" istemiyle dava açmıştır. Mahkemece yapılan yargılama sonunda davacının dava dilekçesinde dava sebep ve delillerini bildirmedeği gibi çıkarılan meşruhatlı davetiyeye rağmen duruşmada hazır bulunmak suretiyle de bu eksikliği gidermediği gerekçesiyle 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 28/2. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına ve çekişmeli 114 ada 2 parsel sayılı taşınmazın tespit gibi tesciline karar verilmiş ve hüküm temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. Davacı vekilinin başvurusu üzerine T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 18/9/2009 tarihli yazılarıyla "davacının dava dilekçesinde dava sebep ve delillerini bildirmiş olduğunun kabulü gerektiği" düşüncesiyle kanun yararına bozma yoluna başvurulması istenmiş ve T.C. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12/10/2009 tarih 2009/225160 sayılı tebliğnamesi ile "davacının dava dilekçesinde, taşınmazın dedelerinden kaldığını iddia edip davasını her türlü delil ve şahitlerle ispat edeceğini" belirttiği dikkate alındığında davacının dava sebep ve delillerini bildirdiğinin kabul edilmesi gerekirken, dosyaya uygun düşmeyecek şekilde 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 28/2. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinin doğru görülmediği düşüncesiyle H.U.M.K.'nin 427/6. maddesi uyarınca kanun yararına bozma talebinde bulunulmuştur.

Mahkemece, davacının dava dilekçesinde dava sebep ve delillerini bildirmedeği gibi çıkarılan meşruhatlı davetiyeye rağmen duruşmada hazır bulunarak bu eksikliği gidermediğinden sözedilerek 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 28/2. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiş ise de verilen karar dosya kapsamına uygun düşmediği gibi yerleşik Yargıtay içtihatlarına da aykırı bulunmaktadır. Davacı, dava dilekçesinde çekişmeli taşınmazın kendi adına tespit edilen 114 ada 3 parsel sayılı taşınmazın devamı olduğunu söylemekle 114 ada 3 parsel sayılı taşınmazın adına tespitini gerektiren hukuki sebeplere dayandığı gibi çekişmeli taşınmazın "atayı ecdadından" kendisine kaldığını belirterek irsen intikal sebebine de dayanmıştır. Yine dava dilekçesinde sübut delilleri olarak "keşif, bilirkişi, tanık beyanı vs." demek suretiyle delillerinin neler olduğu da bildirilmiştir. Bu ifade 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 28/2. maddesinde sözü edilen "deliller" için yeterli olup ayrıca tanık isimlerinin, dayanılan belgelerin ve sair tüm delillerin dava dilekçesine ekli

olmasına gerek bulunmamaktadır. Kadastro Mahkemelerinde 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 409. maddesinin uygulama yeri bulunmadığından davacının duruşmaya katılma zorunluluğu da yoktur. Hal böyle olunca mahkemece yapılacak iş, dava dilekçesinde sözü edilen 114 ada 3 parsel sayılı taşınmazla ait kadastro tutanak örneği ile çekişmeli taşınmazla birlikte 114 ada 3 parsel sayılı taşınmazı çevreleyen komşu parsellere ait kadastro tutanak örneklerini, tespit dayanakları olan belgelerin tüm tesis ve tedavüllerini dosya içine getirmek, dosya keşfe hazır hale geldikten sonra davacıya, varsa tanık listesini bildirmesi ve keşif giderlerini karşılaması hususunda yöntemine uygun kesin mehiller vererek sonucuna göre inceleme ve araştırma yapıp bir karar vermektir. Yerleşmiş Yargıtay uygulamaları da bu yöndedir. Mahkemece, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 28/2. maddesi hükmü ile dosya kapsamına yanlış anlam yüklenerek yazılı olduğu şekilde karar verilmesi isabetsiz ve kanun yararına bozma istemi bu nedenlerle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/6. maddesi uyarınca kanun yararına BOZULMASINA, 1/12/2009 gününde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 25 Şubat 2010 – 27504]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

MEHMET BAHRİ KURT

Başvuru No: 45630/04
1 Temmuz 2008

Dostane Çözüm
İKİNCİ DAİRE

OLAYLAR

Türk vatandaşı olan başvuran Mehmet Bahri Kurt, 1966 doğumlu olup Tekirdağ'da ikamet etmektedir. Başvuran, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından M. Avcı tarafından temsil edilmektedir.

Tarafların aktardığı şekliyle dava olayları şu şekilde özetlenebilir:

14 Ekim 1992 tarihinde polis tarafından düzenlenen ve başvuran tarafından imzalanan yakalama tutanağı, PKK'ya karşı düzenlenen bir operasyonun ardından başvuranın, PKK adına kaynak toplarken güvenlik güçleri tarafından yakalandığını ve gözaltına alındığını belirtmiştir.

15 Ekim 1992 tarihinde, Terörle Mücadele Şubesi'nin talebi üzerine, Savcılık, başvuranın gözaltı süresini on beş gün uzatmıştır.

20 Ekim 1992 tarihinde, Terörle Mücadele Şubesi'ne bağlı polis memurları tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. 25 Ekim 1992 tarihinde, başvuranın ve diğer yirmi beş kişinin sorgu tutanağı düzenlenmiştir.

27 Ekim 1992 tarihinde, Savcılık, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nden başvuranın tutuklanmasını talep etmiştir. Aynı gün, başvuran, Devlet Güvenlik Mahkemesi hakimi karşısına çıkarılmıştır. Hakim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

10 Kasım 1992 tarihli bir iddianame ile Cumhuriyet Savcısı, Türk Ceza Kanununun 125. maddesi uyarınca, aralarında ulusal toprak bütünlüğünü bozmaya yönelik eylemlerde bulunan başvuranın da olduğu yirmi altı kişiyi suçlamıştır. 15 Haziran 1995 ve 7 Ağustos 2001 tarihinde, Savcı, iddianamesini yinelemiştir.

12 Ocak 1993 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, ilk duruşmasını gerçekleştirmiştir.

Mahkeme, başvuranın talebi üzerine veya re'sen belirli aralıklarla başvuranın tutukluluk halinin devamına ilişkin sorunu incelemiş, başvuranın tutukluluğunun devamına karar vermiş ve başvuranın itirazlarını reddetmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

11 Mart 2003 tarihinde, Türk Ceza Kanununun 125. maddesi uyarınca, Mahkeme, başvuranı atılı olaylardan suçlu bulmuştur.

9 Haziran 2004 tarihinde, Yargıtay, başvuran ve diğer bir kişi tarafından ortaya konan gözaltında işkence iddiaları, bu konudaki sağlık raporlarının mevcudiyeti ve başvuranın suçlandığı A.A cinayeti hakkında yürütülen soruşturmanın yetersizliği nedeniyle Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararını bozmuştur.

Dava, 5190 sayılı yasanın 2. maddesi uyarınca İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk edilmiştir.

Başvuranın hazır bulunmadığı 30 Temmuz 2004 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın tutukluluk halinin devamına ve Yargıtay kararına uygun olarak yargılamanın sürdürülmesine karar vermiştir.

12 Ekim 2004 tarihinde başvuran, serbest bırakılmıştır.

Dosya unsurlarına göre, sözkonusu kararın kabul edildiği tarihte, dava halen, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde derdesttir.

ŞİKAYETLER

AİHS'nin 5/3 maddesine atıfta bulunarak başvuran, tutukluluk süresinin uzunluğunda şikayetçidir. Başvuran, yargılama süresi boyunca dosya unsurları değiştiği halde tutukluluk halinin devamına karar vermek için Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin neredeyse aynı ifadeleri kullandığını ileri sürmektedir. Başvuran, sözkonusu tutumun, masumiyet karinesi ilkesini ve özgürlük hakkına saygı ilkesini ihlal ettiğini iddia etmektedir.

Ayrıca AİHS'nin 6/1 ve 14. maddelerine atıfta bulunarak, başvuran, cezai yargılama süresinin uzunluğundan şikayetçi olmaktadır. Başvurana göre, sözkonusu yargılama süresinin

uzunluğu, mahkeme heyetinin ve Cumhuriyet Savcısı'nın sıklıkla değişmesine, duruşmalar arasında iki üç aylık bir sürenin geçmesine, kanıtların toplanmasına mahkeme tarafından itina edilmemesine, diğer adli ve idari makamlarla irtibat sırasında yaşanan gecikmelere bağlıdır.

Son olarak, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunarak, başvuran, tutukluluk ve cezai yargılama süresinin uzunluğuna ilişkin şikayetini sunmak için iç hukukta hiçbir yolun mevcut olmadığını iddia etmektedir.

HUKUK

25 Ekim 2007 tarihinde, AİHM, başvuran taraf tarafından imzalanan izleyen beyanı almıştır:

“Başvuranın avukatı olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin, AİHM'de görülmekte olan yukarıda belirtilen başvuru kaynaklı davanın dostane çözüme kavuşturulması amacıyla, Mehmet Bahri Kurt'a karşılıksız olarak 16.500 Euro (on altı bin beş yüz Euro) tutarını ve yargılama masraf ve giderleri için 1.500 Euro (bin beş yüz Euro) tutarını ödemeye hazır olduğunu not ediyorum.

Bu miktar maddi, manevi her türlü tazminat ile masraf ve harcamaları kapsamakta olup tüm vergilerden muaf olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin AİHS'nin 37/1 maddesi uyarınca verdiği kararın bildirilmesini müteakip üç ay içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek suretiyle ödenecektir. Ödemenin öngörülen süre içerisinde yapılmaması durumunda, söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar geçecek süre için Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanacaktır.

Mehmet Bahri Kurt bu öneriyi kabul etmekte ve sözkonusu başvuruya yol açan olaylar hususunda Türkiye Cumhuriyeti aleyhindeki diğer tüm taleplerden vazgeçmektedir. Davanın nihai sonuca ulaştığını bildiririm.”

4 Nisan 2008 tarihinde, AİHM, Hükümet tarafından imzalanan izleyen beyanı almıştır:

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin AİHM önünde bulunan başvuruyu dostane çözüme kavuşturmak üzere, Mehmet Bahri Kurt'a karşılıksız olarak 16.500 Euro (on altı bin beş yüz Euro) tutarında ve yargılama masraf ve giderleri için 1.500 Euro (bin beş yüz Euro) tutarında ödeme yapmayı önerdiğini bildiririm.

Bu miktar maddi, manevi her türlü tazminat ile masraf ve harcamaları kapsamakta olup tüm vergilerden muaf olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin AİHS'nin 37/1 maddesi uyarınca verdiği kararın bildirilmesini müteakip üç ay içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek suretiyle ödenecektir. Ödemenin öngörülen süre içerisinde yapılmaması durumunda, söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar geçecek süre için Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanacaktır. Bu tutarın ödenmesi, davanın nihai çözüme kavuşturulmasını teşkil edecektir.”

AİHM, tarafların üzerinde uzlaştıkları dostane çözümleri kaydeder. Bu çözümün Sözleşme ve Eki Protokoller'de tanımlanan insan haklarına saygı ilkesine uygun olduğu kanaatinde olup, diğer taraftan, başvurunun incelenmesine devam etmeyi haklı gösterecek kamu düzenine ilişkin hiçbir gerekçe görmemektedir (AİHS'nin 37/1 maddesi *in fine*). Sonuç olarak, AİHS'nin 29 / 3 maddesinin uygulanmasına son verilmesi ve davanın zabıttan düşürülmesi uygun olacaktır.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

Başvurunun kayıttan *düşürülmesine* karar vermiştir.

DEMİRBAŞ VE DİĞERLERİ/Türkiye Davası*

Başvuru No. 50973/06, 8672/07 ve 8722/07

Strazburg

9 Aralık 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 50973/06, 8672/07 ve 8722/07 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Cem Demirbaş, Haydar Ceylan ve Binnaz Demirbaş'ın ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sırasıyla 8 Aralık 2006, 15 Şubat 2007 ve 17 Şubat 2007 tarihlerinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları üç başvurdur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından Z. Polat tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar, sırasıyla 1977, 1974 ve 1974 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

A. Başvuranların yakalanması, tutuklanması ve yargılanması

Cem Demirbaş ve Haydar Ceylan, 18 Nisan 1999'da; Binnaz Demirbaş, 19 Nisan 1999'da yakalanmıştır. Binnaz Demirbaş ve Cem Demirbaş hakkında hazırlanan yakalama tutanağına göre, Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist – Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TKP/ML-TİKKO) adlı yasadışı örgüte üye oldukları şüphesiyle yakalanmışlardır. Müteakiben İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltına alınmışlardır.

25 Nisan 1999'da başvuranlar, önce Cumhuriyet Savcısı ve müteakiben kendilerini sorgulayarak ifadelerini kayda geçiren İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi önüne çıkarılmışlardır. Nöbetçi hakim, başvuranların tutuklanmasına karar vermiştir.

3 Haziran 1999'da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvuranlar ve diğer dokuz kişi aleyhinde bir iddianame sunmuştur. Başvuranlar, eski TCK'nın 146/1 maddesine yasaklanan devletin anayasal düzenini bozmak suçuyla itham edilmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

25 Ağustos 1999'da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, davanın esasına ilişkin ilk duruşmayı yapmış, takip eden 12 duruşma ise, iddianamenin açıktan okunması, başvuranlardan savunmalarının istenmesi ve kimlik tespiti ile sabıka kayıtlarının elde edilmesi ile geçmiştir. Başvuranlar, bazı görgü tanıklarının dinlenmesini ve böylece, diğer hususlar yanında, soruşturmanın kapsamının genişletilmesini talep etmişler ancak talepleri reddedilmiştir.

22 Mayıs 2002'de birinci derece mahkemesi, başvuranları suçlandıkları üzere mahkûm etmiş ve ölüm cezasına çarptırmıştır. Ceza, daha sonra ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir.

Başvuranlar temyize gitmiş, 17 Nisan 2003'te Yargıtay kararı bozmuştur.

2 Haziran 2003'te başvuranlar aleyhindeki dava, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde yeniden görülmeye başlanmıştır.

30 Haziran 2004'te Resmi Gazete'de yayımlanan 16 Haziran 2004 tarihli ve 5190 no'lu Kanun ile devlet güvenlik mahkemeleri kaldırılmıştır. Başvuranlar aleyhindeki dava dosyası, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Başvuranlar ve yasal temsilcileri, 14 Şubat 2007 tarihine kadar birçok defa hem İstanbul DGM hem de İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde başvuranların tutuksuz yargılanmalarını talep etmiştir. Birinci derece mahkemesi her defasında "suçun niteliği, delillerin durumu ve kaçma tehlikesinin devam etmesi" nedeniyle başvuranların taleplerini reddetmiştir. Binnaz Demirbaş 15 Nisan 2002'de, diğer iki başvuran 25 Temmuz 2005'de tutukluluklarının devamına ilişkin kararlara itiraz etmiştir. İtirazlar sırasıyla 17 Nisan 2002 ve 5 Eylül 2005 tarihlerinde reddedilmiştir.

14 Şubat 2007'de İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranların tutuksuz yargılanmalarına karar vermiştir.

Dava dosyasındaki bilgilere göre, 2 Haziran 2003 tarihinden beri başvuranlar hakkındaki cezai yargılama kapsamında on üç duruşma düzenlenmiş olup dava halen derdesttir.

B. Haydar Ceylan'ın gözaltında kötü muamele gördüğü iddiası

18 Nisan 1999 tarihinde saat 13.00'te yakalanmasını müteakiben, Haydar Ceylan ilk olarak İstanbul'daki Gaziosmanpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne getirilmiştir.

İki polis memuru tarafından hazırlanan yakalama tutanağına göre, Haydar Ceylan "şüpheli" bulunması nedeniyle polis memurları tarafından yakalanmıştır. Raporu, başvuranın imzalamayı reddettiği kaydedilmiştir. Aynı gün saat 13.45'te, üç polis memuru tarafından başvuranın üstünün aranmasına ilişkin başka bir rapor hazırlanmıştır. Raporda, başvuranın üzerinde bulunan eşyaların kendisine verildiği belirtilmiştir. Söz konusu raporda da başvuranın imzalamayı reddettiği kaydedilmiştir. Üzerinde başvuranın imzası ya da imzalamayı reddettiğine ilişkin bir not bulunmayan tarihsiz üçüncü bir rapora göre, başvuranının aranmasına karşı çıkmış, Gaziosmanpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulduğu sırada bir pencereden kaçmaya teşebbüs etmiş ve polis memurları, güç kullanarak kaçmasını engellemiştir.

Aynı tarihte başvuran, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'ne sevk edilmiştir.

19 Nisan 1999 tarihinde, sabaha karşı 3.42'de, başvuran bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Sırtında, sol göz kapağında ve sol omzunda çürükler tespit edilmiştir.

22 Nisan 1999 tarihinde, 17.45'te başvuran bir kez daha doktor tarafından muayene edilmiştir. Sağ kaşında ve burnunun sol kısmında kabuk bağlamış iki yara ve sol omzunda kabuk bağlamış bir diğer yüzeysel yara tespit edilmiştir.

Başvuran 25 Nisan 1999 tarihinde, sabah 10.30'da savcı ve nöbetçi hakim huzuruna çıkarılmadan önce, Adli Tıp Kurumu Beyoğlu Şubesi'nde muayene edilmiştir. Başvuranı ve diğer dokuz kişiyi muayene eden doktor, başvuranın sağ kaşında ve burnunun sol kısmında 0.2-0.3 cm çaplı yaralar bulunduğunu kaydetmiştir. Aynı zamanda, sol omzunda 1x1 cm.lik kabuk bağlamış bir yara tespit etmiştir.

Aynı gün Haydar Ceylan, DGM nöbetçi hakimine polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz kaldığını belirtmiştir. Kollarından asılmış, üzerine su sıkılmış ve dövülmüştür.

3 Mart 2000 ve 22 Mayıs 2002'de Haydar Ceylan, İstanbul DGM önünde ifade vermiş ve diğer hususlar yanında polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz kaldığını ifade etmiştir. 3 Mart 2000 tarihli ifadesinde başvuran, maruz kaldığını iddia ettiği kötü muameleyi ayrıntılı şekilde anlatmıştır.

6 Haziran 2002'de başvuranın yasal temsilcisi, başvurana kötü muamele yaptıkları iddia edilen polis memurları aleyhinde Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunmuştur. İddialarını desteklemek üzere, başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını sunmuştur.

Başvuranın temsilcisinin dilekçesini kabul eden Fatih Cumhuriyet Savcısı, kötü muamele iddialarına ilişkin soruşturma başlatmıştır.

26 Ağustos 2002'de Fatih Cumhuriyet Savcısı, Gaziosmanpaşa ve İstanbul Emniyet Müdürlüğünde kötü muameleyle uğradığını iddia eden Hasan Ceylan'ın ifadesini almıştır.

28 Kasım 2002'de Cumhuriyet Savcısı, başvuranı yakalayan polis memurlarından biri olan H.İ.'nin ifadesini almıştır. H.İ., sağlık raporlarında kaydedilen yaraların, başvuranın emniyet müdürlüğünden kaçmaya ve polis memurlarının bunu önlemeye çalıştığı sırada oluştuğunu kaydetmiştir. H.İ., işkence iddialarını reddetmiştir.

17 Şubat 2003'te Cumhuriyet Savcısı polis memuru M.Ö.'nün ifadesini almış, M.Ö., ifadesinde başvuranın pencereden atlayarak kaçmaya teşebbüs ettiğini ve kendilerinin de güç kullanmak durumunda kaldıklarını belirtmiştir.

25 Ağustos 2003'te Fatih Cumhuriyet Savcısı, H.İ. ve M.Ö. aleyhinde, eski Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, Haydar Ceylan'a kötü muamelede bulunmakla suçladığı bir iddianame sunmuştur.

1 Eylül 2003'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi önündeki duruşmada usule ilişkin işlemler yapılmıştır. Davanın esasına ilişkin ilk duruşma için tarih olarak 18 Aralık 2003 belirlenmiştir.

7 Eylül 2003'te Haydar Ceylan, Kandıra Asliye Ceza Mahkemesi önünde kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddialarını yinelemiştir (O sırada Kandıra'daki cezaevinde tutuklu bulunmaktaydı). Başvuranın ifadesinin yer aldığı duruşma tutanağı, Fatih Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

18 Aralık 2003'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranın kötü muamele iddialarını bir kez daha reddeden H.İ.'nin ifadesini almıştır. Aynı gün Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranın müdahil olarak yargılamaya katılmasını kabul etmiştir.

Esasa ilişkin 6 Temmuz 2004 tarihli ikinci duruşmanın sonunda mahkeme, bir adli tıp uzmanının, başvuranın iddia ettiği gibi kötü muameleye maruz kalıp kalmadığı hususunda görüşlerini bildirmesine karar vermiştir.

Adli tıp uzmanı, belirtilmeyen bir tarihte, başvuranın geçirmiş olabileceği fiziksel ve psikolojik travmaya ilişkin olarak birinci derece mahkemesinin, Adli Tıp Kurumu yetkili biriminin tıbbi görüşünü almasını tavsiye etmiştir.

2 Kasım 2004'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu'ndan başvuranın davasına ilişkin bir rapor hazırlamasını istemiştir.

Belirsiz bir günde, Adli Tıp Kurumu, Fatih Asliye Ceza Mahkemesi'nden başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını talep etmiştir. Ayrıca, başvuranın sağlık muayenesinden geçmek üzere kuruma gönderilmesini istemiştir.

1 Mart 2005'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nden başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını talep etmiştir.

8 Haziran ve 20 Ekim 2005'te birinci derece mahkemesi, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin talebine cevap vermemesi nedeniyle duruşmaları ertelemiştir.

21 Mart 2006'te Fatih Cumhuriyet Savcısı, mahkeme önünde, suçlanan polis memurlarının eylemlerinin, eski Ceza Kanunu'nun 243. maddesi bağlamında işkence olarak tanımlanabileceğini ve bu nedenle, ağır ceza mahkemelerinin, davayı inceleme yetkisi bulunduğunu ifade etmiştir.

Aynı gün Fatih Asliye Ceza Mahkemesi İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi lehine görevsizlik kararı vermiştir.

17 Ekim 2006'da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önündeki ilk duruşmada usule ilişkin işlemler yapılmıştır. Davanın esasına ilişkin ilk duruşma için tarih olarak 1 Aralık 2006 belirlenmiştir.

1 Aralık 2006'da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, zamanaşımına uğramış olması nedeniyle polis memurları aleyhindeki cezai kovuşturmanın sona erdirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

HUKUK

I. HAYDAR CEYLAN'A İLİŞKİN OLARAK AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

İkinci başvurudaki başvuran Haydar Ceylan, AİHS'nin 3. ve 13. maddelerine dayanarak gözaltında kötü muameleye uğramış ve yetkililerin sorumluları cezalandırmamış olmasından şikâyetçi olmuştur.

AİHM, sözkonusu iddiaların sadece 3. maddeden hareketle incelenmesi gerektiği kanaatindedir.

A. Kabuledilebilirlik

Hükümet, başvuranın 3. maddeye dayalı şikâyetinin AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle reddedilmesi gerektiğini savunmuştur. Başvuranın İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi kararına itiraz etmediğini ifade etmişlerdir.

Başvuran, cevaben eski TCK'nın 102/4 maddesinin, 243. madde ile birlikte ele alındığında kamu görevlilerinin yaptığı kötü muamele ve işkence suçlarının yargılanmasında beş yıllık zamanaşımının öngörüldüğünü savunmuştur. Eski TCK'nın 104/2 maddesine göre 102. maddede tanımlanan zamanaşımı sürelerinin işleyişi mahkûmiyet hükmü, yakalama, tevkif ve sanığın sorgulanması gibi birtakım olaylar nedeniyle kesintiye uğrayabilmekte ve bu tür durumlarda zamanaşımı, son kesilme olayından itibaren yeniden işlemeye başlamaktadır. Yine de aynı paragrafta göre zamanaşımı, en fazla 102. maddede belirtilen sürenin yarısı kadar uzatılabilmektedir. Dolayısıyla kötü muamele ve işkence suçlarının yargılanması için tanınmış süre, yedi yıl altı ayın bitiminde dolmuştur. Başvuran gözaltında kötü muameleye uğramasının üzerinden yedi yıl altı ay geçtiğini doğrulamaktadır; dolayısıyla ağır ceza mahkemesinin kararı eski TCK'nın 102. ve 104. maddelerine uygundur. Bu nedenle Yargıtay'a yapılacak bir itirazın sözkonusu dava koşullarında başarı şansı bulunmamaktadır.

AİHM, AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının başvuranları öncelikle iddia edilen ihlaller nedeniyle tazminat elde edilebilmesi amacıyla iç hukuk sisteminde normalde mevcut ve yeterli çareleri kullanmaya zorunlu kıldığını hatırlatır. Yolların mevcudiyeti teori ve pratikte yeterince açık olmalıdır; aksi takdirde bunlar zaruri erişilebilirlik ve etkililikten yoksun olacaktır (bkz. *Chitayev and Chitayev – Rusya*, no. 59334/00). AİHM ayrıca çarenin sözkonusu zamanda teori ve pratikte etkili ve kullanılabilir olduğu; yani erişilebilir olduğu, başvuranın şikâyetleri bağlamında telafi sunduğu ve başarı konusunda makul ümit verdiği konusunda AİHM'yi ikna etmek sorumluluğunun bu iddiayı ortaya atan Hükümete ait olduğunu hatırlatır (bkz. *Sejdovic – İtalya* [BD], no. 56581/00).

Somut davada AİHM, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın şikâyeti üzerine iki polis memuru aleyhine açılan davayı kapatmış olduğunu ve başvuranın sözkonusu davaya müdahil olarak katılmış olmasına rağmen karara itiraz etmediğini gözlemler. O halde AİHM, somut dava koşullarında Yargıtay'da yapılacak olan bir temyizün Haydar Ceylan'ın AİHS'nin 3. maddesine dayanan şikâyeti bakımından etkili bir hukuk yolu oluşturup oluşturmayacağını belirlemelidir.

AİHM, olay zamanında yürürlükte olan TCK'nın 102. ve 104. maddelerine göre kötü muamele davalarına ilişkin olarak yedi yıl altı aylık kesin bir zamanaşımının öngörüldüğünü kaydeder. Bu bağlamda AİHM, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi iki polis memuru hakkındaki

kovuşturmayı zamanaşımı nedeniyle sona erdirdiğinde başvurana yapıldığı iddia edilen kötü muamelenin üzerinden gerçekten de yedi yıl altı ay iki haftalık bir sürenin geçmiş olduğunu gözlemler. Ancak AİHM başvuranın kararı temyize götürüp, eski TCK'da öngörülen kesin zamanaşımı süresini dikkate alarak birinci derece mahkemesi kararını sadece onayacak olan Yargıtay önünde kötü muamele iddialarını neden bir kez daha dile getirmesi gerektiğine anlam verememektedir. Hükümet ayrıca Yargıtay'a yapılacak itirazın başvuranın 3. maddeye dayanan şikâyetleri bağlamında nasıl bir telafi sağlayacağına ayrıntılı bir açıklama getirmemiştir. İddialarını desteklemek üzere Yargıtay'ın benzer davalardaki kararlarının nüshalarını da sunmamışlardır.

AİHM, somut dava koşullarında Yargıtay'da yapılacak temyiz yargılamasının Haydar Ceylan'ın AİHS'nin 3. maddesine dayanan şikâyeti bağlamında başarı şansı taşımadığını tespit etmiştir. Bu nedenle Hükümetin ön itirazını reddeder.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Sorumlu devletin AİHS'nin 3. maddesinin esasa ilişkin kısmı ışığında sorumluluğu

Hükümet Haydar Ceylan'ın kötü muamele iddialarının asılsız olduğunu savunmuştur. Başvuranın kaçma girişiminde bulunması nedeniyle polis memurlarının kendisini zaptetmek için güç kullanmak zorunda kaldığı sırada yaralandığını belirtmiştir. Hükümet ayrıca başvuranın ulusal mahkemeler ve AİHM önünde olaylara ilişkin ifadesinin tutarlılık taşımadığını savunmuştur. Sonuç olarak, başvuranın kötü muamele iddialarının makul şüphenin ötesinde kanıtlanamayacağını ifade etmişlerdir.

Haydar Ceylan, ulusal yetkililere uğradığı kötü muamelenin ayrıntılı tarifini ilettiğini belirtmiştir. Yumruklanmış, tekmelenmiş, yere yatırılmış ve dövülmüş, falakaya yatırılmış, üzerine su sıkılmış ve uzun süre ayakta durmaya zorlanmıştır. Gaziosmanpaşa Emniyet Müdürlüğü'ndeki gözaltı sırasında kaçma girişiminde bulunduğunu belirten ve kendi imzasını taşımayan tarihsiz polis raporunda yer alan iddiaları reddetmiş ve raporun sahte olduğunu ifade etmiştir.

AİHM AİHS'nin 3. maddesinin, istisnalara yer ve AİHS'nin 15/2 maddesine göre ihlaline izin verilmeyen, demokratik bir toplumun en temel değerlerini muhafaza ettiğini hatırlatır (bkz. *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94). AİHM, bir kişinin sağlıklı olarak gözaltına alınıp tahliye olduğunda yaralanmış olduğu görüldüğünde sözkonusu yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama getirmenin ve başvuranın iddialarına, özellikle de bunlar tıbbi raporlarla desteklenmişse, şüphe getirecek deliller ortaya koymanın, devletin görevi olduğunu yineler. Aksi halde AİHS'nin 3. maddesine dayalı açık bir sorun ortaya çıkacaktır (bkz. diğer birçok kararın yanı sıra *Selmouni*, yukarıda anılan ve *Çelik ve İmret – Türkiye*, no. 44093/98). AİHM, delilleri değerlendirmek maksadıyla 'her türlü makul şüpheden uzak' delil ölçütüne başvurmaktadır. Bununla birlikte, böyle bir delil, yeterli derecede kuvvetli, belirli ve tutarlı bir göstergeler demetinden yahut çürütülemeyen karineler demetinden de doğabilmektedir (bkz. *Hacı Özen – Türkiye*, no. 46286/99).

Eğer sözkonusu olaylar, şahsın gözaltında kendi kontrolleri altında olduğu durumdaki gibi, tamamıyla veya büyük oranda yetkililerin bilgisi dahilinde gerçekleşmişse tutukluluk

sırasında meydana gelen yaralanmalarla ilgili güçlü maddi karineler ortaya çıkacaktır. Aslında tatminkar ve ikna edici bir açıklama getirme yükümlülüğünün yetkililere ait olduğu söylenebilir (bkz. *Hacı Özen*, yukarıda anılan).

Somut dava koşullarına dönülecek olursa, AİHM öncelikle başvuranın gözaltına alınmadan önce muayene edilmediğini ve gözaltı sırasında hakkında düzenlenmiş üç doktor raporu bulunduğunu gözlemler. 19 Nisan 1999 tarihli rapor başvuranın sırtı, sol gözkapağı ve sol omzundan yaralandığını belirtmiştir. 22 Nisan 1999 tarihli ikinci rapor başvuranın sağ kaşı, burnunun sol tarafı ve sol omzunda yaralar bulunduğunu belirtmiştir. 25 Nisan 1999 tarihli üçüncü ve son rapor ise başvuranın sağ kaşı, burnunun sol tarafı ve sol omzunda yara izleri bulunduğunu belirtmiştir.

AİHM, tarafların sözkonusu raporların bulgularına itiraz etmediklerini kaydeder. Ancak başvuranın nasıl yaralandığı konusunda farklı nedenler öne sürmektedirler. Haydar Ceylan gözaltındayken kötü muamele gördüğünü, Hükümet ise yaraların başvuranın Gaziosmanpaşa Emniyet Müdürlüğü'nün penceresinden atlamaya çalıştığı sırada oluştuğunu iddia etmiştir. Hükümet sözkonusu iddiasını desteklemek üzere üç polis memurunun imzasını taşıyan bir tutanak ibraz etmiştir.

AİHM bu bağlamda Hükümetçe ibraz edilen tutanağın başvuranın ne imzasını ne imzalamayı reddettiğini belirten bir not taşıdığını gözlemler. Belgenin üzerinde düzenlenme tarih ve saati de yer almamıştır. Ayrıca 18 Nisan 1999 günü saat 1.45'te düzenlenen üst arama tutanağı başvuranın memurlara mukavemet gösterdiği ve onların başvurana karşı güç kullandıklarına ilişkin bilgi içermemektedir. İkinci bir raporun hazırlanacağına ilişkin bilgi de yer almamıştır. AİHM, yaşadığı iddia edilen arbedenin neden üst arama tutanağında yer almadığını anlamakta güçlük çekmektedir. Bu nedenle başvuranın 19 Nisan 1999 tarihli raporda belirtilen yaraların meşru bir güç kullanımının sonucunda meydana geldiğinin ikna edici bir şekilde kanıtlanmadığı görüşündedir.

AİHM ayrıca 22 ve 25 Nisan 1999 tarihli doktor raporlarının 19 Nisan 1999 tarihli raporda yer almayan bulguları tespit ettiğini gözlemler. Bunlar başvuranın sağ gözü ve burnunun sol tarafındaki yara izleridir ve Hükümet bu yaralara herhangi bir açıklama getirmemiştir.

AİHM, devletlerin gözaltında tutulan herkesin esenliğinden sorumlu olduğunu hatırlatır. Bu şahıslar savunmasız bir durumdadır ve yetkililerin onları koruma görevleri vardır (bkz. *Mehmet Emin Yüksel – Türkiye*, no. 40154/98). Yetkililerin gözaltında denetimleri altında bulunan kişilere verilen zararın hesabını verme sorumluluğu ve Hükümetin mevcut davada ikna edici bir açıklama vermediği göz önünde bulundurularak AİHM, 19, 22 ve 25 Nisan 1999 tarihli doktor raporlarında kaydedilen yaralanmaların Hükümetin sorumluluğunu taşıdığı bir muamelenin sonucu olduğu kanısındadır.

Buna göre AİHS'nin 3. maddesi esas yönünden ihlal edilmiştir.

2. AİHS'nin 3. maddesinin usule ilişkin kısmı ışığında savunmacı Hükümetin sorumluluğu

Hükümet, yerel makamların başvuranın iddialarına ilişkin etkili bir soruşturma yapma yükümlülüklerini yerine getirdiklerini belirtmiştir.

Başvuran, polis memurları hakkındaki soruşturma ve cezai kovuşturmanın, yargılamanın zamanaşımına uğraması nedeniyle etkili olmadığını ileri sürmüştür.

AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin, yetkili makamların kötü muamele iddialarını, iddialar "savunulabilir" ve "makul şüphe uyandırır" nitelikte iseler soruşturmalarını gerektirdiğini yineler (özellikle bkz. *Ay - Türkiye*, 30951/96). Bu soruşturma, bağımsız, tarafsız ve kamu denetimine açık olmalıdır. Ayrıca sorumluların belirlenip cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte olmalıdır (bkz. *Assenov ve Diğerleri - Bulgaristan; Aksoy - Türkiye; Labita - İtalya* [BD], 26772/95).

Bu çerçevede aynı zamanda ivedilik ve makul süre şartı da zımnen bulunmaktadır. Belirli bir durumun soruşturmasında kaydedilecek ilerlemeyi önleyecek engel ve zorluklar olabileceği kabul edilmektedir. Öte yandan, işkence veyahut kötü muameleyi soruşturmada makamların vereceği ivedi bir yanıt, halkın hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmek ve hileli itilaf emaresine veyahut kanunsuz eylemlere müsamaha edildiği izlenimi vermemek için olmazsa olmaz olarak addedilebilir.

AİHM, başvuranın yaralanmasından AİHS'nin 3. maddesi kapsamında savunmacı Hükümetin sorumlu olduğu kanısındadır. Bu nedenle etkili bir soruşturma gerekliydi.

AİHM, 25 Nisan 1999, 3 Mart 2000 ve 22 Mayıs 2002 tarihlerinde, başvuranın, Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi ve mahkeme huzurunda, gözaltındayken kötü muameleye uğradığını ileri sürdüğünü gözlemler. Başvuranın iddialarına karşın, hukuki merciler, hiçbir ivedi cezai işlem başlatmamışlardır. Başvuranın iddialarına ilişkin soruşturma başlatılması ancak 3 yıldan fazla bir süre sonra, başvuranın temsilcisinin resmen suç duyurusunda bulunmasının ardından gerçekleşmiştir. Bunun ardından Fatih Cumhuriyet Savcısı, iddianamesini Fatih Ceza Mahkemesi'ne bir yıl üç ay sonra sunmuştur. Fatih Ceza Mahkemesi, yargılamanın başlamasından bir yıl üç ay ve kötü muamele eyleminin gerçekleşmesinden ise yedi yıl sonra görevsizlik kararı vermiştir. Ardından dava dosyasını İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiş, bu mahkeme, davanın esasına ilişkin ilk duruşmada davanın düşürülmesine karar vermiştir.

AİHM, sözkonusu davanın fazla sayıdaki tehirler yüzünden bir sonuç getirmediğini, sonunda da iç hukukta kanuni zamanaşımının uygulandığını gözlemler (bkz. *Abdulsamet Yaman - Türkiye*, 32446/96). Ulusal makamların yeterince ivedilik ve itina ile hareket ettiklerinin söylenemeyeceği ve bunun, aleyhlerindeki delillere rağmen şiddet eyleminin gerçek failleri için fiili dokunulmazlık yarattığı kanısındadır (bkz. *Bati ve Diğerleri*).

Yukarıdakiler ışığında AİHM, Haydar Ceylan'ın kötü muamele iddialarının ulusal makamlar tarafından AİHS'nin 3. maddesinin gerektirdiği gibi etkili bir soruşturmaya tabi tutulmadığı kanısına varır.

Dolayısıyla 3. madde usul yönünden ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar AİHS'nin 5/3 maddesine dayanarak uzun tutukluluk sürelerinden şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca AİHS'nin 5/4 maddesi kapsamında, tutuklu bulundurulmalarının kanuni geçerliliğine itiraz etmek için etkili iç hukuk yolları bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Son olarak başvuranlar, AİHS'nin 5/5 maddesine dayanarak, haddinden uzun süre tutuklu kalmalarına karşılık, bunun için tazminat haklarının bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

A. Kabul edilebilirlik

Hükümet AİHM'den, başvuranın, AİHS'nin 35/1 maddesinin gerektirdiği gibi iç hukuk yollarını tüketmediği gerekçesiyle, şikâyetlerini AİHS'nin 5/4 maddesi uyarınca reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, AİHM'nin *Köse - Türkiye* (50177/99) ve *Başımarmar - Türkiye* (74337/01) davalarına ilişkin kararlarına atıfta bulunarak, başvuranların Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297-304 maddeleriyle uyumlu olarak, devam eden tutukluluk hallerine itiraz etmediklerini ileri sürmüştür.

Başvuranlar, itirazlarını Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297-304 maddeleriyle uyumlu olarak sunduklarını ve sözkonusu iç hukuk yollarının etkisiz kaldığını belirtmişlerdir.

AİHM, başvuruların 15 Nisan 2002 ve 25 Temmuz 2005 tarihlerinde, Hükümet'in atıfta bulunduğu hukuk yollarını kullanarak tutukluluk hallerinin devam etmesi kararlarına itiraz ettiklerini gözlemlemektedir. Ayrıca iç hukuk yollarının tüketilmesiyle ilgili konunun, bu hukuk yolunun etkililiğinin tespit edilmesine bağlı olduğu kanısındadır. Bu, başvuranın şikâyetlerinin esasıyla ayrılmaz biçimde bağlantılıdır. Bu nedenle konunun davanın esasıyla birlikte incelenmesi gerekmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikâyetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

1. AİHS'nin 5/3 maddesi

Hükümet, başvuruların, yargılama sürecinde de devam etmek üzere terör eylemlerinde yer aldıkları konusunda geçerli şüphe bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, başvuruların tutuklu olarak yargılanmalarının, kaçmalarını, başka suçlar işlemelerini ve delilleri ortadan kaldırmalarını önlemek için gerekli olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, göz önünde bulundurulacak süreyi hesaplarken, başvuruların birden fazla ve birbirini izleyen tutukluluk sürelerinin bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini kaydeder. Ek olarak, başvuruların tutuklu yargılanma sürelerinin makul olup olmadığı değerlendirilirken, AİHS'nin 5/3 maddesi kapsamında, birikmiş tutukluluk sürelerinin global olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (bkz. *Solmaz - Türkiye*, 27561/02). Sonuç olarak, AİHS'nin 5/1 (a) maddesi uyarınca, başvuruların mahkûmiyetlerinden sonra hükümlü kaldıkları süreyi (22 Mayıs 2002 ile 17 Nisan 2003 tarihleri arasında kalan süre) mahkum edilmeden önce tutuklu kaldıkları toplam süreden çıkardıktan sonra, mevcut davada göz önünde bulundurulacak süre 6 yıl 11 aydan fazladır.

AİHM, mevcut davadakine benzer meseleleri gündeme getiren davalarda sıklıkla AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (örneğin bkz. *Gökçe ve Demirel - Türkiye*, 51839/99; *Solmaz; Bayam - Türkiye*, 26896/02).

AİHM kendisine sunulan tüm bilgi ve belgeleri incelemiş, Hükümet'in mevcut davadakinden farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak hiçbir delil veya görüş sunmadığı sonucuna varmıştır. AİHM konuya ilişkin içtihadını göz önünde bulundurarak, mevcut davada başvuranın tutuklu olarak yargılanma süresinin haddinden uzun olduğu kanısına varmıştır.

Buna göre AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

2. AİHS'nin 5/4 maddesi

Hükümet, başvuruların bu madde kapsamındaki şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirtmiştir.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, başvuruların başlangıçta Devlet Güvenlik Mahkemesi ve Ağır Ceza Mahkemesi'nde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarını defalarca talep ettiklerini, ancak bu taleplerin tümünün reddedildiğini gözlemlemektedir. Bu nedenle davayı gören mahkemelerin başvuruların uzun süre tutuklu bulundurulmalarına son verip, iddia edilen AİHS ihlallerini önleme veya telafi etme fırsatları bulunuyordu (bkz. *Acunbay - Türkiye*, 61442/00 ve 61445/00 ve *Mehmet Şah Çelik - Türkiye*, 48545/99).

AİHM ayrıca Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun başvuranların tutukluluk sürelerinin devamına hükmeden kararlara itiraz edebilecekleri 297-304 maddelerinin sağladığı hukuk yollarının uygulamada başarı sağlama ihtimalinin düşük olduğunu ve bu hukuk yollarının sanıklar için gerçek anlamda çekişmeli yargılama sağlamadığını kaydeder (bkz. *Koştı ve Diğerleri - Türkiye*, 74321/01; *Bağrıyanık - Türkiye*, 43256/04; *Doğan Yalçın - Türkiye*, 15041/03).

Mevcut davada, AİHM'nin daha önce vardığı bulgulardan sapmasını gerektirecek bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle AİHM 5/4 madde çerçevesinde, iç hukukta başvuranların tutuklu bulundurulmalarının kanuni geçerliliğine itiraz edebilecekleri bir yol bulunmadığı kanısına varır.

Buna göre AİHM Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin ön itirazını reddedip, AİHS'nin 5/4 maddesinin ihlal edildiği kanısına varır.

B. AİHS'nin 5/5 maddesi

Hükümet, bu başlık altında, başvuranların tutukluluğunun iç hukuka uygun ve gerekli olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuranlar, iddialarını sürdürmüş ve uzun süren tutuklulukları sonucu uğradıkları zarar karşılığında tazminat talebinde bulunabilecekleri herhangi bir iç hukuk yolu bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

AİHM, sözkonusu davada, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlalini saptadığını kaydederek, aynı maddenin 5. paragrafı uyarınca başvuranlara tazminat ödenmesinin gerektiğini belirtmektedir. AİHM, bu bağlamda, Türk hukukunda, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlaline neden olacak ölçüde "makul süre"yi aşan tutukluluk sonucu uğranan zarar karşılığında bir kişinin tazminat talebinde bulunabilmesini sağlayacak herhangi bir hukuk yolu bulunmadığını tespit ettiğini hatırlatmaktadır (*Çiçekler - Türkiye*, no. 14899/03; *Cahit Solmaz - Türkiye*, no. 34623/03).

Sözkonusu davada, AİHM'nin önceki tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle, AİHM, başvuranların uygulanabilir tazminat hakkına sahip olmadıkları sonucuna varır.

Buna göre, AİHS'nin 5/5 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, aleyhlerinde yürütülen cezai yargılamanın uzun sürmesi konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetlerini AİHS'nin 6/1 maddesine dayandırmışlardır.

A. Kabul edilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, sözkonusu dava koşulları dikkate alındığında, yargılama süresinin makul olmadığını düşünemeyeceğini ileri sürmüştür. Bu bakımdan, Hükümet, terörle ilgili suçlardan yargılanan sanıkların sayısına değinmiştir. Hükümet, ayrıca, başvuranlar ile diğer sanıkların savunmalarını sunmak için uzatma istemelerinin yargılamanın uzun sürmesinde etkili olduğunu iddia etmiştir. Hükümet, son olarak, yargılamada yaşanan hiçbir gecikmenin makamlara atfedilemeyeceğini ileri sürmüştür.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüştür.

AİHM, göz önünde bulundurulması gereken sürenin başvuranların yakalandıkları ve gözaltına alındıkları 18 ve 19 Nisan 1999 tarihlerinde başladığını ve dava dosyasındaki bilgiye göre, yargılamanın bu kararın alındığı tarihte halen derdest olduğunu gözlemlemektedir. Dolayısıyla, dikkate alınması gereken süre, iki aşamalı yargıda dokuz yıl yedi ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığı konusunun dava koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı ve başvuranlar ile ilgili makamların tutumu gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır: (*Pélissier ve Sassi / Fransa*, no. 25444/94).

AİHM, sözkonusu başvurudakine benzer sorunlar içeren davalarda, sıklıkla AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlalini tespit etmiştir (*Sertkaya / Türkiye*, no. 77113/01; *Hasan Döner / Türkiye*, no. 53546/99; *Uysal ve Osal / Türkiye*, no. 1206/03).

Elindeki bütün verileri inceleyen AİHM, Hükümet'in bu davada farklı bir sonuca varmasını sağlayacak herhangi bir kanıt veya iddia ortaya koymadığı kanaatine varmıştır. Konuyla ilgili içtihadını gözönünde bulunduran AİHM, sözkonusu kararda yargılamanın çok uzun sürdüğü ve "makul süre" şartını yerine getirmediği görüşündedir.

Buna göre, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, ayrıca, aleyhlerinde yürütülen cezai yargılama süresinin uzunluğu karşılığında Türk hukukunda herhangi bir iç hukuk yolu bulunmadığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetlerini AİHS'nin 13. maddesine dayandırmışlardır.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, bu şikayetle ilgili olarak herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, daha önce benzer davaları incelemiş ve Türk hukukunda başvuranların ihtilaf konusu yargılamanın uzunluğuna itiraz edebilecekleri etkili bir iç hukuk yolu bulunmaması

nedeniyle AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Bahçeyaka / Türkiye*, no. 74463/01; *Tendik ve Diğerleri / Türkiye*, no. 23188/02). AİHM, sözkonusu davada, önceki tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir gerekçe bulunmadığı görüşündedir.

Buna göre, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Manevi tazminat olarak, Cem Demirbaş 20,000 Euro, Haydar Ceylan ile Binnaz Demirbaş ise 40,000'er Euro talep etmiştir. Cem Demirbaş, ayrıca, maddi tazminat olarak 20,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, başvuranların taleplerine itiraz etmiştir.

AİHM, Haydar Ceylan ile ilgili olarak, AİHS'nin 3., 5/3, 5/4, 5/5, 6/1 ve 13. maddelerinin ihlallerini tespit ettiğini kaydeder. AİHM, Cem Demirbaş ve Binnaz Demirbaş ile ilgili olarak ise, AİHS'nin 5/3, 5/4, 5/5, 6/1 ve 13. maddelerinin ihlallerini tespit etmiştir. AİHM, bir taraftan, AİHS'nin 5/4, 5/5 ve 13. maddelerinin ihlallerinin başvuranların uğradığı manevi zarar için tek başına yeterli adil tatmin oluşturduğunu kaydeder. Diğer taraftan, AİHM, tespit edilen ihlallerin AİHS'nin 3., 5/3 ve 6/1 maddelerinin ihlalleri sonucu görülen manevi zarar için tek başına yeterli tatmin oluşturmayacağını kabul eder. AİHM, hakkaniyete uygun temellere dayanarak, Haydar Ceylan'a manevi tazminat olarak 17,500 Euro ödenmesine hükmeder. AİHM, Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, bu başlık altında, 7,500'er Euro ödenmesine hükmeder.

AİHM, Cem Demirbaş'ın iddia ettiği maddi tazminatla ilgili olarak, bu talebi destekleyen herhangi bir belge sunulmadığını gözlemler ve bu talebi reddeder.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar, AİHM önünde yapılan yargılama masraf ve giderleri ile kırtasiye, fotokopi ve posta masrafları gibi diğer harcamalar için ortaklaşa 3,995 Euro talep etmişlerdir. Başvuranlar, taleplerini desteklemek üzere, avukatları ile imzalanan avukatlık ücret sözleşmesi ile her birinin temsilcilerine 1,250'şer Euro ödediklerini gösteren faturaları sunmuşlardır.

Hükümet, yalnızca gerçekten yapılan yargı giderlerinin elde edilebileceğini ileri sürmüştür. Hükümet, bu bağlamda, bütün yargılama masraf ve giderlerinin başvuranlar tarafından belgelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Hükümet, son olarak, başvuranların avukatlık ücretlerini talep ederken, Türkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen minimum ücretleri esas almaları gerektiğini ileri sürmüştür.

AİHM'nin içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, sözkonusu davada, elindeki bilgiye ve

yukarıdaki ölçütlere dayanarak, bu başlık altında Haydar Ceylan'a 1,250 Euro, Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a ise 1,000'er Euro ödenmesine hükmeder.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvuruların kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. Başvuran Haydar Ceylan'la ilgili olarak AIHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
Başvuranların tamamıyla ilgili olarak:
3. AIHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AIHS'nin 5/4 maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. AIHS'nin 5/5 maddesinin *ihlal edildiğine*;
6. AIHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
7. AIHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
8. (a)AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden yerel para birimine çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından,
 - (i) Haydar Ceylan'a, manevi tazminat olarak, 17,500 Euro (on yedi bin beş yüz Euro);
 - (ii) Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, manevi tazminat olarak, 7,500'er Euro (yedi bin beş yüz Euro);
 - (iii) Haydar Ceylan'a, yargılama masraf ve giderleri için, 1,250 Euro (bin iki yüz elli Euro);
 - (iv) Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, yargılama masraf ve giderleri için, 1,000'er Euro (bin Euro) *ödenmesine*;
- (b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
9. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 9 Aralık 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

YÜCEL/Türkiye Davası*

Başvuru No: 6686/03

Strazburg
8 Nisan 2008

ÜÇÜNCÜ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (6686/03) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Erdiñç Yücel'in (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 30 Aralık 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Adli yardımdan faydalanan başvuran, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından Y. Bayrak tarafından temsil edilmektedir.

AİHM, 6 Ekim 2005'te başvuruyu Hükümet'e tebliğ etmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

1976 doğumlu olan başvuran halen Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde tutuklu olarak bulunmaktadır.

A. Başvuranın yakalanması ve gözaltına alınması

Başvuran yasadışı TİKB (Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği) örgütüne karşı düzenlenen bir operasyonu müteakip 21 Ocak 2001 tarihinde gözaltına alınmıştır. Aynı gün düzenlenen ve ilgilinin de imzasının bulunduğu yakalama tutanağında, ilgilinin 'Katil polis, işkenceci polis beni gözaltına alıyor, faşist polis' şeklinde slogan attığı belirtilmiştir. Kendisini sorgulamak isteyen polisler fiziki direniş göstermesi nedeniyle polislerle birlikte yere düşmüş ve başka polisler arkadaşlarının yardımına gelmişlerdir. Tutanakta başvuranın vücudunun farklı yerlerinde sıyrıklar bulunduğu da belirtilmiştir.

Aynı gün düzenlenen tıbbi raporda ilgilinin sağ ayak sırtı ve ayak bileğinde hiperemi ve ödeme, sağ kol üst kısım iç yanda, sağ dirsekte ekimotik sıyrığa, sırtta skapula üzerinde hiperemik çiziklere, sternum üst kısım üzerinde sarı yeşil renkli 3 cm. lik ekimoza rastlandığı bildirilmiştir. Doktor ilgilinin ayağının bir ortopedist tarafından muayene edilmesini istemiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. Müteakiben başvurunu muayene eden ortopedist ise raporunda, sağ ayağın şiş olmasına rağmen bilek hareketlerinin aktif açık olduğunu ancak presyona karşı hassasiyet olduğunu, nörovasküler defisite rastlanmadığını ve kemik patolojisi düşünülmediğini belirtmiştir.

25 Ocak 2001 tarihinde düzenlene raporda başvuranın vücudunda herhangi bir darp ya da cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

27 Ocak 2001 tarihinde düzenlenen raporda da ilgilinin vücudunda herhangi bir darp ya da cebir izine rastlanmadığı ve batın ya da toraksda herhangi bir anomali tespit edilmediği bildirilmiştir.

B. Başvuranın Kartal Cezaevi'ne tutuklu olarak konulması

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi hakimliği başvuranın tutuklanarak Kartal Cezaevi'ne konulması talimatını vermiştir. Başvuran bunun üzerine açlık grevine başlamıştır.

Başvurana ilişkin 28 Ocak 2001 tarihli tıbbi kayıta koltukaltlarında izlere rastlandığına işaret edilmiştir (tıbbi kayıt fotokopisinin geriye kalanı okunamayacak durumdadır).

Tabipler Birliğince düzenlenen 9 Şubat 2001 tarihli tıbbi raporda, ilgilinin Kartal Cezaevi'nde açlık grevine devam ettiğini; 1997 ve 1998 yıllarında gözaltında tutulduğu sırada kafatası travması geçirdiğini; 2001 yılında cezaevine girer girmez dayak yediğini, koltukaltı kıllarının yakıldığını, kendisine copla taciz girişiminde bulunulduğunu söylediği belirtilmiştir. Tıbbi raporda başvuranın sağ koltukaltında 1,5x2 cm. çapında bir yaraya, sol koltukaltında ise 2x3 cm. çapında bir yaraya ve sol diz iç kısmında 1x4 cm.lik bir sıyrığa, sol diz ön yüzünde 0,5x1 cm. ve 1x2 cm.'lik iki sıyrık izine ve sağ dizde 2x6 cm. çapında eski bir yara izine rastlandığı belirtilmiştir.

16 Şubat 2001 tarihli tıbbi raporda, ilgilinin 23 gündür açlık grevi yaptığı ve mide bulantısı ve baş dönmesi sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Raporda ayrıca sağ koltukaltında 1,5x2 cm. çapında bir yaraya, sol koltukaltında ise 2x3 cm. çapında bir başka yaraya, sağ dizde 1x4 cm.lik bir lezyona, yine sağ dizde 0,5x1 cm.lik ve 1x2 cm.lik iki çizige ve sağ diz ön yüzünde 2x6 cm. çapında eski bir yara izine rastlandığı belirtilmiştir.

C. Kötü muamele iddiaları konusunda yürütülen ceza soruşturması

1. Adalet Bakanlığı'nın talimatı üzerine açılan ceza soruşturması

12 Mart 2001 tarihinde Yenişafak Gazetesi'nde 'Tutuklular baskı altında' başlıklı bir yazının yayınlanması üzerine Adalet Bakanı, başvuranın kötü muamelelere maruz kaldığı yönündeki iddiaların araştırılması için Kartal Cumhuriyet Savcılığı'na talimat vermiştir.

Başvuran 21 Mart 2001 tarihinde Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne nakledilmiştir.

Aynı gün Kartal Cumhuriyet Savcılığı 27 Ocak 2001 tarihinde kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak Pendik Cumhuriyet Savcılığı lehine *ratione loci* görevsizlik kararı vermiştir.

12 Nisan 2001 tarihinde Pendik Cumhuriyet Savcılığı'nda başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran jandarmaların kendisini falakaya yatırdıklarını, koltukaltı kıllarını yaktıklarını ve daha sonra cezaevi revirinde tedavi edildiğini beyan etmiştir. Başvuran bu olayların faili jandarmalar hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

Pendik cumhuriyet Savcılığı 10 Mayıs 2001 tarihinde Pendik Kaymakamlığı'ndan jandarmalar Ö.D., Y.Y. ve E.C.'nin ifadelerini almak için izin talebinde bulunmuştur.

Pendik İlçe İdare Kurulu 8 Haziran 2001 tarihinde 4483 sayılı yasa uyarınca, başvuranın Kartal Cezaevi'nde maruz kaldığını iddia ettiği kötü muameleler nedeniyle haklarında

suçlamada bulunduğu üç jandarma aleyhinde takibat yapılmaması kararı almıştır. Jandarma Ü.İ. tarafından yürütülen soruşturmayı temel alan ilçe idare kurulu cezaevinin ziyaret edildiğini, tutukluların giriş çıkış kayıtlarının incelendiğini ve tutukluların rutin olarak arandığını bildirmiştir. Haklarında ithamda bulunulan jandarmalar verdikleri ifadelerde, tutukluların hiçbir kötü muamele, işkenceye sözlü ya da fiili saldırıya maruz kalmadığını, aramaların yasa ve yönetmeliklere uygun olarak yapıldığını ve başvuranın iddialarının mesnetsiz olduğunu savunmuşlardır.

Bölge İdare Mahkemesi 15 Ocak 2002 tarihinde ilçe idare kurulunun kararını onamıştır.

Pendik Cumhuriyet Savcılığı başvuranın kendisine kötü muamele uyguladıkları iddiasıyla jandarmalar aleyhinde yaptığı şikayete ilişkin olarak yeterli ve inandırıcı delil bulunmadığı gerekçesiyle 26 Mart 2002 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

Başvuran 20 Mayıs 2002 tarihinde takipsizlik kararına Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi önünde itirazda bulunmuştur.

Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi itiraz edilen kararı 27 Haziran 2002 tarihinde onayarak bu kararın başvurana tebliğ edilmesi talimatını vermiştir. Dosyada bu kararın başvurana tebliğ edildiği yönünde bir bilgi bulunmamaktadır.

2. Başvuranın anne babası tarafından yapılan şikayet üzerine açılan ceza soruşturması

Başvuranın anne ve babası, oğullarının gözaltından sorumlu polisler ve 27 Ocak 2001 tarihinde Kartal Cezaevi'nde görevli jandarmalar aleyhinde kötü muamelede buldukları iddiasıyla 5 Temmuz 2001 tarihinde suç duyurusunda bulunmuşlardır.

Kartal Cumhuriyet Savcılığı 25 Temmuz 2001 tarihinde jandarmalar hakkında yapılan suç duyurusuyla ilgili olarak Pendik Cumhuriyet Savcılığı lehine *ratione loci* yetkisizlik kararı vermiştir.

Başvuran 20 Nisan 2002 tarihinde savcılıkça dinlenmiştir. Başvuran iddialarını yinelemiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı Pendik Cumhuriyet Savcılığı'ndan gelen talep üzerine başvurana cezaevinde kötü muamele uyguladıkları iddia edilen iki jandarmanın ismini bildirmiştir.

Sözkonusu jandarmalardan ilki A.A. olayların meydana geldiği dönemde yıllık izinliydi. Jandarmalardan ikincisi M.A. ise 21 Ağustos 2002 tarihinde Konya Cumhuriyet Savcılığı tarafından dinlenmiştir. M.A. sözkonusu tarihte er olarak S.T.'nin emri altında diğer iki jandarma ile sevk edilen tutukluların aranması görevini yerine getirdiğini beyan etmiştir. M.A. başvuranın üzerinin aranmasını reddettiğini belirtmiştir. M.A., S.T.'nin emriyle iki jandarmanın başvuranı kolundan tuttuğunu, bir diğerinin de arama yaptığını beyan etmiştir. M.A. kendisinin yahut diğer iki jandarmanın başvurana karşı güç kullanmadığını ve kimsenin ilgiliye kötü muamelede bulunmadığını beyan etmiştir.

Eceabat Cumhuriyet Savcılığı 28 Kasım 2002 tarihinde jandarma Ö.D.'yi dinlemiştir. Ö.D. cezaevinde jandarma eri olarak görev yaptığını ve başvurana kötü muamelede bulunmadığını beyan etmiştir.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı 17 Nisan 2003 tarihinde jandarma Y. Ü.'yü dinlemiştir. Y.Ü. ihtilaf konusu olayların meydana geldiği dönemde giren çıkan tutukluların aranması ile görevli olmadığını beyan etmiştir. Yapılan suçlamaları reddeden Y.Ü., masum olduğunu iddia etmiştir.

Çumra Cumhuriyet Savcılığı 13 Ocak 2003 tarihinde jandarma Y.Y.'yi dinlemiştir. Y.Y. de Kartal Cezaevi'nde er olarak görev yaptığını ve başvurana kötü muamelede bulunmadığını belirtmiştir.

İstanbul Tabipler Odası adli tabibi 21, 25 ve 27 Ocak 2001 tarihli tıbbi raporlara istinaden 15 Ocak 2004 tarihinde tıbbi raporlarda söz edilen darp izlerinin başvuranın yakalandığı döneme yahut cezaevinde tutuklu bulunduğu döneme ait olduğu sonucuna varmıştır.

Pendik Cumhuriyet Savcılığı başvuranın maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamelelerle ilgili olarak delil yetersizliği nedeniyle 5 Ağustos 2004 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

Başvuranın anne babası tarafından bu takipsizlik kararına ağır ceza mahkemesi önünde itiraz edilip edilmediği hususunda dava dosyasında bir bilgi mevcut değildir.

HUKUK

I. AİHS'İN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran Kartal Cezaevinde tutulduğu sırada kötü muamelelere maruz kaldığını iddia etmektedir. Başvuran bu hususta AİHS'nin 3. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet bu sava karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirliğe ilişkin

Hükümet altı ay süresi kuralına riayet edilmediği itirazında bulunmaktadır. Hükümete göre cezai süreç Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nin itiraz edilen kararı onadığı 27 Haziran 2002 tarihinde sona ermiş ve başvuran 16 Ocak 2003 tarihinde AİHM'ye sunmuştur.

Başvuran ise AİHS'nin 35. maddesinin gereklerine uygun hareket ettiği kanaatindedir.

AİHM başvuru tarihinin, başvuru dilekçesinin Mahkeme kalemine ulaştığı 16 Ocak 2003 değil, üzerindeki PTT damgasından da anlaşılacağı üzere, başvuru formunun gönderildiği 30 Aralık 2002 olduğunu değerlendirmektedir.

AİHM, başvuranın kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak sırasıyla Adalet Bakanlığı'nın ve başvuranın anne babasının talebi üzerine iki ceza soruşturması açıldığını kaydetmektedir. AİHM ulusal mahkemelerin kesin kararının Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nin 27 Haziran 2002 tarihli takipsizlik kararını onama kararı olduğu hususunda tarafların hemfikir olduğunu tespit etmektedir. Ancak ağır ceza mahkemesinin talimatına rağmen bu kararın başvurana ya da avukatına tebliğ edildiğini gösteren bir dosya unsuru bulunmamaktadır. Tebliğ yükümlülüğü yerine getirilmediğinden ve Hükümetin Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesinin kararı hakkında başvuranın ya da avukatının bilgi sahibi olduğunu inkar edilemez bir biçimde kanıtlayamaması dolayısıyla AİHM altı ay süresi kuralına riayet edildiği kanaatine varmaktadır.

Bu itibarla Hükümetin ön itirazı kabul edilmeyecektir.

AİHM ayrıca, AİHS'nin 3. maddesi yönünden yapılan şikayetin AİHS'nin 35/3 maddesi bakımından açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve bu şikayetin başka herhangi bir kabuledilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit etmektedir. Bu itibarla şikayetin kabuledilebilir ilan edilmesi yerinde olacaktır.

B. Esasa ilişkin

Hükümet başvuranın sunduğu tıbbi raporların 21 Ocak 2001 tarihli olduğunu dolayısıyla ilgilinin yakalanmasının üzerinden birkaç saat geçtikten sonra düzenlendiğini savunmaktadır. Hükümet bu raporlarda sözü edilen hematom ve kontüzyonların başvuranın iddia ettiğinin aksine 27 Ocak 2001 tarihine ait olmayıp yakalama işlemi sırasında meydana geldiğini savunmaktadır. Yakalama tutanağında polislerin güç kullandıklarının belirtildiği cihetle yakalama tutanağı da bu savın doğruluğunu teyit etmektedir. AİHM'nin içtihadına atıfta bulunan Hükümet, kullanılan gücün başvuranın davranışıyla orantılı olduğu kanaatindedir. Hükümete göre 21 Ocak 2001 tarihli raporlar gerekenden fazla güç kullanılmadığını göstermektedir. Bu itibarla başvuranın vücudunda tespit edilen yaralar, 27 Ocak 2001 tarihinde Kartal Cezaevi'ne gelişinden sonra değil yakalama işlemi esnasında meydana gelmiştir.

Hükümetin savlarına karşı çıkan başvuran iddialarında ısrar etmektedir.

AİHM öncelikle, başvuranın 23 Ağustos 2004 tarihinde AİHS'nin 3. maddesi bağlamında gözaltında tutulduğu sırada maruz kaldığı kötü muamelelerden şikayetçi olduğu 31152/04 no'lu başvuruyu anımsatır. AİHM 20 Mart 2007 tarihinde bu şikayeti açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabuledilemez ilan etmiştir. Mevcut başvuru çerçevesinde AİHM'nin incelemesi gereken şikayet ilgilinin tutukluluğu sırasında maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamelelere ilişkin şikayettir.

AİHM başvuranın 27 Ocak 2001 tarihinde Kartal Cezaevi'ne nakledildiğini kaydetmektedir. Sözkonusu nakil işleminden sonra düzenlenen 28 Ocak, 9 ve 16 Şubat 2001 tarihli tıbbi raporlarda, başvuranın yakalanmasının ardından düzenlenmiş tıbbi raporlarda belirtilenlerden farklı yara izleri bulunduğu belirtilmiştir. Özellikle de 28 Ocak ve 16 Şubat 2001 tarihli tıbbi raporlarda, tartışmaya yer bırakmayacak şekilde, her iki koltukaltındaki izlerden ve sağ koltukaltında 1,5x2 cm. ve sol koltukaltında 2x3 cm.lik yaralardan söz edilmiştir.

Gerek yetkili makamlar tarafından düzenlenmiş iki dizi rapor arasındaki tutarsızlıklarla ilgili olarak gerek başvuranın vücudunda tespit edilen iz ve yaralar konusunda Hükümet tarafından makul bir izahat verilmediği göz önünde bulundurulduğunda tespit edilen izlerin ilgilinin Kartal Cezaevi'ne gelişinden daha öncesinde meydana gelmiş yaralara bağlı olamayacağını kabul etmek gerekmektedir.

Yetkili makamların denetimlerine bırakılmış kimselerle ilgili yükümlülüklerine dikkat çeken AİHM Kartal ve Pendik Cumhuriyet Savcılıklarınca yürütülen soruşturmanın başvuranın vücudunda tespit edilen yaraların kaynağına dair bir açıklama getirmediğini kaydeder.

Böylesi bir durum, AİHS'nin 3. maddesi açısından devletin polisin yahut bir cezaevi kurumunun eline bırakılmış savunmasız durumdaki kişileri koruma yükümlülüğünü yerine

getirmediği şekilde değerlendirilir. Bu durumda devlet, kötü muamele mağdurları tarafından haklarında suçlamada bulunulan kimselerin bu suçlardan beraat etmesini (bkz., diğerleri arasında, *Esen – Türkiye*, no: 29484/95, prg. 28, 22 Temmuz 2003) ya da sözgelimi terörle mücadeleye bağlı güçlükleri (*Aksoy – Türkiye*, 18 Aralık 1996, prg. 62) meşru bir surette öne süremez.

Bu itibarla AİHM, mevcut davada tespit edilen ve itiraza mahal bırakmayan maddi delillerle desteklenmiş lezyon ve izlerin, AİHS'nin 3. maddesi anlamında kötü muamele teşkil ettiği ve bu hükmün ihlaline neden olduğu neticesine varmaktadır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran maruz kaldığını iddia ettiği maddi ve manevi zararın tazmini için 30.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

Tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında bir illiyet bağı görmeyen AİHM bu talebi reddeder. Buna karşın AİHS'nin 3. maddesi çerçevesinde tespit edilen ihlali göz önünde bulunduran AİHM başvurana 8.000 Euro ödenmesine hükmeder.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran ayrıca AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 8.000 Euro talep etmektedir. Başvuran talebini desteklemek üzere herhangi bir fatura ya da belge sunmamıştır.

Hükümet bu talebe itiraz etmektedir.

AİHM'nin içtihadı uyarınca yargılama masraf ve giderlerinin iadesi ancak bu masraf ve giderlerin gerçekliği, gerekliliği ve de makul oranda olduğu ortaya konulduğu müddetçe mümkündür. Yukarıda anılan kıstasları ve başvuranın taleplerini desteklemek üzere herhangi bir belge sunmadığını göz önünde bulunduran AİHM bu talebi reddeder.

C. Gecikme faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun *kabuledilebilir ilan edilmesine* ;
2. AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine* ;
3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL'ye çevrilmek üzere, miktara yansıtılabilecek

her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Devlet tarafından başvurana 8.000 Euro (sekiz bin Euro) manevi tazminat *ödenmesine* ;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 8 Nisan 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

TURGUT VE DİĞERLERİ /Türkiye Davası

Başvuru No: 1411/03

Strazburg

8 Temmuz 2008

ESKİ İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yapılan ve 1411/03 numaralı başvurunun nedeni T.C. vatandaşları Nihal Ayser Turgut, Nermin Solmaz Güneş, Ayşe Ayata, Tefvik Güneş, Turgay Güneş, Saffet Güneş ve Hurşit Güneş'in (başvuranlar) 25 Ekim 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Ankara barosu avukatlarından Ş. Çizmeli ve Ö. Çelik tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1926, 1923, 1924, 1930, 1935, 1912 ve 1957 doğumlu olup İstanbul ve Ankara'da ikamet etmektedir.

Dava dosyasında yer alan bilgilere göre Kandıra'da Kefken köyünde Karadeniz'e ve ormanlık bölgeye yakın 102.500 m²'lik arazi 1911 yılı Ağustos ayında başvuruların atası Tevfik Beyzade Hurşit Bey (parsel numarası:135) adına tescil edilmiştir.

İhtilaf konusu taşınmaz 9 Temmuz 1960 tarihinde Tevfik Beyzade Hurşit Bey'in mirasçıları Tasfire Güneş, Reşat Güneş, Saffet Güneş ve Turan Güneş adına tapuya kaydedilmiştir. Reşat Güneş'in 1977 yılında, 1978'de Tasfire Güneş'in ve 1982 yılında Turan Güneş'in ölümünün ardından hisseler hak sahiplerine geçmiştir. Reşat Güneş'in hak sahipleri Nihal Ayser Turgut, Tevfik Güneş ve Turgay Güneş, Turan Güneş'in hak sahipleri Nermin Solmaz Güneş ve Ayşe Ayata'nın isimleri tapuya tescil edilmiştir. Hurşit Güneş ise Turan Güneş'in oğlu ve Tasfire Güneş'in eşi sıfatıyla bu ikisinin mirasçısıdır.

A. Başvuruların tapularının iptal edilmesine ve Hazine adına tescil edilmesine ilişkin süreç

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Orman Bakanlığı 3 Ocak 1962 tarihinde, sözkonusu taşınmazın ormanlık arazinin parçası olması gerekçesiyle başvuruların taşınmazının tapusunun iptali istemiyle Kandıra Kadastro Mahkemesi'nde (Mahkeme) dava açmıştır.

Hazine 5 Ocak 1962 tarihinde taşınmazın tapusunun iptal edilerek Hazine adına tescil edilmesi talebiyle dava açmıştır.

Mahkeme 23 Mayıs 1965 tarihinde 509 sayılı Tapu Kanunu'nun 28. maddesine uygun olarak yetkisizlik kararı vererek davayı Tapu Kadastro Müdürlüğü'ne (Müdürlük) göndermiştir. 1966 yılında Müdürlük davayı yeniden mahkemeye göndermiştir.

Mahkeme 1966 yılında 1966/11–1967/66 numaralı dosyaya ilişkin hükmü ile Orman Bakanlığı'nın talebini yerinde bulmuş ve esas olarak ihtilaf konusu taşınmazın devlet ormanları sınırları içinde yer aldığına, Anayasa'nın ilgili hükümlerine göre sözkonusu arazinin özel mülk olarak herhangi bir özel kişi adına tescil edilmesinin sözkonusu olmadığına itibar etmiştir.

Yargıtay 18 Haziran 1968 tarihli kısmi onama kararı ile ilk derece mahkemesinin Turan Güneş ve Reşat Güneş için almış olduğu kararını onamış ve davanın kalanını ilk derece mahkemesine geri göndermiştir.

İlk derece mahkemesindeki duruşmada Turan Güneş, İdare Mahkemesinde mezkur taşınmazın tahdidinin iptali davası açtığını belirterek İdare Mahkemesi kararını verinceye dek davanın ertelenmesi talebinde bulunmuştur.

İdare Mahkemesi tahdidin iptali başvurusunu reddetmiştir. Danıştay 29 Aralık 1969 tarihinde İdare Mahkemesi'nin hükmünü onamış ve 12 Ocak 1974 tarihinde Turan Güneş tarafından yapılan kararın düzeltilmesi başvurusunu reddetmiştir. Bu karar kesin hüküm haline gelmiştir.

Mahkeme 29 Haziran 1972 tarihli kararı ile sözkonusu taşınmazın devlet ormanlarının bir parçası olduğunu kaydederek bu durumun herhangi bir özel mülkiyet konusunu teşkil edemeyeceğine karar vermiş ve tapuyu iptal etmiştir.

Yargıtay 4 Temmuz 1974 tarihinde, 6831 sayılı Yasa'nın 1744 sayılı Yasa ile değiştirilen birinci maddesi uyarınca artık idare mahkemesinin yetkili olmaması nedeniyle, Danıştay'ın kararının uygulanamayacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

10 Kasım 1977 tarihinde, talebi üzerine düzenlenen bilirkişi raporlarına dayanarak Kandıra Kadastro Mahkemesi, sözkonusu arsanın tapu kaydının Tasfire, Saffet, Turan ve Reşat Güneş adına tescil edilmesine hükmetmiştir.

Orman Bakanlığı kararı temyiz etmiş, Yargıtay, 28 Mart 1978 tarihinde, mahkeme kararını bozmuştur. Yargıtay, bilirkişi raporlarının yetersiz olduğunu saptamış ve mahkemenin öncelikle sözkonusu taşınmazın orman tahdidini içerisine yer alıp almadığına dair Bakanlıktan ayrıntılı görüş talep etmesi ve gerekirse bu konuda yeni bilirkişi raporlarının düzenlenmesi gerektiğine kanaat getirmiştir.

23 Temmuz 1997 ve 20 Nisan 2001 tarihlerinde, mahkeme tarafından düzenlenmesine hükmedilen ve bilhassa 1959 yılında havadan çekilen fotoğraflara dayanan bilirkişi raporlarından nizalı taşınmazın orman tahdidine dahil olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sözkonusu bilirkişi raporları, 21 Ağustos 1997 ve 28 Nisan 2001 tarihli ek bilirkişi raporları ile de teyit edilmiştir.

8 Mayıs 2001 tarihinde, mahkeme, ihtilafli taşınmazın orman tahdidini içerisine yer aldığına karar vermiş; başvuranların tapu kaydını iptal etmiş ve ihtilafli taşınmazın Hazine adına tescil edilmesine karar vermiştir. Mahkeme, bu kararını, yukarıda sözü edilen bilirkişi raporlarına ve orman tahdidine dahil olan bir taşınmaz tapusunun hukuki hiçbir değeri olmadığına ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu içtihadına ve devlet ormanlarının mülkiyetinin devredilemeyeceği hakkındaki Anayasa'nın 169/2 maddesinin hükümlerine dayandırmıştır. Taşınmaz üzerinde bulunan yapılara ilişkin olarak ise mahkeme, tapunun verilmesinin ardından sözkonusu yapıların yapılması nedeniyle *ratione materiae* bakımından yetkisi bulunmadığını ilan etmiştir.

Başvuranların ve atalarının davaya taraf olmalarına ilişkin olarak ise, mahkeme, 18 Haziran 1968 tarihinde Yargıtay'ın Turan ve Hurşit Güneş hakkındaki ilk derece mahkemesinin kararını onamasıyla Turan ve Hurşit Güneş hakkındaki kararın nihai hale geldiğini ve Turan ve Hurşit Güneş'in mirasçılarının Turan ve Hurşit Güneş'in vefatlarının ardından yargılama sürecinde taraf olmalarının kabul edildiğini tespit etmektedir.

18 Kasım 2001 tarihinde, Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Başvuranlara, 11 Haziran 2002 tarihinde tebliğ edilen 29 Nisan 2002 tarihli bir kararla Yargıtay, başvuranların karar düzeltme başvurularını reddetmiştir.

B. 6831 sayılı Orman Kanununun 2/B maddesinin uygulanması

28 Mart 1978 tarihli Yargıtay kararının ardından, 20 Mart 1985 tarihinde, Orman Kadastro Komisyon Başkanlığı, ihtilafli taşınmazın bir kısmının Gökdağ orman tahdidini içerisine dahil olduğunu, sözkonusu taşınmazın diğer kısmının ise 6831 sayılı orman kanununun 2/B maddesi uygulanmak suretiyle orman alanı dışında sayıldığı ve Hazine adına kaydedildiğini mahkemenin bilgisine sunmuştur.

Belirtilmeyen bir tarihte, Turan Güneş, Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuş ve dava 1989/90 numaralı dosyaya kaydedilmiştir. Turan Güneş yukarıda sözü edilen taşınmaza 2/B maddesinin uygulanmasına karşı çıkmıştır.

12 Nisan 1988 tarihinde, R. Gödek'in mirasçıları, ihtilafli taşınmazın 6831 sayılı Kanun'un 2/B maddesi uygulanan bölümü üzerinde malikliklerinin bulunması nedeniyle davaya üçüncü şahıslar olarak müdahil olmayı mahkemeden talep etmişlerdir. 24 Ağustos 1988 tarihinde, R. Gödek'in mirasçılarının bu talebi mahkeme tarafından kabul edilmiştir.

11 Temmuz 1990 tarihli bir karar ile 1989/90 sayılı dava mahkeme önünde derdest olan dava ile birleştirilmiştir.

5 Haziran 1991 tarihinde, ihtilafli taşınmaz üzerinde malikliği bulunduğunu açıklayan Z.A.K. de üçüncü şahıs olarak davaya müdahil olmayı talep etmiştir. 2 Aralık 1992 tarihinde, mahkeme, başvuranın talebini kabul etmiştir. Z.A.K.'nın vefatının ardından, Z.A.K.'nın hak sahipleri mahkeme önündeki davayı takip etmişlerdir.

Sözkonusu taşınmazın orman alanı içerisinde yer aldığı gerekçesiyle başvuruların tapularının iptaline karar verilmesinin ardından mahkeme, 8 Mayıs 2001'de 1989/90 dosya numarası ile birleştirilmiş davanın davacılarının ve müdahil tarafların tahdide ilişkin olarak yapmış oldukları başvurularını reddetmiştir.

3 Eylül 2003 tarihinde, Çevre ve Orman Bakanlığı, İzmit Orman İşletmeleri Müdürlüğü'nden, bu konuda alınan karara uygun olarak, 120.500 m² lik ihtilafli taşınmazın "orman" olarak ilgili belgelere kaydedilmesini ve 30 Mayıs 2003 tarihinde kamu ilanı ile tebliğ edilen ve 6831 sayılı Kanunun 2/B maddesi uyarınca sözkonusu taşınmazı orman alanı dışında bırakan Kadastro Komisyonunun kararının iptali talimatını vermiştir.

C. İhtilaf konusu taşınmaz üzerindeki mevcut yapıların durumu

27 Ekim 1967 tarihinde Tasfire, Reşat, Saffet ve Turan Güneş ihtilaf konusu taşınmaz üzerinde inşaat faaliyetlerini sürdüren özel şirketten noter aracılığı ile arazi üzerindeki işgal ve yapılaşmanın durdurulmasını istemişlerdir.

Genelkurmay Başkanlığı 17 Mayıs 1990 tarihinde Kefken askeri mevkiini askeri güvenlik bölgesi olarak ilan etmiştir.

Belirtilmeyen bir tarihte Hurşit Güneş, ihtilaf konusu taşınmaza ilişkin dava kadastro mahkemesi önünde devam ettiği halde bu taşınmaza ait bazı parselleri satan kimseler hakkında Kandıra Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Adı geçen ayrıca, arazi üzerindeki inşaatların yıkılmasını da talep etmiştir.

15 Şubat 1996 tarihinde savcılık, tarlanın orman tahdidi içerisinde bulunduğu ve Orman Genel Müdürlüğü'nün şikayeti üzerine tarlayı işgal edenlere ilişkin olarak ilk derece ceza mahkemesi tarafından 1994 yılında bazı hükümler verildiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Sakarya Ağır Ceza Mahkemesi Hurşit Güneş tarafından yapılan itirazı 18 Nisan 1996 tarihinde reddetmiştir.

Kandıra Kaymakamlığının talebi üzerine 7 Mart 1996 tarihinde iki uzman tarafından bir bilirkişi raporu hazırlanmıştır. Bu raporda, özel kullanıma mahsus elli kadar konut, Savunma

Bakanlığı'na ait içinde 1970 ile 1995 yılları arasında inşa edilmiş birçok konut, bir adet tenis kortu, bir piknik sahası, bir mutfak ve birden çok deponun bulunduğu askeri bir kamp bulunduğu tespit edilmiştir. Bu rapor 22 Mart 1996 tarihinde Hurşit Güneş'e tebliğ edilmiştir.

Üç uzman tarafından hazırlanan 10 Aralık 1997 tarihli ek bilirkişi raporunda ihtilaf konusu arazinin 28.875 m²'lik bir kısmının evvela tarım arazisi olarak kullanılmış olması ve daha sonra da üzerinde muhtelif tarzda elli iki betonarme yapının bulunduğu bir konut alanı haline gelmesi sebebiyle 31 Aralık 1981 tarihinden önce bazı açılardan orman niteliğini yitirdiği tespitinde bulunulmuştur.

Ziraat mühendisi, 18 Mayıs 1998 tarihinde kadastro mahkemesine sunduğu raporunda ihtilaf konusu arazinin orman arazisi olarak mütalaa edilemeyeceği ve üçüncü sınıf kuru tarım arazisi özellikleri arz ettiği, ancak arsa olarak kullanıldığı tespitinde bulunmuştur.

Teknik bilirkişi 9 Haziran 1998 tarihinde raporunu dosyaya eklemiştir. Bilirkişi, ihtilaf konusu arazinin krokisi üzerinde birtakım yapıların ve askeri bölgenin bulunduğunu göstermiştir.

İhtilaf konusu araziye işgal eden ya da bu arazi üzerinde ikamet eden kırk kadar şahıs 17 Eylül 2002 tarihinde Orman Bakanlığı'na bir dilekçe sunmuşlardır. Söz konusu şahıslar dilekçelerinde, kendi ifadelerine göre üzerinde elli civarında şahsi konutun bulunduğu ihtilaf konusu arazinin Hazine yararına orman tahdidi dışına çıkarılmasını talep etmekteydiler. Bu şahıslar ayrıca taşınmazın kendi konut parsellerine tekabül eden kısımlarını satın almak arzusunda olduklarını beyan etmişlerdir.

HUKUK

Başvuranlar herhangi bir tazminat ödemeksizin tapularının iptal edilerek Hazine adına tescil edilmesinin Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinde yer alan mülkiyet haklarına karşı orantısız bir ihlali oluşturduğunu savunmaktadır.

I. KABULEDİLEBİLİRLİK HAKKINDA

1. *Ratione temporis* bakımından AİHM'nin yetkisi ve altı ay kuralına riayet edilmesi

Hükümet Turan Güneş'in (Nihal Ayser Turgut, Tevfik Güneş ve Turgay Güneş) ve Reşat Güneş'in (Hurşit Güneş, Ayşe Ayata ve Nermin Solmaz Güneş) mirasçıları ile ilgili olarak Yargıtay'ın 18 Haziran 1968 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onaması ve kararın nihai hale gelmesi ölçüsünde başvuranların şikayetlerinin *ratione temporis* bakımından AİHS'nin hükümleri ile bağdaşmadığını savunmaktadır. Hükümet Turan Güneş'in ve Reşat Güneş'in mirasçıları bakımından başvurunun kabuledilemez ilan edilmesi gerektiği görüşündedir. Hükümet ayrıca sözkonusu taşınmazın tasnifinin Türkiye'nin AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini tanınmasından önce gerçekleşmesi doğrultusunda başvuranların şikayetlerinin tamamının *ratione temporis* açısından AİHS hükümleri ile bağdaşmadığını belirtmektedir. Hükümet ayrıca altı ay kuralına riayet edilmediği itirazını yapmaktadır.

Turan Güneş ve Reşat Güneş'in mirasçıları, miras paylaşımı sırasındaki mal ortaklığı rejimine göre ihtilaf konusu taşınmazın müşterek malikleri olmaları ve içlerinden birinin lehine verilecek kararın hepsine teşmil edilecek olması hasebiyle, iç hukuktaki mahkemelerin Yargıtay'ın 18 Haziran 1968 tarihli kararına rağmen kendilerini bu davaya taraf olarak

saymaya devam ettiklerini ifade etmekte, ayrıca, Yargıtay'ın da 28 Mart 1978 tarihli kararından da anlaşılacağı üzere Kandıra Kadastro Mahkemesi'nin tüm başvurular ve murisleri adına aldığı 10 Kasım 1977 tarihli kararını hatırlatmaktadırlar.

Başvuranlar *ratione temporis* bakımından AİHS'nin hükümleri ile bağdaşmadığı itirazı ile ilgili olarak iç hukukta tapularını iptal eden nihai hükmün 29 Nisan 2002 tarihinde Türkiye'nin AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini kabul etmesinin sonrasında alındığını ileri sürmektedir.

AİHM iç hukuktaki mahkemelerin Yargıtay'ın 18 Haziran 1968 tarihli kararından sonra tüm başvuruları ve atalarını iç hukuktaki dava sürecine taraf olarak tanımayı sürdürdüğü saptamasını yapmaktadır. Yargıtay 4 Temmuz 1974 tarihli kararında mal ortaklığı rejimine göre Hurşit Güneş'in mirasçılarının müşterek malikler olduklarını açıkça ifade etmiştir. Ayrıca mahkeme 10 Kasım 1977'de ihtilaf konusu taşınmazın tapuda Tasfire, Saffet, Turan ve Reşat Güneş adına tescil edilmesini kararlaştırmıştır. Kandıra Kadastro Mahkemesi 18 Mayıs 2001 tarihli kararı ile hükmün Turan ve Reşat Güneş nezdinde nihai hale geldiğini fakat adı geçenlerin ölümünün ardından mirasçılarının davaya taraf olarak kabul edildiklerini anımsatmıştır. Bu hüküm başvuruların tamamı için Yargıtay'ın 29 Nisan 2002 tarihli kararı ile nihai hale gelmiş, Yargıtay'ın bu kararı 11 Haziran 2002'de tebliğ edilmiştir.

AİHM, Hükümetin *ratione temporis* bakımından AİHS hükümleri ile bağdaşmadığı itirazına ilişkin başvuruların tapularının 1962 yılında açılan dava ile başlayan ve 29 Nisan 2002 tarihli bahse konu Yargıtay kararı ile sonuçlanan bir süreç sonunda iptal edildiğini hatırlatmaktadır. Bu durumda mülkiyetten yoksun bırakma işlemi Türkiye'nin AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini kabul etmesinin epey sonrasında gerçekleşmiştir.

Kaldı ki başvuruların başvurularının Yargıtay'ın 29 Nisan 2002 tarihli kararının ardından altı ay içinde 25 Ekim 2002'de yapmışlardır.

AİHM bu başvurudakine benzer şikayetleri daha önceki kararlarda da reddettiğini hatırlatır (Bkz. *mutatis mutandis*, I.R.S.-Türkiye (kararı), no: 26338/95, 28 Ocak 2003; Börekçioğulları (Çökmez) vd.-Türkiye kararı, no: 58650/00, 13 Ocak 2005). AİHM sonuç olarak, Hükümetin *ratione temporis* ve altı ay kuralına dair itirazlarını reddetmektedir.

2. İç hukuk yollarının tüketilmemesi hakkında

Hükümet başvuruların idareden tazminat talebinde bulunabileceğini ve bu talebin alenen veya zımnen reddedilmesi halinde, Anayasa'nın idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu belirtir 125. maddesine veya İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun ilgili hükümlerine dayalı olarak idareye tapularının iptal edilmesi kaynaklı tazminat davası açabileceklerini savunmaktadır. Hükümet bu bağlamda sözü edilen ulusal içtihadı atıfta bulunmaktadır. Hükümet ayrıca Avukat Öztok'un da (Köktepe-Türkiye no: 35785/03 davasında başvuranın avukatı) aynı şekilde Devletin objektif sorumluluğuna dayalı olarak Bursa İdare Mahkemesi'nde 11 Aralık 2006 tarihinde dava açtığını ve davanın halen sürdüğünü hatırlatır.

Başvuranlar bu argümanlara karşı çıkmakta, iç hukukta kesin hüküm haline gelmiş bir karara karşı idari alanda hiçbir başvuru yolunun mevcut olmadığını belirtmektedirler. Buna karşın, İdare anayasal hükümlere uygun olarak nihai bir kararın icrasını yerine getirmek durumundadır. Başvuranlar, Hükümetin sözünü ettiği içtihat ile ilgili olarak bu durumun tek

tük örnekleri olmakla birlikte prensipte böyle bir talebin gerçek bir başarı şansının olmadığını dile getirmektedir. Bu sav ışığında başvurular konuya ilişkin uygulamaya dair mahkeme kararlarına atıfta bulunmaktadır.

AİHM Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunma imkânının olması ile ilgili, daha önce Doğrusöz ve Aslan-Türkiye kararında (no: 1262/02, 30 Mayıs 2006) da benzer bir itirazı bu başvuru yollarının tapuya tescil kaydının kanunsuz olarak iptaline ilişkin olduğunu belirterek reddettiğini hatırlatır. Oysa ki mevcut başvuruda, Kandıra Kadastro Mahkemesi ormanlık arazilerin özel mülkiyet teşkil edemeyeceği yönünde yürürlükte bulunan orman yasası hükümlerine uygun olarak başvuruların tapularını iptal etmiştir (Bkz. *mutatis mutandis*, Mehmet Ali Miçoğulları-Türkiye kararı, no: 75606/01, 10 Mayıs 2007).

Yukarıda dile getirilen mezkur örneklerde olduğu gibi başvuruların tapusunun iptalinin ardından Devletin objektif sorumluluğuna dayalı tazminat talebi hususunda AİHM, 35. maddenin 1. paragrafından ileri gelen yükümlülüğün gerçek anlamıyla normal yolla, yeterli ve kabul edilebilir başvuru şekilleri ile sınırlı olduğunu anımsatır (Bkz. Sofri vd.-İtalya (karar) no: 37235/97). Özellikle, AİHS işlenen ihlale ilişkin, uygun ve müsait başvuru yollarının tüketilmesini öngörmektedir. Bu başvuru yolları sadece teoride değil uygulamada da yeterli düzeyde emniyeti hasıl olmalıdır, aksi takdirde arzu edilen etkililik ve ulaşılabilirlikten uzak kalırlar. (Bkz. Akdivar vd.-Türkiye kararı, 16 Eylül 1996).

AİHM, öncelikle Hükümet tarafından sunulan kararlarda, ulusal mahkemelerin, bir kamu görevlisinin kusurundan kaynaklanmasa bile iyi niyetli tapu sahiplerinde zarara neden olan tapu kayıtlarının, “bir hatanın” ardından yapıldığı değerlendirilmesinde bulduklarını not etmektedir; oysa ki bu başvuruda hiçbir şey, başvuruların tapularının bir hata ya da kusur nedeniyle iptal edildiğini göstermemektedir. Başvuruların atasının 1911 yılında taşınmazı edindiğine ve adına bir tapu düzenlendiğine, başvuruların miras yoluyla sözkonusu taşınmazı edindiklerine ve son olarak ulusal mahkemelerin, idari yetkililerin hatalı bir tasarrufu nedeniyle değil de konuya uygulanabilen yasal hükümleri göz önüne alarak başvuruların tapularını iptal ettiklerine taraflar itiraz etmemişlerdir.

İki tarafça atıfta bulunulan içtihat ışığında, AİHM, orman alanı içerisinde yer alan veya orman alanı içindeyken orman özelliğini yitirmiş bir taşınmazın (31 Aralık 1981 tarihinden önce, 6831 sayılı kanunun 2/B maddesi uyarınca) edinimini yasaklayan iç hukuk hükümleri göz önüne alındığında, Hükümet'in söz konusu yöntemin hangi ölçüde etkili, yeterli ve ulaşılabilir olduğunu hiçbir şekilde belirtmediği kanaatindedir.

Türk Yüksek Mahkemelerindeki yargılamaların sonucuna ilişkin olarak yorumda bulunmayan AİHM, bu davada, sözkonusu taşınmazın niteliği hakkındaki kararı yıllardır bekleyen başvurulara, tazminat elde edebilmek için yeniden dava açmalarını istemenin uygun olmadığı kanaatindedir (*Guillemin-Fransa*, 21 Şubat 1997 tarihli karar).

Bu durumda AİHM, sözkonusu itirazı reddetmektedir.

3. Sonuç

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. 1 NO'LU EK PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, tazminat ödenmeksizin, tapularının iptal edilmesinin ve Hazine adına tescil edilmesinin 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi uyarınca mallarına saygı haklarına yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğunu ileri sürmektedir.

A. Tarafların argümanları

1. Başvuranlar

Başvuranlar, ulusal mahkemelerin üç kuşaktır tapusuna sahip oldukları arazinin Hazine adına tescil edilmesine karar verdiklerini belirtmektedir. Başvuranlar, sözkonusu taşınmazın 1913 yılında Hurşit Güneş tarafından alındığına, yetkili mercilerin Hurşit Güneş'e usulüne uygun olarak taşınmazın tapusunu verdiklerine, bilahare başvuranların miras yoluyla sözkonusu taşınmazın sahibi olduklarına ve 9 Temmuz 1960'ta adlarına tescil edildiğine dikkat çekmektedirler. Ayrıca başvuranlar, taşınmazın orman alanı içerisinde kaldığına dair düzenlenen bilirkişi raporlarının gerçeği yansıtmadıkları kanısındadır zira sözkonusu olan taşınmaz üzerine evlerin, tenis kortunun, piknik alanının, mutfağın, birçok depo ve özel kullanıma tahsis edilen lojmanların bulunduğu bir askeri tatil kampı, 70'li yıllardan itibaren inşa edilmiştir. Başvuranlar, taşınmazı üçüncü kişilere devretmemişler ve başvuranlara, kamulaştırmaya veya kamu yararı için mülkten yoksun bırakmaya yönelik hiçbir tedbir tebliğ edilmemiştir.

Başvuranlara göre, tapularının iptali ve sözkonusu taşınmazın karşılıksız olarak Hazine adına tescil edilmesi mallarına saygı haklarına yönelik olarak orantısız bir müdahale oluşturmaktadır.

2. Hükümet

Hükümet, başvuranların veya atalarının orman alanı içerisinde bulunan taşınmazın tapusuna sahip olduklarını ancak Anayasa'nın hükümleri uyarınca sözkonusu nitelikteki bir taşınmazın şahsa ait olamayacağını belirtmektedir. Hükümet, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin bir devlete kamu yararı gerekçesiyle mülkiyet hakkına sınırlama getirme imkanı tanıdığını hatırlatmaktadır.

Bu bağlamda, devletleştirme veya kamulaştırma çerçevesinde bir kişinin tapusu nihai olarak ve tamamen elinden alınabilir.

Halihazırda devlet orman arazisinde bulunan 135 parsel no'lu taşınmaz, Anayasa hükümleri uyarınca özel mülkiyete konu olamaz. Başvuranlara ait tapu senedi bu nedenle herhangi bir hukuki değer taşımayıp ilgililer bu yönde hiçbir meşru beklentiye sahip olmazlar. Öte taraftan devlet, çevre ve orman mirasını korumak amacıyla bu hususta geniş bir takdir hakkına sahiptir.

B. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM, içtihadına göre, mülkiyet hakkını özü itibarıyla güvence altına alan 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin birbirinden ayrı üç kural ihtiva ettiğini anımsatır (bkz., özellikle, *James ve diğerleri – Birleşik Krallık*, 21 Şubat 1986, prg. 37). Genel nitelik arz eden birinci

bendin ilk cümlesinde ifade edilen birinci kuralda mülkiyete saygı hakkından söz edilmekte olup aynı bendin ikinci cümlesinde yer alan ikinci kuralda mülkten yoksun bırakma işlemi bazı koşullara bağlanır; ikinci bentte yer alan üçüncü kuralda ise sözleşmeci devletlere mal ve mülklerin kullanımını kamu yararına uygun şekilde düzenleme yetkisi tanınır. Belli bir takım mülkiyet hakkı ihlali örneklerine ilişkin olan ikinci ve üçüncü kural birinci kuralda ifade edilen ilkenin ışığında yorumlanmalıdır (*Bruncrona – Finlandiya*, no: 41673/98, prg. 65-69, 16 Kasım 2004, ve *Broniowski – Polonya*, no: 31443/96, prg. 134).

1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesinin ikinci kuralı anlamında mülkiyetten yoksun bırakmanın olup olmadığını belirlemek için sadece resmi bir el koyma ya da kamulaştırma işleminin olup olmadığına bakmak yeterli olmaz, görünenlerin ötesine geçerek ihtilafli durumun gerçeklerini incelemek gerekir. AİHS ‘somut ve etkili’ hakların korunmasını öngördüğü cihetle, sözü edilen durumun fiili bir kamulaştırma işlemi teşkil edip etmediği hususunun araştırılması gerekir (*Brumărescu – Romanya*, no. 28342/95, prg. 76 ; *Sporrong ve Lönnroth – İsveç*, 23 Eylül 1982 tarihli karar, prg. 63 ve 69-74 ; *Vasilescu – Romanya*, 22 Mayıs 1998 tarihli karar, prg. 39-41 ; ve *N.A. ve diğerleri – Türkiye*, no: 37451/97, prg. 37 ve 39)

Halihazırda AİHM, 1 No’lu Ek Protokol’ün birinci bendinin ikinci cümlesi anlamında başvuruların mülkiyet haklarına yönelik mülkten ‘yoksun bırakma’ olarak değerlendirilmesi gereken bir müdahalenin var olduğunu tespit etmektedir (bkz. *mutatis mutandis*, *Brumărescu*, adigeçen, prg. 77).

AİHM, başvuruların sözkonusu mülkün sahipliği konusundaki iyi niyetlerinden şüphe etmeye yer olmadığını tespit etmektedir. Başvuruların tapu senetlerinin Hazine yararına iptal edildiği tarihe kadar sözkonusu mülkün, iç hukuktaki tüm sonuçlarıyla birlikte meşru malikleri oldukları ve tapuda kayıtlı senetlerinin geçerliliği konusunda ‘hukuki güvence’den faydalandıkları hususunda bir ihtilaf yoktur. Bu durum mülkiyet hakkının varlığının tartışılmaz kanıtıdır.

Bilahare AİHM, başvuruların mülklerinden bir yargı kararıyla yoksun bırakıldıklarını tespit etmektedir. Başvuruların arazinin niteliğine ilişkin itirazlarına rağmen ulusal mahkemeler arazinin orman alanında bulunduğu yönündeki bilirkişi raporlarına dayanarak Anayasa hükümleri gereğince tapu senetlerini iptal etmiştir. Ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçeleri göz önünde bulunduran AİHM, başvurulara uygulanan yoksun bırakma işlemine gerekçe olarak gösterilen tabiatın ve ormanların korunması amacının 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesinin birinci bendinin ikinci cümlesi anlamında kamu yararı kapsamına girdiğini düşünmektedir (bkz., *mutatis mutandis*, *Lazaridi – Yunanistan*, no: 31282/04, prg. 34, 13 Temmuz 2006 ; *Ansay – Türkiye*, no: 49908/99, 2 Mart). Bu çerçevede AİHM, her ne kadar çevrenin genel olarak korunmasına yönelik AİHS’de özel bir hüküm bulunmasa da (*Kyrtatos – Yunanistan*, no: 41666/98, prg. 52) günümüz toplumunun çevrenin korunması konusundaki duyarlılığının her geçen gün daha da arttığını anımsatır (*Fredin – İsveç (no:1)*, 18 Şubat 1991 tarihli karar, prg. 48). AİHM, çevrenin korunmasına bağlı sorunlara müteaddit defalar değindiğini ve konunun önemine dikkat çektiğini kaydeder (bkz., sözgelimi, *Taşkın ve diğerleri – Türkiye*, no: 46117/99, *Moreno Gómez – İspanya*, no: 4143/02, *Fadeieva – Rusya*, no: 55723/00, ve *Giacomelli – İtalya*, no: 59909/00). Tabiatın ve ormanların ve daha genel olarak da çevrenin korunması, kamuoyunda ve dolayısıyla kamu makamları nezdinde sürekli ve desteklenen bir ilgiyle savunulan bir değerdir. Çevrenin korunmasına ilişkin mülhazalar sözkonusu olduğunda, bilhassa da devlet konuyla ilgili olarak bir yasal düzenlemeye gitmişse,

ekonomik zorunluluklar ve hatta mülkiyet hakkı gibi bazı temel haklar öncelik arz etmemelidirler (*Hamer – Belçika*, no: 216817/03, prg. 79).

Bununla birlikte, mülkiyetten yoksun bırakma halinde, ihtilaf konusu tedbirin arzu edilen adil dengeye riayet edip etmediğinin ve bilhassa da başvuranlara orantısız bir yük yükleyip yüklenmediğinin belirlenmesi için iç hukukta öngörülen telafi yöntemlerinin dikkate alınması gerekir. Bu çerçevede AİHM daha evvel, mülkün değerine karşılık gelen makul bir meblağın ödenmemesi durumunda mülkten mahrum etmenin aşırı bir müdahale teşkil edeceğini ve hiçbir tazminat ödenmemesi durumunun ise 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesi anlamında ancak istisnai koşullarda meşruiyet kazanabileceğini ifade etmiştir (*Nastou – Yunanistan* (no:2), no: 16163/02, prg. 33, 15 Temmuz 2005 ; *Jahn ve diğerleri – Almanya*, no: 46720/99, 72203/01 ve 72552/01, prg. 111 ; *Kutsal Manastırlar – Yunanistan*, 9 Aralık 1994, N.A. ve diğerleri, adigeçen).

Mevcut davada, Anayasa’nın 169/2 maddesi uyarınca taşınmazlarının Hazine’ye devredilmesi nedeniyle başvuranlara hiçbir tazminat ödenmemiştir. AİHM, tazminat ödenmemesini haklı kılmak için Hükümetin istisnai hiçbir koşulu belirtmediğini not etmektedir.

Sonuç olarak AİHM, başvuranlara tazminat ödenmemesinin, kamu yararının gerekleri ile kişinin haklarının korunması arasında hüküm sürmesi gereken adil dengeyi başvuranlar aleyhine bozduğu kanaatindedir.

Bu durumda, 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS’İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Maddi tazminat olarak, başvuranlar, 6. 458.130 YTL [yani 3.294.964 Euro] tutarındaki kısmı taşınmazın gerçek değeri, 3.229.065 YTL [yani 1.647.482. Euro] tutarındaki kısmı da, yargılama süreci boyunca yani kırk yıl boyunca mülklerinden yoksun kalmaları nedeniyle uğramış oldukları zararın tazmini olmak üzere toplamda 9.687.195 YTL [yani yaklaşık 4.942.466 Euro] talep etmektedirler. Bu bağlamda, başvuranlar, 15 Haziran 2006 tarihinde Kandıra Asliye Hukuk Mahkemesi’ne sunulan bilirkişi raporunu temel almaktadırlar.

Başvuranlar, ayrıca 102.510 m² lik alan için m² si 69,66 YTL olmak üzere sözkonusu taşınmazı 7.140.846,60 YTL [yani yaklaşık 3.643.290 Euro] olarak değerlendiren 25 Şubat 2008 tarihli bilirkişi raporuna atıfta bulunmaktadır. Hükümet’in talebi üzerine sözkonusu bilirkişi raporu Kandıra Asliye Hukuk Mahkemesi’ne de sunulmuş ancak Hükümet, Maliye Bakanlığı’na bağlı bir kurum olan Milli Emlak Dairesi Başkanlığı bünyesinde görevli kontrolör tarafından düzenlenen raporu esas alarak 25 Şubat 2008 tarihli bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. 10 Mart 2008 tarihinde, Hazine avukatı, Milli Emlak Dairesi Başkanlığı bünyesinde görevli kontrolörün m² sini 42 YTL olmak üzere taşınmazın değerini 4.305.420 YTL [yani 2.196.640 Euro] olarak belirlediği bilirkişi raporunu temel alarak yukarıda sözü edilen meblağa karşı çıkmıştır.

Başvuranlar, *restitutio in integrum* istemediklerini, zararlarına eşdeğer bir tazminat talep ettiklerini açıkça belirtmektedirler.

Hükümet, AİHM’ye, aşırı ve mesnetten yoksun olduğu hükmüne vardığı sözkonusu talepleri reddetmesi çağrısında bulunmaktadır. Hükümet, Milli Emlak Dairesi Başkanlığı bünyesinde

görevli kontrolörün taşınmazın değerini 4.305.420 YTL olarak belirlediği raporunu dosyaya eklemektedir.

Başvuranlar, manevi tazminatı AİHM'nin takdirine bırakmaktadırlar.

Hükümet, manevi tazminat ödenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

Mevcut dava koşullarında Savunmacı Devlet ile başvuranlar arasında olası bir uzlaşma ihtimalini göz önünde bulunduran AİHM, 41. maddenin uygulanmasının bu aşamada saklı tutulmasının uygun olacağına kanaat getirmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 41. maddesinin uygulanması hususunun
 - a) *saklı tutulmasına*;
 - b) Hükümet ve başvuranların, kararın tebliğinden itibaren altı ay içinde bu mesele hakkındaki görüşlerini yazıyla kendisine bildirmeye ve bilhassa aralarında varacakları her türlü uzlaşmadan kendisini haberdar etmeye *davet edilmesine*;
 - c) Sonraki sürecin *saklı tutulmasına* ve gerektiğinde daire başkanının izlenecek süreci belirlemeye *yetkili kılınmasına*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 8 Temmuz 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

DEMİRBAŞ VE DİĞERLERİ/Türkiye Davası*

Başvuru No. 50973/06, 8672/07 ve 8722/07

Strazburg

9 Aralık 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 50973/06, 8672/07 ve 8722/07 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Cem Demirbaş, Haydar Ceylan ve Binnaz Demirbaş'ın ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sırasıyla 8 Aralık 2006, 15 Şubat 2007 ve 17 Şubat 2007 tarihlerinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları üç başvurudur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından Z. Polat tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar, sırasıyla 1977, 1974 ve 1974 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

A. Başvuranların yakalanması, tutuklanması ve yargılanması

Cem Demirbaş ve Haydar Ceylan, 18 Nisan 1999'da; Binnaz Demirbaş, 19 Nisan 1999'da yakalanmıştır. Binnaz Demirbaş ve Cem Demirbaş hakkında hazırlanan yakalama tutanağına göre, Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist – Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TKP/ML-TİKKO) adlı yasadışı örgüte üye oldukları şüphesiyle yakalanmışlardır. Müteakiben İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltına alınmışlardır.

25 Nisan 1999'da başvuranlar, önce Cumhuriyet Savcısı ve müteakiben kendilerini sorgulayarak ifadelerini kayda geçiren İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi önüne çıkarılmışlardır. Nöbetçi hakim, başvuranların tutuklanmasına karar vermiştir.

3 Haziran 1999'da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvuranlar ve diğer dokuz kişi aleyhinde bir iddianame sunmuştur. Başvuranlar, eski TCK'nın 146/1 maddesine yasaklanan devletin anayasal düzenini bozmak suçuyla itham edilmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

25 Ağustos 1999'da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, davanın esasına ilişkin ilk duruşmayı yapmış, takip eden 12 duruşma ise, iddianamenin açıktan okunması, başvuranlardan savunmalarının istenmesi ve kimlik tespiti ile sabıka kayıtlarının elde edilmesi ile geçmiştir. Başvuranlar, bazı görgü tanıklarının dinlenmesini ve böylece, diğer hususlar yanında, soruşturmanın kapsamının genişletilmesini talep etmişler ancak talepleri reddedilmiştir.

22 Mayıs 2002'de birinci derece mahkemesi, başvuranları suçlandıkları üzere mahkûm etmiş ve ölüm cezasına çarptırmıştır. Ceza, daha sonra ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir.

Başvuranlar temyize gitmiş, 17 Nisan 2003'te Yargıtay kararı bozmuştur.

2 Haziran 2003'te başvuranlar aleyhindeki dava, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde yeniden görülmeye başlanmıştır.

30 Haziran 2004'te Resmi Gazete'de yayımlanan 16 Haziran 2004 tarihli ve 5190 no'lu Kanun ile devlet güvenlik mahkemeleri kaldırılmıştır. Başvuranlar aleyhindeki dava dosyası, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Başvuranlar ve yasal temsilcileri, 14 Şubat 2007 tarihine kadar birçok defa hem İstanbul DGM hem de İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde başvuranların tutuksuz yargılanmalarını

talep etmiştir. Birinci derece mahkemesi her defasında “suçun niteliği, delillerin durumu ve kaçma tehlikesinin devam etmesi” nedeniyle başvuruların taleplerini reddetmiştir. Binnaz Demirbaş 15 Nisan 2002’de, diğer iki başvuru 25 Temmuz 2005’de tutukluluklarının devamına ilişkin kararlara itiraz etmiştir. İtirazlar sırasıyla 17 Nisan 2002 ve 5 Eylül 2005 tarihlerinde reddedilmiştir.

14 Şubat 2007’de İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuruların tutuksuz yargılanmalarına karar vermiştir.

Dava dosyasındaki bilgilere göre, 2 Haziran 2003 tarihinden beri başvurular hakkındaki cezai yargılama kapsamında on üç duruşma düzenlenmiş olup dava halen derdesttir.

B. Haydar Ceylan’ın gözaltında kötü muamele gördüğü iddiası

18 Nisan 1999 tarihinde saat 13.00’te yakalanmasını müteakiben, Haydar Ceylan ilk olarak İstanbul’daki Gaziosmanpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü’ne getirilmiştir.

İki polis memuru tarafından hazırlanan yakalama tutanağına göre, Haydar Ceylan “şüpheli” bulunması nedeniyle polis memurları tarafından yakalanmıştır. Raporu, başvuranın imzalamayı reddettiği kaydedilmiştir. Aynı gün saat 13.45’te, üç polis memuru tarafından başvuranın üstünün aranmasına ilişkin başka bir rapor hazırlanmıştır. Raporda, başvuranın üzerinde bulunan eşyaların kendisine verildiği belirtilmiştir. Sözkonusu raporda da başvuranın imzalamayı reddettiği kaydedilmiştir. Üzerinde başvuranın imzası ya da imzalamayı reddettiğine ilişkin bir not bulunmayan tarihsiz üçüncü bir rapora göre, başvuranının aranmasına karşı çıkmış, Gaziosmanpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü’nde gözaltında tutulduğu sırada bir pencereden kaçmaya teşebbüs etmiş ve polis memurları, güç kullanarak kaçmasını engellemiştir.

Aynı tarihte başvuran, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi’ne sevk edilmiştir.

19 Nisan 1999 tarihinde, sabaha karşı 3.42’de, başvuran bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Sirtında, sol göz kapağında ve sol omzunda çürükler tespit edilmiştir.

22 Nisan 1999 tarihinde, 17.45’te başvuran bir kez daha doktor tarafından muayene edilmiştir. Sağ kaşında ve burnunun sol kısmında kabuk bağlamış iki yara ve sol omzunda kabuk bağlamış bir diğer yüzeysel yara tespit edilmiştir.

Başvuran 25 Nisan 1999 tarihinde, sabah 10.30’da savcı ve nöbetçi hakim huzuruna çıkarılmadan önce, Adli Tıp Kurumu Beyoğlu Şubesi’nde muayene edilmiştir. Başvuranı ve diğer dokuz kişiyi muayene eden doktor, başvuranın sağ kaşında ve burnunun sol kısmında 0.2-0.3 cm çaplı yaralar bulunduğunu kaydetmiştir. Aynı zamanda, sol omzunda 1x1 cm.lik kabuk bağlamış bir yara tespit etmiştir.

Aynı gün Haydar Ceylan, DGM nöbetçi hakimine polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz kaldığını belirtmiştir. Kollarından asılmış, üzerine su sıkılmış ve dövülmüştür.

3 Mart 2000 ve 22 Mayıs 2002’de Haydar Ceylan, İstanbul DGM önünde ifade vermiş ve diğer hususlar yanında polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz

kaldığını ifade etmiştir. 3 Mart 2000 tarihli ifadesinde başvuran, maruz kaldığını iddia ettiği kötü muameleyi ayrıntılı şekilde anlatmıştır.

6 Haziran 2002'de başvuranın yasal temsilcisi, başvurana kötü muamele yaptıkları iddia edilen polis memurları aleyhinde Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunmuştur. İddialarını desteklemek üzere, başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını sunmuştur.

Başvuranın temsilcisinin dilekçesini kabul eden Fatih Cumhuriyet Savcısı, kötü muamele iddialarına ilişkin soruşturma başlatmıştır.

26 Ağustos 2002'de Fatih Cumhuriyet Savcısı, Gaziosmanpaşa ve İstanbul Emniyet Müdürlüğünde kötü muameleye uğradığını iddia eden Hasan Ceylan'ın ifadesini almıştır.

28 Kasım 2002'de Cumhuriyet Savcısı, başvuranı yakalayan polis memurlarından biri olan H.İ.'nin ifadesini almıştır. H.İ., sağlık raporlarında kaydedilen yaraların, başvuranın emniyet müdürlüğünden kaçmaya ve polis memurlarının bunu önlemeye çalıştığı sırada oluştuğunu kaydetmiştir. H.İ., işkence iddialarını reddetmiştir.

17 Şubat 2003'te Cumhuriyet Savcısı polis memuru M.Ö.'nün ifadesini almış, M.Ö., ifadesinde başvuranın pencereden atlayarak kaçmaya teşebbüs ettiğini ve kendilerinin de güç kullanmak durumunda kaldıklarını belirtmiştir.

25 Ağustos 2003'te Fatih Cumhuriyet Savcısı, H.İ. ve M.Ö. aleyhinde, eski Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, Haydar Ceylan'a kötü muamelede bulunmakla suçladığı bir iddianame sunmuştur.

1 Eylül 2003'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi önündeki duruşmada usule ilişkin işlemler yapılmıştır. Davanın esasına ilişkin ilk duruşma için tarih olarak 18 Aralık 2003 belirlenmiştir.

7 Eylül 2003'te Haydar Ceylan, Kandıra Asliye Ceza Mahkemesi önünde kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddialarını yinelemiştir (O sırada Kandıra'daki cezaevinde tutuklu bulunmaktaydı). Başvuranın ifadesinin yer aldığı duruşma tutanağı, Fatih Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

18 Aralık 2003'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranın kötü muamele iddialarını bir kez daha reddeden H.İ.'nin ifadesini almıştır. Aynı gün Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranın müdahil olarak yargılamaya katılmasını kabul etmiştir.

Esasa ilişkin 6 Temmuz 2004 tarihli ikinci duruşmanın sonunda mahkeme, bir adli tıp uzmanının, başvuranın iddia ettiği gibi kötü muameleye maruz kalıp kalmadığı hususunda görüşlerini bildirmesine karar vermiştir.

Adli tıp uzmanı, belirtilmeyen bir tarihte, başvuranın geçirmiş olabileceği fiziksel ve psikolojik travmaya ilişkin olarak birinci derece mahkemesinin, Adli Tıp Kurumu yetkili biriminin tıbbi görüşünü almasını tavsiye etmiştir.

2 Kasım 2004'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu'ndan başvuranın davasına ilişkin bir rapor hazırlamasını istemiştir.

Belirsiz bir günde, Adli Tıp Kurumu, Fatih Asliye Ceza Mahkemesi'nden başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını talep etmiştir. Ayrıca, başvuranın sağlık muayenesinden geçmek üzere kuruma gönderilmesini istemiştir.

1 Mart 2005'te Fatih Asliye Ceza Mahkemesi, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nden başvuran hakkında hazırlanmış sağlık raporlarını talep etmiştir.

8 Haziran ve 20 Ekim 2005'te birinci derece mahkemesi, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin talebine cevap vermemesi nedeniyle duruşmaları ertelemiştir.

21 Mart 2006'te Fatih Cumhuriyet Savcısı, mahkeme önünde, suçlanan polis memurlarının eylemlerinin, eski Ceza Kanunu'nun 243. maddesi bağlamında işkence olarak tanımlanabileceğini ve bu nedenle, ağır ceza mahkemelerinin, davayı inceleme yetkisi bulunduğunu ifade etmiştir.

Aynı gün Fatih Asliye Ceza Mahkemesi İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi lehine görevsizlik kararı vermiştir.

17 Ekim 2006'da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önündeki ilk duruşmada usule ilişkin işlemler yapılmıştır. Davanın esasına ilişkin ilk duruşma için tarih olarak 1 Aralık 2006 belirlenmiştir.

1 Aralık 2006'da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, zamanaşımına uğramış olması nedeniyle polis memurları aleyhindeki cezai kovuşturmanın sona erdirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

HUKUK

II. HAYDAR CEYLAN'A İLİŞKİN OLARAK AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

İkinci başvurudaki başvuran Haydar Ceylan, AİHS'nin 3. ve 13. maddelerine dayanarak gözetim altında kötü muameleyle uğramış ve yetkililerin sorumluları cezalandırmamış olmasından şikâyetçi olmuştur.

AİHM, sözkonusu iddiaların sadece 3. maddeden hareketle incelenmesi gerektiği kanaatinde değildir.

C. Kabuledilebilirlik

Hükümet, başvuranın 3. maddeye dayalı şikâyetinin AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle reddedilmesi gerektiğini savunmuştur. Başvuranın İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi kararına itiraz etmediğini ifade etmişlerdir.

Başvuran, cevaben eski TCK'nın 102/4 maddesinin, 243. madde ile birlikte ele alındığında kamu görevlilerinin yaptığı kötü muamele ve işkence suçlarının yargılanmasında beş yıllık zamanaşımının öngörüldüğünü savunmuştur. Eski TCK'nın 104/2 maddesine göre 102. maddede tanımlanan zamanaşımı sürelerinin işleyişi mahkûmiyet hükmü, yakalama,

tevkif ve sanığın sorgulanması gibi birtakım olaylar nedeniyle kesintiye uğrayabilmekte ve bu tür durumlarda zamanaşımı, son kesilme olayından itibaren yeniden işlemeye başlamaktadır. Yine de aynı paragrafta göre zamanaşımı, en fazla 102. maddede belirtilen sürenin yarısı kadar uzatılabilmektedir. Dolayısıyla kötü muamele ve işkence suçlarının yargılanması için tanınmış süre, yedi yıl altı ayın bitiminde dolmuştur. Başvuran gözaltında kötü muameleye uğramasının üzerinden yedi yıl altı ay geçtiğini doğrulamaktadır; dolayısıyla ağır ceza mahkemesinin kararı eski TCK'nın 102. ve 104. maddelerine uygundur. Bu nedenle Yargıtay'a yapılacak bir itirazın sözkonusu dava koşullarında başarı şansı bulunmamaktadır.

AİHM, AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının başvuranları öncelikle iddia edilen ihlaller nedeniyle tazminat elde edilebilmesi amacıyla iç hukuk sisteminde normalde mevcut ve yeterli çareleri kullanmaya zorunlu kıldığını hatırlatır. Yolların mevcudiyeti teori ve pratikte yeterince açık olmalıdır; aksi takdirde bunlar zaruri erişilebilirlik ve etkililikten yoksun olacaktır (bkz. *Chitayev and Chitayev – Rusya*, no. 59334/00). AİHM ayrıca çarenin sözkonusu zamanda teori ve pratikte etkili ve kullanılabilir olduğu; yani erişilebilir olduğu, başvuranın şikâyetleri bağlamında telafi sunduğu ve başarı konusunda makul ümit verdiği konusunda AİHM'yi ikna etmek sorumluluğunun bu iddiayı ortaya atan Hükümete ait olduğunu hatırlatır (bkz. *Sejdovic – İtalya* [BD], no. 56581/00).

Somut davada AİHM, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın şikâyeti üzerine iki polis memuru aleyhine açılan davayı kapatmış olduğunu ve başvuranın sözkonusu davaya müdahil olarak katılmış olmasına rağmen karara itiraz etmediğini gözlemler. O halde AİHM, somut dava koşullarında Yargıtay'da yapılacak olan bir temyizın Haydar Ceylan'ın AİHS'nin 3. maddesine dayanan şikâyeti bakımından etkili bir hukuk yolu oluşturup oluşturmayacağını belirlemelidir.

AİHM, olay zamanında yürürlükte olan TCK'nın 102. ve 104. maddelerine göre kötü muamele davalarına ilişkin olarak yedi yıl altı aylık kesin bir zamanaşımının öngörüldüğünü kaydeder. Bu bağlamda AİHM, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi iki polis memuru hakkındaki kovuşturmayı zamanaşımı nedeniyle sona erdirdiğinde başvurana yapıldığı iddia edilen kötü muamelenin üzerinden gerçekten de yedi yıl altı ay iki haftalık bir sürenin geçmiş olduğunu gözlemler. Ancak AİHM başvuranın kararı temyize götürüp, eski TCK'da öngörülen kesin zamanaşımı süresini dikkate alarak birinci derece mahkemesi kararını sadece onayacak olan Yargıtay önünde kötü muamele iddialarını neden bir kez daha dile getirmesi gerektiğine anlam verememektedir. Hükümet ayrıca Yargıtay'a yapılacak itirazın başvuranın 3. maddeye dayanan şikâyetleri bağlamında nasıl bir telafi sağlayacağına ayrıntılı bir açıklama getirmemiştir. İddialarını desteklemek üzere Yargıtay'ın benzer davalardaki kararlarının nüshalarını da sunmamışlardır.

AİHM, somut dava koşullarında Yargıtay'da yapılacak temyiz yargılamasının Haydar Ceylan'ın AİHS'nin 3. maddesine dayanan şikâyeti bağlamında başarı şansı taşımadığını tespit etmiştir. Bu nedenle Hükümetin ön itirazını reddeder.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

D. Esas

2. Sorumlu devletin AİHS'nin 3. maddesinin esasa ilişkin kısmı ışığında sorumluluğu

Hükümet Haydar Ceylan'ın kötü muamele iddialarının asılsız olduğunu savunmuştur. Başvuranın kaçma girişiminde bulunması nedeniyle polis memurlarının kendisini zaptetmek için güç kullanmak zorunda kaldığı sırada yaralandığını belirtmiştir. Hükümet ayrıca başvuranın ulusal mahkemeler ve AİHM önünde olaylara ilişkin ifadesinin tutarlılık taşımadığını savunmuştur. Sonuç olarak, başvuranın kötü muamele iddialarının makul şüphenin ötesinde kanıtlanamayacağını ifade etmişlerdir.

Haydar Ceylan, ulusal yetkililere uğradığı kötü muamelenin ayrıntılı tarifini ilettiğini belirtmiştir. Yumruklanmış, tekmelenmiş, yere yatırılmış ve dövülmüş, falakaya yatırılmış, üzerine su sıkılmış ve uzun süre ayakta durmaya zorlanmıştır. Gaziosmanpaşa Emniyet Müdürlüğü'ndeki gözaltı sırasında kaçma girişiminde bulunduğunu belirten ve kendi imzasını taşımayan tarihsiz polis raporunda yer alan iddiaları reddetmiş ve raporun sahte olduğunu ifade etmiştir.

AİHM AİHS'nin 3. maddesinin, istisnalara yer ve AİHS'nin 15/2 maddesine göre ihlaline izin verilmeyen, demokratik bir toplumun en temel değerlerini muhafaza ettiğini hatırlatır (bkz. *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94). AİHM, bir kişinin sağlıklı olarak gözaltına alınıp tahliye olduğunda yaralanmış olduğu görüldüğünde sözkonusu yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama getirmenin ve başvuranın iddialarına, özellikle de bunlar tıbbi raporlarla desteklenmişse, şüphe getirecek deliller ortaya koymanın, devletin görevi olduğunu yineler. Aksi halde AİHS'nin 3. maddesine dayalı açık bir sorun ortaya çıkacaktır (bkz. diğer birçok kararın yanısıra *Selmouni*, yukarıda anılan ve *Çelik ve İmret – Türkiye*, no. 44093/98). AİHM, delilleri değerlendirmek maksadıyla 'her türlü makul şüpheden uzak' delil ölçütüne başvurmaktadır. Bununla birlikte, böyle bir delil, yeterli derecede kuvvetli, belirli ve tutarlı bir göstergeler demetinden yahut çürütülemeyen karineler demetinden de doğabilmektedir (bkz. *Hacı Özen – Türkiye*, no. 46286/99).

Eğer sözkonusu olaylar, şahsın gözaltında kendi kontrolleri altında olduğu durumdaki gibi, tamamıyla veya büyük oranda yetkililerin bilgisi dahilinde gerçekleşmişse tutukluluk sırasında meydana gelen yaralanmalarla ilgili güçlü maddi karineler ortaya çıkacaktır. Aslında tatminkar ve ikna edici bir açıklama getirme yükümlülüğünün yetkililere ait olduğu söylenebilir (bkz. *Hacı Özen*, yukarıda anılan).

Somut dava koşullarına dönülecek olursa, AİHM öncelikle başvuranın gözaltına alınmadan önce muayene edilmediğini ve gözaltı sırasında hakkında düzenlenmiş üç doktor raporu bulunduğunu gözlemler. 19 Nisan 1999 tarihli rapor başvuranın sırtı, sol gözkapağı ve sol omzundan yaralandığını belirtmiştir. 22 Nisan 1999 tarihli ikinci rapor başvuranın sağ kaşı, burnunun sol tarafı ve sol omzunda yaralar bulunduğunu belirtmiştir. 25 Nisan 1999 tarihli üçüncü ve son rapor ise başvuranın sağ kaşı, burnunun sol tarafı ve sol omzunda yara izleri bulunduğunu belirtmiştir.

AİHM, tarafların sözkonusu raporların bulgularına itiraz etmediklerini kaydeder. Ancak başvuranın nasıl yaralandığı konusunda farklı nedenler öne sürmektedirler. Haydar Ceylan gözaltındayken kötü muamele gördüğünü, Hükümet ise yaraların başvuranın Gaziosmanpaşa Emniyet Müdürlüğü'nün penceresinden atlamaya çalıştığı sırada oluştuğunu iddia etmiştir. Hükümet sözkonusu iddiasını desteklemek üzere üç polis memurunun imzasını taşıyan bir tutanak ibraz etmiştir.

AİHM bu bağlamda Hükümetçe ibraz edilen tutanağın başvuranın ne imzasını ne imzalamayı reddettiğini belirten bir not taşıdığını gözlemler. Belgenin üzerinde düzenlenme

tarikh ve saati de yer almamıştır. Ayrıca 18 Nisan 1999 günü saat 1.45'te düzenlenen üst arama tutanağı başvuranın memurlara mukavemet gösterdiği ve onların başvurana karşı güç kullandıklarına ilişkin bilgi içermemektedir. İkinci bir raporun hazırlanacağına ilişkin bilgi de yer almamıştır. AİHM, yaşadığı iddia edilen arbedenin neden üst arama tutanağında yer almadığını anlamakta güçlük çekmektedir. Bu nedenle başvuranın 19 Nisan 1999 tarihli raporda belirtilen yaraların meşru bir güç kullanımının sonucunda meydana geldiğinin ikna edici bir şekilde kanıtlanmadığı görüşündedir.

AİHM ayrıca 22 ve 25 Nisan 1999 tarihli doktor raporlarının 19 Nisan 1999 tarihli raporda yer almayan bulguları tespit ettiğini gözlemler. Bunlar başvuranın sağ gözü ve burnunun sol tarafındaki yara izleridir ve Hükümet bu yaralara herhangi bir açıklama getirmemiştir.

AİHM, devletlerin gözaltında tutulan herkesin esenliğinden sorumlu olduğunu hatırlatır. Bu şahıslar savunmasız bir durumdadır ve yetkililerin onları koruma görevleri vardır (bkz. *Mehmet Emin Yüksel – Türkiye*, no. 40154/98). Yetkililerin gözaltında denetimleri altında bulunan kişilere verilen zararın hesabını verme sorumluluğu ve Hükümetin mevcut davada ikna edici bir açıklama vermediği göz önünde bulundurularak AİHM, 19, 22 ve 25 Nisan 1999 tarihli doktor raporlarında kaydedilen yaralanmaların Hükümetin sorumluluğunu taşıdığı bir muamelenin sonucu olduğu kanısındadır.

Buna göre AİHS'nin 3. maddesi esas yönünden ihlal edilmiştir.

2. AİHS'nin 3. maddesinin usule ilişkin kısmı ışığında savunmacı Hükümetin sorumluluğu

Hükümet, yerel makamların başvuranın iddialarına ilişkin etkili bir soruşturma yapma yükümlülüklerini yerine getirdiklerini belirtmiştir.

Başvuran, polis memurları hakkındaki soruşturma ve cezai kovuşturmanın, yargılamanın zamanaşımına uğraması nedeniyle etkili olamadığını ileri sürmüştür.

AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin, yetkili makamların kötü muamele iddialarını, iddialar "savunulabilir" ve "makul şüphe uyandırır" nitelikte iseler soruşturmalarını gerektirdiğini yineler (özellikle bkz. *Ay - Türkiye*, 30951/96). Bu soruşturma, bağımsız, tarafsız ve kamu denetimine açık olmalıdır. Ayrıca sorumluların belirlenip cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte olmalıdır (bkz. *Assenov ve Diğerleri - Bulgaristan; Aksoy - Türkiye; Labita - İtalya* [BD], 26772/95).

Bu çerçevede aynı zamanda ivedilik ve makul süre şartı da zımnen bulunmaktadır. Belirli bir durumun soruşturmasında kaydedilecek ilerlemeyi önleyecek engel ve zorluklar olabileceği kabul edilmektedir. Öte yandan, işkence veyahut kötü muameleyi soruşturmada makamların vereceği ivedi bir yanıt, halkın hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmek ve hileli itilaf emaresine veyahut kanunsuz eylemlere müsamaha edildiği izlenimi vermemek için olmazsa olmaz olarak addedilebilir.

AİHM, başvuranın yaralanmasından AİHS'nin 3. maddesi kapsamında savunmacı Hükümetin sorumlu olduğu kanısındadır. Bu nedenle etkili bir soruşturma gerekliydi.

AİHM, 25 Nisan 1999, 3 Mart 2000 ve 22 Mayıs 2002 tarihlerinde, başvuranın, Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi ve mahkeme huzurunda, gözaltındayken kötü muameleye uğradığını ileri sürdüğünü gözlemler. Başvuranın iddialarına karşın, hukuki merciler, hiçbir ivedi cezai işlem başlatmamışlardır. Başvuranın iddialarına ilişkin soruşturma başlatılması ancak 3 yıldan fazla bir süre sonra, başvuranın temsilcisinin resmen suç duyurusunda bulunmasının ardından gerçekleşmiştir. Bunun ardından Fatih Cumhuriyet

Savcısı, iddianamesini Fatih Ceza Mahkemesi'ne bir yıl üç ay sonra sunmuştur. Fatih Ceza Mahkemesi, yargılamanın başlamasından bir yıl üç ay ve kötü muamele eyleminin gerçekleşmesinden ise yedi yıl sonra görevsizlik kararı vermiştir. Ardından dava dosyasını İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiş, bu mahkeme, davanın esasına ilişkin ilk duruşmada davanın düşürülmesine karar vermiştir.

AİHM, sözkonusu davanın fazla sayıdaki tehirler yüzünden bir sonuç getirmediğini, sonunda da iç hukukta kanuni zamanaşımının uygulandığını gözlemler (bkz. *Abdülşamet Yaman - Türkiye*, 32446/96). Ulusal makamların yeterince ivedilik ve itinayla hareket ettiklerinin söylenemeyeceği ve bunun, aleyhlerindeki delillere rağmen şiddet eyleminin gerçek failleri için fiili dokunulmazlık yarattığı kanısındadır (bkz. *Bati ve Diğerleri*).

Yukarıdakiler ışığında AİHM, Haydar Ceylan'ın kötü muamele iddialarının ulusal makamlar tarafından AİHS'nin 3. maddesinin gerektirdiği gibi etkili bir soruşturmaya tabi tutulmadığı kanısına varır.

Dolayısıyla 3. madde usul yönünden ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar AİHS'nin 5/3 maddesine dayanarak uzun tutukluluk sürelerinden şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca AİHS'nin 5/4 maddesi kapsamında, tutuklu bulundurulmalarının kanuni geçerliliğine itiraz etmek için etkili iç hukuk yolları bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Son olarak başvuranlar, AİHS'nin 5/5 maddesine dayanarak, haddinden uzun süre tutuklu kalmalarına karşılık, bunun için tazminat haklarının bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

B. Kabul edilebilirlik

Hükümet AİHM'den, başvuranın, AİHS'nin 35/1 maddesinin gerektirdiği gibi iç hukuk yollarını tüketmediği gerekçesiyle, şikâyetlerini AİHS'nin 5/4 maddesi uyarınca reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, AİHM'nin *Köse - Türkiye* (50177/99) ve *Başumar - Türkiye* (74337/01) davalarına ilişkin kararlarına atıfta bulunarak, başvuranların Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297-304 maddeleriyle uyumlu olarak, devam eden tutukluluk hallerine itiraz etmediklerini ileri sürmüştür.

Başvuranlar, itirazlarını Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297-304 maddeleriyle uyumlu olarak sunduklarını ve sözkonusu iç hukuk yollarının etkisiz kaldığını belirtmişlerdir.

AİHM, başvuranların 15 Nisan 2002 ve 25 Temmuz 2005 tarihlerinde, Hükümet'in atıfta bulunduğu hukuk yollarını kullanarak tutukluluk hallerinin devam etmesi kararlarına itiraz ettiklerini gözlemlemektedir. Ayrıca iç hukuk yollarının tüketilmesiyle ilgili konunun, bu hukuk yolunun etkililiğinin tespit edilmesine bağlı olduğu kanısındadır. Bu, başvuranın şikâyetlerinin esasıyla ayrılmaz biçimde bağlantılıdır. Bu nedenle konunun davanın esasıyla birlikte incelenmesi gerekmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikâyetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

1. AİHS'nin 5/3 maddesi

Hükümet, başvuranların, yargılama sürecinde de devam etmek üzere terör eylemlerinde yer aldıkları konusunda geçerli şüphe bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, başvuranların tutuklu olarak yargılanmalarının, kaçmalarını, başka suçlar işlemelerini ve delilleri ortadan kaldırmalarını önlemek için gerekli olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, göz önünde bulundurulacak süreyi hesaplarırken, başvuruların birden fazla ve birbirini izleyen tutukluluk sürelerinin bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini kaydeder. Ek olarak, başvuruların tutuklu yargılanma sürelerinin makul olup olmadığı değerlendirilirken, AİHS'nin 5/3 maddesi kapsamında, birikmiş tutukluluk sürelerinin global olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (bkz. *Solmaz - Türkiye*, 27561/02). Sonuç olarak, AİHS'nin 5/1 (a) maddesi uyarınca, başvuruların mahkûmiyetlerinden sonra hükümlü kaldıkları süreyi (22 Mayıs 2002 ile 17 Nisan 2003 tarihleri arasında kalan süre) mahkum edilmeden önce tutuklu kaldıkları toplam süreden çıkardıktan sonra, mevcut davada göz önünde bulundurulacak süre 6 yıl 11 aydan fazladır.

AİHM, mevcut davadakine benzer meseleleri gündeme getiren davalarda sıklıkla AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (örneğin bkz. *Gökçe ve Demirel - Türkiye*, 51839/99; *Solmaz; Bayam - Türkiye*, 26896/02).

AİHM kendisine sunulan tüm bilgi ve belgeleri incelemiş, Hükümet'in mevcut davadakinden farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak hiçbir delil veya görüş sunmadığı sonucuna varmıştır. AİHM konuya ilişkin içtihadını göz önünde bulundurarak, mevcut davada başvuranın tutuklu olarak yargılanma süresinin haddinden uzun olduğu kanısına varmıştır.

Buna göre AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

2. AİHS'nin 5/4 maddesi

Hükümet, başvuruların bu madde kapsamındaki şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirtmiştir.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, başvuruların başlangıçta Devlet Güvenlik Mahkemesi ve Ağır Ceza Mahkemesi'nde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarını defalarca talep ettiklerini, ancak bu taleplerin tümünün reddedildiğini gözlemlemektedir. Bu nedenle davayı gören mahkemelerin başvuruların uzun süre tutuklu bulundurulmalarına son verip, iddia edilen AİHS ihlallerini önleme veya telafi etme fırsatları bulunuyordu (bkz. *Acunbay - Türkiye*, 61442/00 ve 61445/00 ve *Mehmet Şah Çelik - Türkiye*, 48545/99).

AİHM ayrıca Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun başvuruların tutukluluk sürelerinin devamına hükmeden kararlara itiraz edebilecekleri 297-304 maddelerinin sağladığı hukuk yollarının uygulamada başarı sağlama ihtimalinin düşük olduğunu ve bu hukuk yollarının sanıklar için gerçek anlamda çekişmeli yargılama sağlamadığını kaydeder (bkz. *Koştı ve Diğerleri - Türkiye*, 74321/01; *Bağrıyanık - Türkiye*, 43256/04; *Doğan Yalçın - Türkiye*, 15041/03).

Mevcut davada, AİHM'nin daha önce vardığı bulgulardan sapmasını gerektirecek bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle AİHM 5/4 madde çerçevesinde, iç hukukta başvuruların tutuklu bulundurulmalarının kanuni geçerliliğine itiraz edebilecekleri bir yol bulunmadığı kanısına varır.

Buna göre AİHM Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin ön itirazını reddedip, AİHS'nin 5/4 maddesinin ihlal edildiği kanısına varır.

B. AİHS'nin 5/5 maddesi

Hükümet, bu başlık altında, başvuruların tutukluluğunun iç hukuka uygun ve gerekli olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuranlar, iddialarını sürdürmüş ve uzun süren tutuklulukları sonucu uğradıkları zarar karşılığında tazminat talebinde bulunabilecekleri herhangi bir iç hukuk yolu bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

AİHM, sözkonusu davada, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlalini saptadığını kaydederek, aynı maddenin 5. paragrafı uyarınca başvuranlara tazminat ödenmesinin gerektiğini belirtmektedir. AİHM, bu bağlamda, Türk hukukunda, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlaline neden olacak ölçüde "makul süre"yi aşan tutukluluk sonucu uğranan zarar karşılığında bir kişinin tazminat talebinde bulunabilmesini sağlayacak herhangi bir hukuk yolu bulunmadığını tespit ettiğini hatırlatmaktadır (*Çiçekler – Türkiye*, no. 14899/03; *Cahit Solmaz – Türkiye*, no. 34623/03).

Sözkonusu davada, AİHM'nin önceki tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle, AİHM, başvuranların uygulanabilir tazminat hakkına sahip olmadıkları sonucuna varır.

Buna göre, AİHS'nin 5/5 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, aleyhlerinde yürütülen cezai yargılamanın uzun sürmesi konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetlerini AİHS'nin 6/1 maddesine dayandırmışlardır.

C. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

D. Esas

Hükümet, sözkonusu dava koşulları dikkate alındığında, yargılama süresinin makul olmadığını düşünemeyeceğini ileri sürmüştür. Bu bakımdan, Hükümet, terörle ilgili suçlardan yargılanan sanıkların sayısına değinmiştir. Hükümet, ayrıca, başvuranlar ile diğer sanıkların savunmalarını sunmak için uzatma istemelerinin yargılamanın uzun sürmesinde etkili olduğunu iddia etmiştir. Hükümet, son olarak, yargılamada yaşanan hiçbir gecikmenin makamlara atfedilemeyeceğini ileri sürmüştür.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüştür.

AİHM, göz önünde bulundurulması gereken sürenin başvuranların yakalandıkları ve gözaltına alındıkları 18 ve 19 Nisan 1999 tarihlerinde başladığını ve dava dosyasındaki bilgiye göre, yargılamanın bu kararın alındığı tarihte halen derdest olduğunu gözlemlemektedir. Dolayısıyla, dikkate alınması gereken süre, iki aşamalı yargıda dokuz yıl yedi ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığı konusunun dava koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı ve başvuranlar ile ilgili makamların tutumu gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır: (*Pélissier ve Sassi / Fransa*, no. 25444/94).

AİHM, sözkonusu başvurudakine benzer sorunlar içeren davalarda, sıklıkla AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlalini tespit etmiştir (*Sertkaya / Türkiye*, no. 77113/01; *Hasan Döner / Türkiye*, no. 53546/99; *Uysal ve Osal / Türkiye*, no. 1206/03).

Elindeki bütün verileri inceleyen AİHM, Hükümet'in bu davada farklı bir sonuca varmasını sağlayacak herhangi bir kanıt veya iddia ortaya koymadığı kanaatine varmıştır. Konuyla ilgili içtihadını gözönünde bulunduran AİHM, sözkonusu kararda yargılamanın çok uzun sürdüğü ve "makul süre" şartını yerine getirmediği görüşündedir.

Buna göre, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, ayrıca, aleyhlerinde yürütülen cezai yargılama süresinin uzunluğu karşılığında Türk hukukunda herhangi bir iç hukuk yolu bulunmadığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetlerini AİHS'nin 13. maddesine dayandırmışlardır.

C. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

D. Esas

Hükümet, bu şikayetle ilgili olarak herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

AİHM, daha önce benzer davaları incelemiş ve Türk hukukunda başvuranların ihtilaf konusu yargılamanın uzunluğuna itiraz edebilecekleri etkili bir iç hukuk yolu bulunmaması nedeniyle AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Bahçeyaka / Türkiye*, no. 74463/01; *Tendik ve Diğerleri / Türkiye*, no. 23188/02). AİHM, sözkonusu davada, önceki tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir gerekçe bulunmadığı görüşündedir.

Buna göre, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

A. Tazminat

Manevi tazminat olarak, Cem Demirbaş 20,000 Euro, Haydar Ceylan ile Binnaz Demirbaş ise 40,000'er Euro talep etmiştir. Cem Demirbaş, ayrıca, maddi tazminat olarak 20,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, başvuranların taleplerine itiraz etmiştir.

AİHM, Haydar Ceylan ile ilgili olarak, AİHS'nin 3., 5/3, 5/4, 5/5, 6/1 ve 13. maddelerinin ihlallerini tespit ettiğini kaydeder. AİHM, Cem Demirbaş ve Binnaz Demirbaş ile ilgili olarak ise, AİHS'nin 5/3, 5/4, 5/5, 6/1 ve 13. maddelerinin ihlallerini tespit etmiştir. AİHM, bir taraftan, AİHS'nin 5/4, 5/5 ve 13. maddelerinin ihlallerinin başvuranların uğradığı manevi zarar için tek başına yeterli adil tatmin oluşturduğunu kaydeder. Diğer taraftan, AİHM, tespit edilen ihlallerin AİHS'nin 3., 5/3 ve 6/1 maddelerinin ihlalleri sonucu görülen manevi zarar için tek başına yeterli tatmin oluşturmayacağını kabul eder. AİHM, hakkaniyete uygun temellere dayanarak, Haydar Ceylan'a manevi tazminat olarak 17,500 Euro ödenmesine hükmeder. AİHM, Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, bu başlık altında, 7,500'er Euro ödenmesine hükmeder.

AİHM, Cem Demirbaş'ın iddia ettiği maddi tazminatla ilgili olarak, bu talebi destekleyen herhangi bir belge sunulmadığını gözlemler ve bu talebi reddeder.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar, AİHM önünde yapılan yargılama masraf ve giderleri ile kırtasiye, fotokopi ve posta masrafları gibi diğer harcamalar için ortaklaşa 3,995 Euro talep etmişlerdir. Başvuranlar, taleplerini desteklemek üzere, avukatları ile imzalanan avukatlık ücret sözleşmesi ile her birinin temsilcilerine 1,250'şer Euro ödediklerini gösteren faturaları sunmuşlardır.

Hükümet, yalnızca gerçekten yapılan yargı giderlerinin elde edilebileceğini ileri sürmüştür. Hükümet, bu bağlamda, bütün yargılama masraf ve giderlerinin başvuranlar tarafından belgelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Hükümet, son olarak, başvuranların avukatlık ücretlerini talep ederken, Türkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen minimum ücretleri esas almaları gerektiğini ileri sürmüştür.

AİHM'nin içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, sözkonusu davada, elindeki bilgiye ve yukarıdaki ölçütlere dayanarak, bu başlık altında Haydar Ceylan'a 1,250 Euro, Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a ise 1,000'er Euro ödenmesine hükmeder.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

10. Başvuruların kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
11. Başvuran Haydar Ceylan'la ilgili olarak AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
Başvuranların tamamıyla ilgili olarak;
12. AİHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
13. AİHS'nin 5/4 maddesinin *ihlal edildiğine*;
14. AİHS'nin 5/5 maddesinin *ihlal edildiğine*;
15. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
16. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
17. (a)AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden yerel para birimine

çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından,

- (v) Haydar Ceylan'a, manevi tazminat olarak, 17,500 Euro (on yedi bin beş yüz Euro);
- (vi) Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, manevi tazminat olarak, 7,500'er Euro (yedi bin beş yüz Euro);
- (vii) Haydar Ceylan'a, yargılama masraf ve giderleri için, 1,250 Euro (bin iki yüz elli Euro);
- (viii) Cem Demirbaş ile Binnaz Demirbaş'a, yargılama masraf ve giderleri için, 1,000'er Euro (bin Euro) *ödenmesine*;

(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

18. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 9 Aralık 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

TEKİN VD. /Türkiye Davası*

Başvuru No:8534/02
Strazburg
20 Mayıs 2008

ÜÇÜNCÜ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (8534/02) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Sıddık Tekin, Haşim Elmas ve Tayyar Kılıç'ın (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 31 Ocak 2001 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AIHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Türk vatandaşı olan başvuranlar, Tekin, Elmas ve Kılıç sırasıyla 1956, 1973, 1961 doğumlu olup Şemdinli'de (Hakkari) ikamet etmektedirler.

21 Temmuz 1999 sabahı, güvenlik güçleri, bir askerin öldüğü çatışmaların ardından Altınsu köyü ve Dereboyu mezrasına sığındıklarından şüphelenilen PKK üyelerini bulmak için bir operasyon gerçekleştirmişlerdir.

Aynı gün, başvuranlar, Şemdinli Cumhuriyet Savcılığına kötü muameleden dolayı şikayetlerini sunmuşlar, Savcılık da sözkonusu şikayeti kabul etmiştir.

Tayyar Kılıç, saat 6.30 sıralarında astsubay veya bir çavuşun dört, beş askerle birlikte evinde arama gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Tayyar Kılıç'ın gözlerini bağladıktan sonra, askerler Kılıç'ı evinin yakınındaki bir köprüye doğru götürmüşler ve teröristlere yataklık etmekle suçlanmışlardır. Giysilerini çıkarttıktan sonra, askerler, sopa ile Kılıç'ın alınına ve yüzüne vurmuşlar, dişlerini kırmışlar ve bir saat boyunca ayakta tutmuşlardır. Çetin Çelik ve Maria Çelik, Kılıç'ın giysilerinin çıkarıldığını görmüşlerdir ancak kimse köprü'nün altında Kılıç'ın dövüldüğünü görmemiştir. Annesi Rihan Ertürk ve üvey kız kardeşi Sabiha Kılıç, Tayyar Kılıç'ın çığlıklarını duymuşlardır. Gözleri bağlı olduğu için Kılıç, kendisine vuran askerleri teşhis edememiştir.

Sıddık Tekin, saat beş veya altı sıralarında, Kayseri Komando Tugay'ın da görevli bir astsubay ile beş askerin evinde arama yaptığını ifade etmiştir. Astsubay, Tekin'i evinin yakınındaki bir elma ağacının altına götürmüş ve köye gelen teröristler ile ilgili olarak

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. sorgulamışlardır. Astsubay ve askerler, Tekin'in gözlerini bağlamış ve vücudunun farklı yerlerine vurmuşlardır. Astsubay, küfür etmiş ve kendisini teşhis etmeye çalışıp çalışmadığını sormuştur. Başvuranın, şikayette bulunacağını ifade etmesi üzerine askerler, başvurunu ölümle tehdit etmişlerdir. İçlerinden biri havaya iki el ateş etmiştir. Başvuranın erkek kardeşi, Ferik Tekin ile Bayram Demir ve Sürmi Demir olaya tanık olmuşlardır ve başvuran sözkonusu kişilerin dinlenmesini talep etmiştir.

Haşim Elmas, Kayseri Komando Tugay'ın da görevli iki subay ve sekiz askerin, saat beş veya altı sıralarında, çobanlık yaptığı Dereboyu mezrasına geldiklerini ifade etmiştir. Köye doğru yaklaşık bir buçuk kilometrelik bir yürüyüşün ardından, askerler, saldırıda bulduklarından şüphelenilen teröristler ile ilgili olarak Elmas'ı sorgulamışlar ve teröristlere yardım ve yataklıkta bulunan köylüleri kendilerine söylemesini istemişlerdir. Elmas'ın bu konuda bilgisi bulunmadığı şeklinde yanıt vermesi üzerine askerler, Elmas'a vurmuşlardır. Subay, Elmas'a yumruk atarken içlerinden biri de Elmas'ı tutmuştur. Elmas'ın dişleri kırılmıştır. Ardından askerler, tüfeklerini Elmas'a doğru doğrultmuşlar ve ölümle tehdit edip vücudunun farklı bölgelerine dipçikle vurmuşlardır. Hamit Kılıç, Mumi Kılıç, Şefik Tekin ve Fatma Tekin sözkonusu muamelelere şahit olmuşlardır.

Yine 21 Temmuz 1999 tarihinde, başvuranlar, sağlık muayenesinden geçirildikleri Şemdinli Hastanesi'ne sevk edilmişlerdir. İlgili sağlık raporunun nüshası okunamaz durumdadır.

A. Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma

23 Temmuz 1999 tarihinde, başvuranlar, farklı muayenelerden geçirilmiştir. Bu konuda düzenlenen raporlarda izleyen yaraların varlığı belirtilmiştir:

- Tayyar Kılıç: sağ gözde, periorbital hematoma, ekimoz ve subkonjunktival hemoraji ve sol ayak bileğinde 4x4 cm cilt altı hematoma mevcuttur.

- Sıddık Tekin: sađ kulađında, yūzeysel cilt sıyrıklarına bađlı kabuklar, alt dudakta yırtılma ve ūç dişte lūksasyon mevcuttur.
- Hařım Elmas: Burnunda 1 cm'lik bir yırtık, alt dudakta, hematom ve kabuklar ve yine alt dudakta yırtılma ve dōrt dişte derin alveol fraktūrū mevcuttur.

Doktor, Kılıç'a on bir gūn, Tekin'e on ūç gūn, Elmas'a yirmi gūn iřgōremez raporu vermiřtir.

28 Temmuz 1999 tarihinde, Savcı, başvuranların tanık olarak gōsterdikleri Ferik Tekin, Sūrmi Demir ve Fatma Tekin'in ifadelerini almıştır. Sōz konusu tanıklar, askerlerin, başvuranlar Sıddık Tekin ve Haşım Elmas'a vurduklarını gōrdüklerini beyan etmişlerdir.

29 Temmuz 1999 tarihinde, şemdinli Jandarma Asayiř Komando Bōlūk Komutanlığı'nda gōrevli Yūzbařı Burhan Eskici, şemdinli Jandarma Komutanlığı'na, operasyona katılan askerlerin listesini iletmiştir. Listede, doksan beř askerden oluşan beř komanda birliği ile řofōrlerden oluşan bir birlik mevcuttur. Ayrıca, askerlerden bazılarının terhis edildiği belirtilmiştir.

30 Temmuz 1999 tarihinde, şemdinli Jandarma Komutanlığı, sōz konusu listeyi Savcıya iletmiştir.

Aynı gūn Savcı, bařvuranların kōyūnde aramalara katılan tūm askerlerin hakim karřısına ıkarılmasını ve terhis edilen askerlerin listesinin sunulmasını talep etmiřtir.

Gōrevlendirme belgesine gōre, bařvuranların kōyūnde dūzenlenen operasyon ūç ařamada gerıekleřmiřtir. İlk ařama, sınır gūvenliđinden sorumlu jandarma taburunda gōrevli askerler ve řemdinli Jandarma Komutanlıđı'na gōrevli askerler tarafından arama bōlgesine giriřlerin engellenmesini iıermekteydi. İkinci ařama sırasında, Komando Bōlūk Komutanlıđı'nın beř birliđi ve sınır gūvenliđinden sorumlu jandarma taburunun dōrt birliđi aramaları gerıekleřtirmiřtir. Ūçūncū ařama sırasında, birlikler, Kayseri Komando Tugayı operasyon birlikleri ile eřgūdūmlū olarak geri ıekilmiřlerdir. Operasyonun komutası Albay tarafından sađlanmıřtır.

2 Ağustos 1999 tarihinde şemdinli Jandarma Komutanlığı Cumhuriyet Savcısına terhis edilen on dokuz askerinin listesini sunmuştur.

Cumhuriyet Savcısı aynı gūn Sıddık Tekin ve Tayyar Kılıç'ın ve dokuz tanığın da katıldığı bir kimlik tespiti yapmış, altı askerinin kimliğini saptamıştır.

Kimlik tespit tutanağında işlemin ne şekilde gerıekleştirildiği belirtilmemiştir.

Aynı gūn Cumhuriyet Savcısı tarafından kimlikleri saptanan askerlerin haklarında yapılan suılamaları reddetmiştir.

Komutan Burhan Eskici hiıbir askere bir başkasını dōvmesi emrini vermediğini belirtmiştir. Komutan Eskici başvuranların kimlik tespiti sırasında yalan sōylediklerini, zira kendilerinin bir terōr olayına karışmaları dolayısıyla Jandarma karakoluna gōtūrūldüklerini dile getirmiştir.

Adı geçen Jandarma Komutanı olması nedeniyle yöre halkının kendisini tanıdığını ve sözkonusu bölgeye operasyonlar nedeniyle sık sık gittiğini sözlerine eklemiştir.

Ferit Günerhan başvuranların oturduğu bölgede aramalar yaptığını yalanlamış ve bu söylediklerini doğrulamaları için askerler Fırat Alaca, Hasan Ertekin ve Aşkın Adışen'in isimlerini vermiştir. F. Günerhan kimlik tespitine karşı çıkararak köylülerin kendisini bu operasyon öncesinde de tanıdıklarını ifade etmiştir.

Mustafa Yıldırın Ferit Günerhan ile aynı yönde ifade vermiştir. M. Yıldırın operasyon sırasında astlarını bile ayırmak imknsızken kendisini teşhis eden şahsın astı tarafından teşhis edilmesinden dolayı ilgili kimlik tespitine karşı çıkmaktadır.

Erdem Onar, Recai Atıcı ve İrfan Kurumer avuşlar Murat Can ve Hakan Tekgl'n komutasında operasyona katıldıklarını, bu esnada başvuranlarla hiçbir şekilde karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.

Cumhuriyet Savcısı 3 Ağustos 1999 tarihinde kimlikleri saptanan askerlere karşılık sekiz görgü tanığını dinlemiştir.

Bir tercüman aracılığıyla dinlenen görgü tanıkları Sabiha Kılıç ve Hamide ztrk başvuran Tayyar Kılıç evdeyken askerlerin evi aradıklarını söylemişlerdir. Askerler daha sonra T. Kılıç'ı gözleri bağlı evden çıkar mışlar, o civarda giysilerini soyup yumruk ve sopalarla dövmüşler, daha sonra köprüden aşağı atmışlar ve uzun bir süre burada tutmuşlardır. Başvuranın sesini evden duymuşlar fakat onu kurtarmaları engellenmiştir. Adı geçenler başvuran Tayyar'ı kanlar içinde başı ve yüzü şiş ve dişleri de kırık vaziyette bulduklarını dile getirmişlerdir.

etin elik ve tercüman vasıtasıyla ifadesi alınan Mumi elik ve Maria elik de aynı şekilde başvuran Tayyar Kılıç'ın askerler tarafından köprüye kadar götürüldüğünü gördüklerini beyan ederek olayları benzer biçimde tasvir etmişlerdir.

Bayram Demir başvuran Sıdkı Tekin'in askerler tarafından bir ceviz ağacının altına götürülerek sopayla dövüldüğünü, kadınların engel olmak istemesi üzerine de askerlerin havaya ateş ettiklerini gördüğünü beyan etmiştir. Adıgeçen, kötü muamelelerden sorumlu askerlerin kimliklerini yahut rütbelerini bilmediğini belirtmiştir.

şefik Tekin başvuran Haşım Elmas'ı beş altı asker tarafından yaklaşık elli metre kadar uzaklıkta bir alanda dövülürken evinden gördüğünü, o mesafeden başvuranı tanıyamadığını ancak daha sonra o şahsın başvuran olduğunu öğrendiğini, bir subay iki avuş ve  er olmak üzere aynı askerlerin evine geldiklerini, daha sonra kardeşi başvuran Sıdkı Tekin'in evine gittiklerini, iki askerın ise arama yapmak için evinde kaldığını, beş dakika sonra kardeşinin eşinin gelerek kocasının askerler tarafından götürüldüğünü söylediğini, arama bitene kadar evden çıkmasına izin verilmediğinden kardeşinin köprüye gtrlüşünü görmediğini beyan etmiştir.

Ertesi gün ifadesine başvurulan tank Hamit Kılıç ise askerlerin başvuran Elmas'ı evinden yaklaşık 200 metre mesafede bir yerde dövdüklerini gördüğünü beyan etmiştir.

Savcı 11 Ağustos 1999 tarihinde tanık sıfatıyla  askerın ifadesini almıştır.

Murat Can, İrfan Kurumer'in kendi komutasındaki birliğe bağlı olduğunu ve başvuranların mezarında yapılan aramalara katılmadığını, telsizle bilgi verilmesi üzerine Ferit Günerhan'ın komutasındaki birliğin ve kendi birliğinin Efkâr Dağı zirvesine doğru hareket ettiğini belirtmiştir.

Hasan Ertekin ve Fırat Alaca Ferit Günerhan tarafından komuta edilen birliğe bağlı olduklarını, Efkâr Dağı yamaçlarında arama yaptıkları esnada telsizle kendilerine bilgi verilmesi üzerine Murat Can tarafından komuta edilen birlikle beraber zirveye doğru hareket ettiklerini, daha sonra aramalarını köyün etrafında sürdürdüklerini ve başvuranların yaşadığı köye asla girmediklerini beyan etmişlerdir.

3 Eylül 1999 tarihinde ifade veren Aşkın Adışen de Hasan Ertekin ve Fırat Alaca'nın ifadelerini teyit etmiştir.

Savcı, 15 Kasım 1999 tarihinde görevsizlik kararı vererek dosyayı Şemdinli İlçe İdare Kurulu'na havale etmiştir. Şemdinli İlçe İdare Kurulu ise bir soruşturmacı tayin etmiştir.

B. Şemdinli İlçe İdare Kurulu önündeki süreç

Soruşturmacı haklarında ithamda bulunulan askerlerin, başvuranların ve tanıkların ifadelerini almıştır.

Soruşturmacı 25 Haziran 2001 tarihli raporunda, tanıkların, Kayseri Komando Tugayı'na bağlı askerlerin başvuranları dövdüğünü gördüklerini beyan etmelerine rağmen yüzleştirme sırasında Şemdinli Jandarma Komutanlığı Komando Bölüğü'ne bağlı askerleri teşhis ettiklerine, çavuş Ferit Günerhan'ı teşhis ettiklerini ancak Ferit Günerhan'ın arama yaptığı bölgenin olay yerine yaklaşık dört kilometre mesafede olduğuna işaret ederek başvuranların tanıkları tarafından verilen ifadelerin çelişkili olduğunu belirtmiştir.

Soruşturmacının vardığı neticeye istinaden Şemdinli İlçe İdare Kurulu 4 Temmuz 2001 tarihinde ithamda bulunulan güvenlik güçleri hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kanaatine varmıştır.

Başvuranların itirazını görüşen Van Bölge İdare Mahkemesi Şemdinli İlçe İdare Kurulu'nun kararını iptal etmiştir. Mahkeme, ifade ve teşhis tutanakları ve tıbbi raporlara istinaden başvuranların kötü muameleye maruz kaldığının sabit olduğu hükmüne varmıştır.

C. Askerler aleyhinde açılan ceza davası

Savcı 14 Kasım 2001 tarihinde altı asker hakkında kötü muamele iddiasıyla suçlamada bulunmuştur.

Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi önünde görülen davada 30 Ocak 2002 ile 13 Temmuz 2005 tarihleri arasında otuzdan fazla duruşma yapılmıştır. Bu duruşmalarda mahkeme muhtelif usul işlemleri gerçekleştirerek başvuranların, sanık ve tanıkların ifadelerini almış, bunun için adres tespitlerinin yapılması ve bazen de birçok defa istinabe talimatı verilmesi gerekmiştir.

10 Nisan 2002 tarihinde yapılan duruşmada başvuranlar savcıya verdikleri ifadelerini yinelemişlerdir. Başvuran Sıddık Tekin sanık Burhan Eskici'yi ihtilaf konusu kötü muamelelerin sorumlusu olarak göstermiştir. Sıddık Tekin sanıklar Burhan Eskici ve Recai

Atıcı'yı daha önceden tanıdığı için teşhis etmiş, diğer sanıkları ise olayların üzerinden zaman geçtiği için tanıyamadığını belirtmiştir. Aynı duruşmada Asliye Ceza Mahkemesi aleyhte on altı tanık dinlemiştir.

İstinabe yoluyla 8 Mayıs 2002 tarihinde ifadesine başvurulmuş sanık Recai Atıcı daha önce verdiği ifadeleri tekrar etmiştir. Adı geçen sanık, başvuruların yüzleştirme sırasında son grup olarak gösterilen askerleri teşhis etmişlerse de daha önce gösterilen askerlerden hiçbirini tanıyamadıklarını belirtmiştir.

Haziran ve Ekim 2002 tarihleri arasında görgü tanıkları Aşkın Adışen, Murat Can, Murat Bakal, Ahmet Çöne ve Hakan Tekgül istinabe tarafından dinlenmiştir. Ahmet Çöne başvurular tarafından öne sürülen iddiaların dayanaksız olduğunu belirterek sanık askerlerin komutan Burhan Eskici'nin komutanlığında olduklarını, kendisinin de ikinci komutanlıkta bulunduğunu, iki komutanlığın sık sık telsizle, zaman zaman da yüz yüze haberleştiklerini ifade etmektedir.

20 Ocak 2003 tarihinde sanık Ferit Günerhan daha önceki beyanlarını yinelemiştir.

Asliye Ceza Mahkemesi 21 Mart 2003 tarihli duruşmada sanık Burhan Eskici'nin istinabe yoluyla ifadesinin alındığını hatırlatmıştır.

Başvuran 23 Ocak 2003 tarihli yazılı savunmasında kimlik tespiti işlemini eleştirmiştir.

Sanık Mustafa Yıldırım'ın ve tanık Fırat Alaca'nın istinabe yoluyla alınan beyanlarının kayda geçmesi beklenirken 21 Mart 2003 ve 14 Ocak 2004 tarihleri arasındaki yedi duruşma ertelenmiştir. Asliye Ceza Mahkemesi 11 Şubat 2004 tarihli duruşma esnasında isimlerindeki benzerlikten kaynaklanan bir hata nedeniyle sanık Mustafa Yıldırım'ın yerine dinlenen bir kişinin ifadesini dosyaya eklemiştir. 10 Mart 2004 ve 28 Ocak 2005 tarihleri arasındaki on iki duruşma görgü tanığı Fırat Alaca'nın ifadelerinin kaydı tamamlanıncaya dek başka bir tarihe ertelenmiştir. Mahkeme 29 Aralık 2004 tarihli duruşmada sanıklar Erdem Onar ve Mustafa Yıldırım'ın ifadelerine başvurulmadığını hatırlatarak bunların istinabe yoluyla alınmasını istemiştir.

Asliye Ceza Mahkemesi 23 Şubat 2005 tarihli duruşmada, istinabe tarafından ifadesine başvurulmuş ve ayrıntıları artık hatırlamadığını belirten görgü tanığı Fırat Alaca'nın beyanını dosyaya eklemiştir.

Mahkeme 20 Nisan 2005'teki duruşmada sanık Erdem Onar'ın istinabe tarafından dinlendiğini not etmiştir. Adı geçen beyanlarına göre köylülerin hepsi köydeki meydana toplanmış, köy muhtarının ve ev sahiplerinin huzurunda aramalar yapılmış, bu esnada hiçbir köylüye kötü muamelede bulunulmamıştır.

18 Mayıs 2005'te istinabe tarafından dinlenen Mustafa Yıldırım kimlik tespiti işlemine karşı çıkmış ve yeni bir kimlik tespiti talep etmiştir. M. Yıldırım kendisinin kimlik tespiti öncesinde beşli altılı gruplar halinde yüzlerce üniformalı askerin Cumhuriyet Savcısı'nın makamında hazır bulduklarını ve askerlerin kendilerini teşhis eden üç kişiyi dakikalarca dövdüklerini öne sürmektedir. Adı geçen, operasyona diğer birlik katıldığı halde yalnızca komando bölüğünün kimlik tespitinde hazır bulunduğunu sözlerine eklemektedir.

Asliye Ceza Mahkemesi 13 Temmuz 2005 tarihli duruşmada haklarında yapılan ithamların yeterince tespit edilemediği gerekçesiyle sanıkların serbest bırakılmalarına karar vermiştir. Mahkeme suçlamaların yalnızca şüphelere dayandığını, sanıklara dair şüphenin oluşması gerektiğini kaydetmiştir.

Başvuranlar 9 Mayıs 2006 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı 12 Mart 2007 tarihli mütalaasında ilk derece mahkemesince verilen kararın bozulmasını ve zamanaşımından dolayı ceza davasının düşürülmesini tavsiye etmiştir.

Yargıtay 1 Mayıs 2007 tarihinde verdiği kararla başsavcının mütalaasına uygun olarak başvuranların temyiz talebini reddetmiştir.

HUKUK

I. AİHS’NİN 3., 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar köylerinde düzenlenen operasyon sırasında güvenlik güçlerinin kötü muamelelerine maruz kaldıklarından ve bu muamelelerle ilgili olarak şikayetçi olabilmeleri için başvuru yolu bulunmamasından yakınmaktadırlar. Başvuranlar bu çerçevede AİHS’nin 3., 6. ve 13. maddelerine atıfta bulunmaktadırlar.

AİHM bu şikayetlerin AİHS’nin 3. maddesi açısından incelenmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, başvuranların asliye ceza mahkemesi önündeki dava devam ettiği sırada AİHM’ye başvuruda bulduklarını ve davanın halen Yargıtay önünde sürdüğünü savunmaktadır. Bu nedenle Hükümet AİHM’yi iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvuruyu reddetmeye davet etmektedir.

AİHM başvurunun yapılmasının ardından asliye ceza mahkemesi önünde bir ceza davası açıldığını kaydetmektedir. Bu dava sonucunda sanıklar serbest bırakılmıştır. Bilahare Yargıtay bu kararı bozmuş ve zamanaşımı dolayısıyla davanın düşürülmesine hükmetmiştir. Halihazırda bu dava sonuçlanmış olduğu cihetle Hükümetin ön itirazı kabul edilmeyecektir. AİHM mevcut şikayetin AİHS’nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabuledilemezlik gerekçesinin de bulunmadığını tespit etmektedir. Bu itibarla şikayetin kabuledilebilir ilan edilmesi yerinde olacaktır.

B. Esasa ilişkin

1. Kötü muamele iddiaları hakkında

Hükümet başvuranın iddialarına karşı çıkmaktadır. Hükümet başvuranların yaptığı suç duyurusunun ardından bir ceza soruşturmasının açıldığını, bu soruşturma çerçevesinde, sözkonusu iddialara ışık tutması muhtemel kanıt unsurları derlendiğini, soruşturmanın yürütülmesiyle ve güvenlik güçleri aleyhinde açılan davanın seyriyle ilgili olarak yetkili mercilerin ataletle suçlanamayacağını, başvuranların temyiz dilekçelerinin kabul edilebileceğini ancak belirlenen süre içerisinde hazırlanmadığını savunmaktadır.

AİHM kötü muamele iddialarının uygun kanıt unsurlarıyla desteklenmesi gerektiğini anımsatır (*Klaas – Almanya*, 22 Eylül 1993 tarihli karar, prg. 30). AİHM, elde ettiği verileri değerlendirmek maksadıyla ‘her türlü makul şüpheden uzak’ delil kıstasına başvurur, zira böylesi bir delil itiraza mahal bırakmayacak derecede ciddi, açık ve tutarlı bir takım emare ya da karinelere dayanmalıdır. Tarafların bu delillerin aranması sırasındaki tutumları da bu bağlamda hesaba katılır (*İrlanda – Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, prg. 161, ve *Selmouni – Fransa*, no: 25803/94, prg. 88).

AİHM, olaylara ilişkin kendi bakış açısını ulusal mahkemelerin bakış açısıyla değiştirmek gibi bir yetkisinin bulunmadığını, ulusal mahkemeler tarafından elde edilen verilerin değerlendirilmesinin yine onlara düştüğünü anımsatır (*Klaas*, adigeçen, prg. 29). Bununla birlikte AİHM, AİHS’nin 2. ve 3. maddelerinin ihlalinin iddia edildiği durumlarda son derece dikkatli davranmalıdır (*Ribitsch – Avusturya*, 4 Aralık 1995 tarihli karar, prg. 32).

Ayrıca AİHM, sözkonusu güvenlik güçlerinin serbest bırakılmasının, Savunmacı Devlet’in AİHS bakımından sorumluluğunu ortadan kaldırmadığına kanaat getirmektedir (Bkz, mutatis, mutandis, *Berktaş-Türkiye*, başvuru no: 22493/93, 1 Mart 2001). AİHM, sahip olduğu unsurların tamamı ışığında olayları bizzat değerlendirmede özgürdür (*Batı ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 33097/96 ve 57834/00).

Ayrıca gözaltına alındığı sırada sağlıklı olan bir kişinin serbest bırakıldığı anda yaralandığı tespit edildiğinde yaraların kaynağı hakkında makul bir açıklamada bulunmak Hükümet’in görevidir aksi takdirde, AİHS’nin 3. maddesinin açıkça uygulanabileceği bir durum meydana gelmektedir (*Selmouni*).

AİHM, sağlık durumlarından Devlet’in sorumlu olduğu gözaltında tutulan kişilerin durumları ile Devlet makamlarının denetiminde olan bölgelerde yaralı veya ölü bulunan kişilerin durumları arasında bir paralellik kurmanın meşru olduğu kanaatindedir. Her iki durumda da sözkonusu olayların tamamı veya büyük bir kısmı makamların inhisari bilgisi dahilindedir (*Akkum ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 21894/93). Dolayısıyla kanıt yükümlülüğü makamlara düşmektedir (*Salman-Türkiye*, başvuru no: 21986/93).

Mevcut davada, başvuranlar, köylerinde gerçekleştirilen operasyon sırasında askerler tarafından kötü muameleyle maruz kaldıklarını ileri sürmektedirler.

AİHM, kimsenin, başvuranların vücutlarında görülen yara izlerinin, sözkonusu operasyondan önceki bir döneme ait olduklarını ileri sürmediğini gözlemlemektedir.

AİHM ayrıca, başvuranların köyünde, askerlerin bulunduğu yetkililer tarafından itiraz edilmediğini de kaydetmektedir. Zira 21 Temmuz 1999 sabahı, güvenlik güçleri, bir askerin öldüğü çatışmaların ardından Altınsu köyü ve Dereboyu mezrasına sığındıklarından şüphelenilen PKK üyelerini bulmak için bir operasyon gerçekleştirmişlerdir. Operasyon raporu dosyada bulunmamaktadır. Bununla birlikte görevlendirme belgesine göre, bölge, güvenlik güçleri tarafından çevrelenmiş ve giriş noktaları kontrol altına alınmıştır. Bölgede ve evlerde aramalar yapılmıştır. Aramalar sırasında, sözkonusu bölge, askeri yetkililerin etkin kontrolü altında tutulmuştur.

Olay günü, başvuranlar, Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı önünde iddialarını sunmuşlar ve sağlık muayenesinden geçirilmişlerdir. Bu bağlamda düzenlenen nihai sağlık raporları, başvuranlara işgöremez raporu verilmesini gerektiren önemli yaraların olduğunu

göstermektedir. Ayrıca, çok sayıda tanık, askerlerin başvurularına vurduklarını gördüklerini ifade etmişlerdir.

AİHM son olarak başvuruların iddialarına ilişkin yargılamanın ulusal mahkemeler nezdinde görüldüğünü, bunun sonucunun başvuruların yaralanmaları ile meydana gelen olayları açığa çıkarmaya imkan tanımadığını not etmektedir. Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki yargılama yapılan suçlamaların yeterince oluşmadığı gerekçesiyle güvenlik güçlerinin serbest bırakılmaları ile tamamlanmıştır. Mahkeme ifadelerde çelişkiler olduğu, kimi reşit olmayan tanıkların bulunduğu ve başvurular ile görgü tanıkları arasındaki akrabalık ilişkisi dolayısıyla ifadelerinin değerlendirilmediği sonucuna varmıştır.

Yargıtay serbest bırakma kararını bozmuş ve ceza davasının zamanaşımından sukut ettiğine karar vermiştir. Bu durum başvuruların yaralanma nedeninin açığa çıkarılmasını tamamen ortadan kaldırmıştır.

Mahkemeye sunulan delil unsurlarının tamamı ve Hükümet tarafından makul bir açıklamanın yapılmayı ışığında AİHM, Savunmacı Hükümetin başvuruların vücutlarında gözlemlenen yaralanmalarda sorumluluğu bulunduğu itibar etmektedir.

Bu nedenle AİHS'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

2. Yürütülen soruşturmanın etkililiği hakkında

AİHM, güvenlik güçlerinin elinde bulunan bir kişinin 3. maddeye aykırı olarak ciddi muamelelere maruz kalmasının etkili resmi bir soruşturmayı gerekli kıldığını hatırlatır (Bkz. Assenov vd.-Bulgaristan 28 Ekim 1998). Bu amaçla yürütülen soruşturma sorumluların kimliklerinin tespit edilmesini ve cezalandırılmasını sağlayacak yapıda olmalıdır. Bu gerekliliğe cevaz vermemesi halinde genel olarak işkencenin yasaklanması ve insanlık dışı ve aşağılayıcı muamelenin önlenmesindeki temel önemi haiz cezalar etkisiz kalır ve devletin görevlileri kendi sorumluluklarındaki kimi hallerde neredeyse suçsuzluk olanağından yararlanabilir ve bu kuralı çiğnemiş olurlar (Bkz. Caloc-Fransa kararı ve sözü edilen Batı vd.-Türkiye kararı).

AİHM bu başvuruda başvuruların şikayetinin ardından bir soruşturma başlatıldığını gözlemlemektedir. Şemdinli Cumhuriyet Savcısı başvuruları dinlemiş, sağlık kontrolü ve kimlik tespitinin yapılmasını istemiş, sözkonusu askerleri ve çok sayıdaki görgü tanığını dinlemiştir. Askerler hakkında başlatılan ceza soruşturması sanıkların serbest bırakılmaları ile tamamlanmıştır. Temyiz aşamasında serbest bırakılma kararı ceza davasının zaman aşımına uğraması nedeniyle Yargıtay tarafından bozulmuştur.

AİHM, Cumhuriyet Savcısı'nın başvuruların şikayetlerini ciddiyetle değerlendirdiğini not eder. Savcı hemen harekete geçmiş ve başvuruların iddialarına ilişkin soruşturma başlatmıştır. Bununla birlikte, ceza süreci bütünü itibarıyla uzun bir süreye yayılmıştır.

Bilhassa İlçe İdari Kurulu'nun ceza davası açılması yetkisini vermemesi doğrultusunda, olayların meydana gelmesinin ardından iki yıl sonra güvenlik güçleri aleyhine dava açılabilmiştir. Öte yandan ise, Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki yargılama dört yıldan fazla sürmüştür. Başvurular ve görgü tanıkları davanın başında duruşmaya hemen katılmalarına karşın bu durum bütün sanık ve tanıklar için geçerli olmamıştır. AİHM bu bağlamda, özellikle on dokuz duruşmanın tanık Fırat Alaca'nın duruşmaya katılımı için ertelendiğini hatırlatır. Üstelik 29 Aralık 2004 tarihli duruşmada Asliye Ceza Mahkemesi iki sanığın ifadelerinin

halen hazır olmadığını tespit etmiştir. Bu kişiler Nisan ve Mayıs 2005 tarihlerinde dinlenmiştir.

AİHM iç hukuktaki mahkemelerin davayı büyük bir titizlikle incelemeleri gerektiğine itibar etmektedir. Bununla birlikte yargılamanın genel olarak uzun sürmesi zamanaşımına uğramasına yol açmıştır. AİHM nezdinde ulusal mahkemelerin kötü muamele ile suçlanan devletin görevlilerinin bir an evvel yargılanmalarını gözetmemeleri üzücüdür (Bkz. sözü edilen Batı vd., son olarak Mustafa Karabulut-Türkiye no: 40803/02, 20 Kasım 2007).

AİHM, sözkonusu askerler hakkında açılan davanın genel süresi ve ceza davasının düşmesi ve suçun faillerinin neredeyse cezasız kalmaları ölçüsünde Türk yetkililerin ivedilikle, yeterli ve makul şekilde hareket etmediklerini kaydetmektedir.

AİHM bu nedenle, AİHS'nin 3. maddesinin usul bakımından ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASINA İLİŞKİN

AİHS'nin 41. maddesine göre "Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder."

A. Tazminat

Sözkonusu olayın meydana gelmesinin ardından uzun bir süre çalışmadıklarını ileri süren başvuranların her biri 20.000 Euro maddi tazminat talep etmektedir.

Başvuranların her biri manevi tazminat olarak 40.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM maddi tazminat talebinin dayanağı olmadığından bu yönde ödeme yapılmasını gerekli görmemektedir.

AİHM bunun yanı sıra manevi tazminat olarak hakkaniyete uygun Sıdık Tekin'e 9.000 Euro, Haşim Elmas'a 14.000 Euro ve Tayyar Kılıç'a 7.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar iç hukukta ve AİHM nezdinde yapmış oldukları yargı giderleri için 87.000 Euro talep etmektedir. Başvuranlar kanıtlayıcı belge niteliğinde ise savunma giderine ilişkin dekontu sunmaktadırlar.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir.

AİHM mahkemenin yerleşik içtihadı ve dile getirilen kriterler ışığında bu talebi reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç

puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 3. maddesinin usul ve esastan *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6. ve 13. maddelerine ilişkin şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin manevi tazminat olarak Sıddık Tekin'e 9.000 (dokuz bin) Euro, Haşim Elmas'a 14.000 (on dört bin) Euro ve Tayyar Kılıç'a 7.000 (yedi bin) Euro *ödemesine*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 20 Mayıs 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

DAĞDELEN VE DİĞERLERİ/Türkiye Davası*

Başvuru No: 1767/03, 14246/04 ve 16584/04

Strazburg

25 Kasım 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

T.C. vatandaşları Önder Dağdelen, Sami Özbil, Ergül Çiçekler ve Murat Telli (başvuranlar) tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 15 Kasım 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapılan 1767/03, 14246/04 ve 16584/04 numaralı üç başvuru sonucu bu dava görülmektedir.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul barosu avukatlarından M.A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar Önder Dağdelen, Sami Özbil, Ergül Çiçekler ve Murat Telli sırasıyla 1978, 1977, 1976 et 1978 doğumludur.

29 Nisan 1996 tarihinde, iki kişi bir bombalı saldırı teşebbüsü esnasında tutuklanmıştır. Aynı gün polis, sanığın başvuranlardan Önder Dağdelen ve Sami Özbil ile birlikte kullandığı dairede arama yapmıştır. Bu arama esnasında silahlar, cephaneler, kullanıma hazır bombalar, patlayıcı malzemeler ve yasa dışı TKEP-L¹ örgütüne dair belgeler bulunmuş ve başvuranların ikisi de tutuklanmıştır.

Polis bu operasyon bünyesinde toplam on beş kişiyi tutuklamıştır. Tutuklananlar arasında bulunan başvuranlardan Ergül Çiçekler 3 Mayıs 1996 tarihinde ve yine başvuranlardan Murat Telli 4 Mayıs 1996 tarihinde tutuklanmışlardır.

Gözü altında oldukları sürede, ifade vermeyi reddeden başvuran Sami Özbil haricindeki tüm başvuranlar itiraflarda bulunmuşlardır. Kendileri örgüt bünyesindeki faaliyetlerini ve yürüttükleri silahlı eylemleri detaylı olarak anlatmışlardır.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Polis, bu dönemde, birçok silah, cephane, patlayıcı, sahte kimlik belgeleri, resmi mühürler ve örgüte dair belgeler ele geçirdiği aramalar gerçekleştirmiştir. Polis ayrıca, fotoğraflardan kimlik belirleme, olayları canlandırma ve tanık teşhis seansları düzenlemiştir.

Böylece, polis, 7 Mayıs 1996 tarihinde, bir tanığın başvuranlar arasından Sami Özbil ve Önder Dağdelen'i silahlı soygunu gerçekleştirenler olarak tanıdığı bir teşhis seansı gerçekleştirmiştir. Teşhis tutanağında başvuranların gözü altında oldukları sürede ilgili yerde silahlı soygunu gerçekleştirdiklerini kabul ettikleri belirtilmiştir.

Polis, 11 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranlardan Ergül Çiçekler'in katılımıyla fotoğraftan tanıma seansı düzenlemiştir. Teşhis tutanağına göre, başvuran polis tarafından yapılan sorgulamada örgüt adına yürütülen eylemlere katıldığını kabul etmiştir.

Polis, 12 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranlar Önder Dağdelen ve Sami Özbil'i diğer bir şüpheli ile yüzleştirmiştir. Bu yüzleştirme sonucunda düzenlenen tutanağa göre, başvuranlardan Önder Dağdelen, diğer iki şüpheli ile birçok silahlı eyleme katıldığını kabul etmiştir.

4 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranların tıbbi muayenesi saat 20.00 ile 21.30 arasında, Bezmiâlem Valide Sultan Vakıf Gureba hastanesinin acil bölümünde gerçekleşmiştir. Düzenlenen tıbbi raporlarda aşağıdaki hususlar yer almıştır:

¹ Türkiye komünist işçi partisi /Leninist, yasadışı silahlı örgüt.

- Önder Dağdelen: Hiçbir yara ve darbe izi yoktur, kolları hareket ettirirken hafif hassasiyet bulunmaktadır.
- Sami Özbil: Sol gözde morluk, testisler ve bel seviyesinde hassasiyet (raporun diğer kısımları okunaksız) bulunmaktadır. Doktor, nöroşirurji, üroloji ve göz doktorunda muayene edilmesini talep etmiştir. (raporun diğer kısımları okunaksızdır).
- Ergül Çiçekler: Epigastrik bölgede ve vücudun bir kısmında (okunaksız) hassasiyet ve sol kol ve önkol seviyesinde hassasiyet bulunmaktadır.
- Murat Telli: Sol burun deliğinde pıhtılaşmış kan tespit edilmiştir. Doktor kbb muayenesi talep etmiştir.

Başvuran, Sami Özbil aynı gün nöroşirurji bölümünde muayene edilmiş acil nöroşirurjik müdahale edilmesini gerektiren bir patoloji tespit edilmemiştir. Başvuranlardan Murat Telli ise kulak-burun-boğaz muayenesi olmuştur. Raporda burunun ve kulağın dış kısımlarında hiçbir yara ve darbe bulunmadığı ve sol burun deliğinde [okunaksız] olduğu belirtilmiştir. Raporun kalan kısmı okunaksızdır.

Başvuranlar, 10 Mayıs 1996 tarihinde, aynı hastanede yeniden muayene edilmişlerdir. Aralarında başvuranların da yer aldığı, gözaltındaki on beş kişi için bir sayfalık kısa bir rapor düzenlenmiş ve ilgililerin muayenesi sonucunda hiçbir yara ve darbe izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

Başvuranlar, 13 Mayıs 1996 tarihinde, saat 16.20'ye doğru, İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda muayene edilmişlerdir. Bu muayenenin sonucunda düzenlenen raporda aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

- Önder Dağdelen: Vücut üzerinde hiçbir yara ve darbe izine rastlanmamıştır. Başvuran kollarından asıldığı ve sol omzunda ağrılar olduğu şikâyetini dile getirmiştir. Doktor sol boyun seviyesinde tutulma ve hafif bir hassasiyet, omuzlarda, dirseklerde ve bileklerde eklemiş işlevlerin normal olduğunu tespit etmiştir. Bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiştir.

- Sami Özbil: Vücut üzerinde hiçbir yara ve darbe izi yoktur. Başvuran, bel bölgesinde ağrılarının olmasından ve idrarının kırmızı renginden şikâyetçi olmuştur. Doktor; elle muayene esnasında belinin iki tarafında hafif bir hassasiyet tespit etmiştir. İlgilinin, gerekli şekilde donatılmış olan bir hastanenin üroloji bölümünde muayene edilmesi gerektiğini ve kesin raporun ancak bu tür bir muayenenin sonunda düzenlenebileceğini belirtmiştir.

- Ergül Çiçekler: Ağız mukozasında mikrop kapmış hafif yaralar, sol kolun dış kısmında 5cm'ye 10 cm genişliğinde lezyon ve kafatasının sol üst kısmında 1 cm'ye 2 cm genişliğinde şiş tespit edilmiştir. Başvuran sol kolunda hassasiyet ve güç kaybı ile uyusukluktan, ayrıca sol bilekte hassasiyet kaybindan şikâyetçi olmuştur. Doktor kolu germe zorlukları, kolun alt kısmını aşağı yukarı hareket ettirme ve sol elini açıp kapamada sıkıntılar olduğunu tespit etmiştir. İlgilinin, muayene olmak üzere nöroloji birimine nakil edilmesi gerektiğini ve kesin raporun ancak bu nörolojik muayenelerin ardından düzenlenebileceğini belirtmiştir.

- Murat Telli: Hiçbir yara ve darbe izi yoktur. Başvuran kollarından asıldığından ve de omuzları ve kolları seviyesinde ağrıları olduğundan şikâyetçi olmuştur. Doktor elle yapılan muayene sonucunda, omuzlar ve kollar seviyesinde hafif bir hassasiyet tespit etmiştir. İlgilinin kollarını, dirseklerini ve bileklerini hareket ettirebildiğini tespit etmiş ve bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiştir.

Gözüaltına alınan diğer on Őüphelinin de tıbbı muayeneleri, baŐvuranlarınkı ile aynı anda geđerleŐtirilmiŐtir. Raporda bu kiŐilerden bazılarında da baŐvuranlarınkıne benzer darbe ve yara izleri ile patolojilerin varlığından ve benzer Şikayetlerin mevcudiyetinden bahsedilmiŐtir.

BaŐvuranlar aynı gűn, Devlet Gűvenlik Mahkemesi BaŐsavcısı tarafından dinlenmiŐtir (« BaŐsavcı »). BaŐvuranlar baŐsavcı huzurunda aleyhlerine bildirilen Őuđlamaları reddetmiŐ ve iŐkenceye tabi tutuldukları gerekŐesi ile polise verdikleri ifadelere ve de gűzaltında tutuldukları sűrede dűzenlenen tutanaklara itiraz etmiŐlerdir.

BaŐvuranlar 14 Mayıs 1996 tarihinde Devlet Gűvenlik Mahkemesi nűbetŐi hakiminin karŐısına ıkmıŐlar ve hakim tutuklanmalarına karar vermiŐtir. BaŐvuranlar hakime verdikleri ifade de baŐsavcıya sűylediklerini tekrarlamıŐlardır.

A. Devlet Gűvenlik Mahkemesinde baŐvuranlara karŐı yűrűtűlen ceza davası

BaŐsavcı, 12 Ađustos 1996 tarihinde, aralarında baŐvuranların da bulunduđu on dűrt kiŐi aleyhinde, silahlı eylemler geđerleŐtirerek Anayasal dűzeni bozma teŐebbűsűnden ve yasadıŐı örgűt üyesi olmak, bu örgűte yardım ve yataklık etmek ve de patlayıcılar üretmek ve kullanmak Őuđlarından dava aıkmıŐtır. Sanıkların 37 eyleme karıŐtıklarından Őüphelenilmekteydi.

Devlet Gűvenlik Mahkemesi, 17 Ekim ve 22 Kasım 1996 tarihlerinde dűzenlenen ilk iki duruŐma esnasında, aralarında baŐvuranların da bulunduđu 13 sanıđın ifadesini almıŐtır. Devlet Gűvenlik Mahkemesinin baŐvuranlar arasından nder Dađdelen'in dinleneceđi duruŐmaya geımeden ńnce, avukatı művekkilinin gűzaltında tutulduđu sűrede iŐkenceye tabi tutulduđunu beyan etmiŐ ve yasadıŐı kanıtlar olmalarından dolayı, hâkimlerden polis tarafından alınan ifadeleri okutmamalarını ve dava ıerıevesinde bu ifadeleri deđerlendirmeye almamalarını talep etmiŐtir. Mahkeme, baskı altında alınan ifadelere dayanılarak hűkűm verilemeyeceđine dair mutlak yasađa rađmen, dosyada bulunan diđer kanıt unsurlarından dolayı bu ifadelerin deđerlendirilmesinin yasal bir zorunluluk olduđunu belirterek talebi reddetmiŐtir.

Devlet Gűvenlik Mahkemesinde baŐvuranlardan nder Dađdelen ve Ergűl ıiıekler űzerlerine atılı eylemlere katıldıklarını reddetmiŐlerdir. BaŐvuranlardan nder Dađdelen sadece yasadıŐı örgűte üye olduđunu kabul etmiŐtir. BaŐvuranlar bu unsurların iŐkence altında elde edilmesi nedeni ile polis huzurunda verdikleri ifadelere ve de gűzaltında kaldıkları sűrede yapılan soruŐtırmalara itiraz etmiŐlerdir.

Devlet Gűvenlik Mahkemesi 22 Kasım 1996 tarihinde geđerleŐen duruŐmanın sonunda, beŐ tanıđın ve baŐvuranların gűzaltında tutuldukları sűrede, tutanakları imzalayan polis memurlarının duruŐmaya ıađrılmasına karar vermiŐtir. Ayrıca Devlet Gűvenlik Mahkemesi, dosyanın tamamlanması iıin birıok usuli iŐlemin geđerleŐmesini emretmiŐ, A.A. olarak adlandırılan kiŐi aleyhine yűrűtűlen davayı ńnűndeki dava ile birleŐtirmiŐ ve aralarında baŐvuran Murat Telli'nin de bulunduđu űı sanıđın tahliyesine karar vermiŐtir.

Devlet Gűvenlik Mahkemesi 4 Őubat 1997 ve 8 Temmuz 1997 tarihleri arasında, űı tanıđı ve ilgililerin gűzaltında oldukları sűrede soruŐtırmaların tutanaklarını imzalamıŐ olan altı memuru dinlediđi dűrt duruŐma dűzenlemiŐtir. Polislerden dűrdűne karŐı baŐvuranlara kűtű muamele uygulamaktan dolayı, İstanbul Ađır Ceza Mahkemesi'nde dava aıkmıŐtır. Polis memurları kűtű muamele iddialarını reddetmiŐ ve tutanakların iıeriđini teyit etmiŐlerdir.

Duruşmada hazır bulunan sanıklar, polis memurlarını kendilerine işkence yapanlar olarak teşhis etmişlerdir. Devlet Güvenlik Mahkemesi bu duruşmalar boyunca, dosyayı tamamlamak üzere başka usuli işlemler gerçekleştirmiş, firarda olan bir sanık ile ilgili davayı ayırmış ve üç sanığın tahliyesine karar vermiştir. Başsavcı 8 Temmuz 1997 tarihinde gerçekleşen duruşma esnasında, davanın esası hakkındaki iddialarını sunmuştur.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 11 Eylül 1997 tarihinde, savunmanın avukatlarının iki tanığın dinlenmesi hakkındaki talebini kabul etmiştir. İlgili tanıklar 23 Ekim 1997 tarihli duruşmada dinlenmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi 9 Aralık 1997 tarihli duruşmada, savunmanın bazı belgeleri sunma talebini kabul etmiş ve tanınan süreleri yenilemiştir. 12 Şubat 1998 tarihinde grafolojik bir ekspertizle fotoğraf ekspertizini ve davaya ilişkin diğer işlemleri dosyaya koymuş ve bir sanığın savunmasını dinlemiştir. Bu duruşmaların sonunda, savunmalarını hazırlamaları için başvuranlara ve avukatlarına süreler tanınmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 28 Nisan 1998 tarihli duruşmada, aralarında başvuranlardan Önder Dağdelen'in, Sami Özgül'ün ve Ergül Çiçekler'in de yer aldığı altı sanığın savunmalarını ve avukatların müdafaalarını dinlemiştir. Bu duruşmanın sonunda sekiz davacının dinlenmesine ve ithamnamede yer alan, başvuranların gerçekleştirmek ile suçlandığı eylemlere dair birçok evrakın sunulmasını talep edilmesine karar vermiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 30 Haziran 1998 ve 28 Ocak 1999 tarihleri arasında düzenlenen dört duruşmada davacıları dinlemiş, talep edilen belgeleri teslim almış, başka belgeler talep etmiş ve polis memurlarına karşı açılan davanın safahatı hakkında bilgi almıştır. Mahkeme, 28 Ocak 1999 tarihinde yapılan duruşmada bir davacıyı dinlemiştir. Başsavcı iddialarını 8 Nisan 1999 tarihli duruşmada sunmuştur.

10 Haziran 1999 ve 12 Kasım 1999 tarihleri arasında düzenlenen beş duruşma sanıkların savunmalarını sunmalarına vakfedilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi bünyesinde görülen dava boyunca başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler beş duruşmaya ve diğer başvuranlar iki duruşmaya katılmayı reddetmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 12 Kasım 1999 tarihinde, başvuranlardan Önder Dağdelen'i, Sami Özbil'i ve Ergül Çiçekler'i, Ceza Kanununun 146/1 maddesi uyarınca Anayasal düzeni bozma teşebbüsünden dolayı, ölüm cezasına çarptırılmış, ceza ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir. Başvuranlardan Murat Telli, eski Ceza Kanunu'nun 169. maddesinin uygulanması ile yasadışı örgüte yardım ve yataklık etmekten iki sene altı ay hapis cezasına mahkum edilmiştir.

DGM kararını verirken, diğerleri arasında, başvuranların polise verdikleri ve kendilerine yöneltilen suçlamaları kabul ve birbirlerine karşı tanıklık ettikleri ifadelerini de dikkate almıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi Ağır Ceza Mahkemesinde polis memurlarına karşı açılan kamu davası hakkında bilgi edindikten sonra, zorla alındığı iddia edilen ifadelerin başka maddi kanıtlarla desteklendiğini ve soruşturmalara katılan polis memurlarının DGM'de ifade verdiklerini ve kötü muamele iddialarını reddettiklerini tespit etmiştir. Bunlara, mağdurların uyuşan tanıklıkları ve başvuranları suçlayan yüzleştirmeler eklenmiştir.

Başvuranlar 15 Kasım 1999 tarihinde temyize gitmiştir. Başvuranlar mahkûmiyetlerinin işkence altında alınan ifadelere ve soruşturmalara dayandığını belirtmişler ve kararın Ağır

Ceza Mahkemesi bünyesinde yürütülen ceza davasının sonuçlanmasından önce verilmesinden dolayı usulsüz olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başsavcı da aynı nedenlerle temyize gitmiştir.

Yargıtay 26 Mart 2001 tarihinde, gerekçelerin yetersiz oluşu ve sanıklardan birine pişmanlık yasasının uygulanabilirliğinin incelenmemiş olması nedenleriyle kararı bozmuştur.

Davayı yeniden gören Devlet Güvenlik Mahkemesi, 24 Temmuz 2001'deki ilk duruşmasında ve 13 Eylül 2001'de düzenlenen bir sonraki duruşmada aralarında başvuranların da bulunduğu sekiz sanığın ifadesini almıştır. 20 Kasım 2001 tarihli duruşmada sanıklardan ikisinin Yargıtay'ın kararı ile ilgili beyanlarının halen alınmadığı tespit edilmiş ve davaları ayrılmıştır. Bu duruşmanın sonunda, sanıklardan birisi için, Yargıtay'ın kararına uygun olarak, pişmanlık yasasının uygulanabilirliği konusunda Emniyet Genel Müdürlüğü'nün görüşünün alınmasına karar verilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 19 Şubat 2002 tarihinde, başvuranların gözaltından sorumlu olan polis memurlarına karşı açılan ceza davasının sonucu hakkında bilgi edinme kararı almıştır. Atılı suçlara ilişkin belgelerin sunulmasını talep etmiş, savunma avukatının iki davanın birleştirilmesi talebini reddetmiş ve sanıklardan ikisinin tahliyesine karar vermiştir.

DGM 7 Mayıs 2002 tarihli duruşmada Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki davanın halen derdest olduğunu tespit etmiştir. Savunma avukatlarından bir tanesinin bu davanın diğer iki dava ile birleştirilmesi talebinin ardından, bu davalara dair dosyaların kendisine sunulmasını talep etmiştir. Atılı suçlara ilişkin belgelerle ilgili talebini yinelemiştir. Son olarak Yargıtay kararı ile ilgili olarak, sanıklardan ikisinin ifadesinin Ceza Muhakemesi Kanunu'na aykırı olarak tek hakim tarafından alındığını tespit etmiş ve Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nden sanıkların ifadelerini almasını istemiştir.

16 Temmuz 2002 tarihinde, iki davanın dosyalarını teslim almıştır. Bu dosyaların incelenmesinin ardından, davayla ilgili belgelerin bir suretini dosyaya eklemiş ve bu iki davanın önündeki davayla birleştirilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

26 Eylül 2002 tarihinde, sanıkların bulunamamasından dolayı, istinabenin icra edilemediğini tespit etmiştir. Öte yandan, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün pişmanlık yasasının ilgili sanığa uygulanamayacağını belirten görüşünü de teslim almıştır. Ayrıca, Ağır Ceza Mahkemesi'nde polis memurları aleyhinde görülmekte olan ceza davasının zamanaşımından dolayı sona erdiğini not etmiştir.

17 Aralık 2002 tarihinde, talep etmiş olduğu belgeler mahkemeye ulaşmıştır. Başsavcı bu duruşmada iddianamesini sunmuştur. Savunmanın avukatlarından biri, 4.ve 5. Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülmekte olan iki davanın birleştirilmesine yönelik talebini yinelemiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi, iki davanın olayları arasındaki bağlantıyı tespit ettikten sonra bu davaların birleştirilmesine gerek olmadığı kararını almıştır. Bu çerçevede, AİHM'nin içtihatı doğrultusunda, hukuka saygının bir davanın makul bir sürede görülmesini gerektirdiğini belirtmiştir.

13 Mart 2003 tarihinde gerçekleşen duruşmada sanıkların savunmalarını ve avukatların müdafaalarını dinlemiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 6 Mayıs 2003 tarihinde, Murat Telli haricinde başvuranları başta mahkûm ettiği cezalara çarptırmıştır. 4616 no'lu Yasa gereğince, Murat Telli

hakkındaki kovuşturmanın ertelenmesine karar vermiştir. Ayrıca, davanın diğer iki sanığıyla ilgili bölümünün bu ikisinin hala aranıyor olması nedeniyle ayırmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, duruşmalar boyunca başvuranlar tarafından öne sürülen savunma araçlarını özetledikten sonra, başvuranlardan Ergül Çiçekler'in ve Önder Dağdelen'in emniyet müdürlüğünün bürolarında gerçekleşen soruşturmaları esnasında suçlarını itiraf ettiklerini, ancak başsavcı ve yedek hakim huzurunda sözlerini geri aldıklarını tespit etmiştir.

Ardından dosyadaki kanıtlara atıfta bulunmuş, ayrıca yasadışı örgüte ilişkin evrakı, sanıkları üzerinde ve gösterdikleri yerlerde bulunan silah ve diğer eşyayı, bilirkişi raporlarını başka davalar çerçevesinde yargılanan kişilerin ifadelerini dikkate almıştır. Ayrıca, gözaltı süresince yapılan soruşturmaları, fotoğraflı kimlik teşhis tutanaklarını, olayları canlandırma tutanaklarını, kimlik belirleme işlemlerinin tutanaklarını ve de yüzleştirme tutanağını da belirtmiştir. Başvuranların gözaltında alınan ifadeleri bu dosyada yer almamıştır.

Yargıtay 1 Aralık 2003 tarihinde, ikinci kararı onamıştır.

B. Polis memurları aleyhine açılan ceza ve disiplin davaları

Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı 12 Ağustos 1996 tarihinde, başvuranların kötü muamele iddialarını İstanbul Başsavcısına aktarmış, ilgililerin ifadelerini ve dava gereği alınan tıbbi raporları iletmiştir.

İstanbul Başsavcısı 28 Ağustos 1996 tarihinde Fatih Savcılığı lehine görevsizlik kararı vermiştir.

Fatih savcısı suçlanan dört polis memurunun ifadesini almış, polisler aleyhlerine dile getirilen suçlamaları reddetmiştir.

Fatih Savcısı, 6 Mart 1997 tarihinde dava konusu dosyayı, adli soruşturma sonuçları ile birlikte İstanbul Savcısına iletmiştir.

İstanbul Cumhuriyet Savcısı 20 Mart 1997 tarihinde, devlet görevlilerinin işkence ile itiraf elde etmelerini yasaklayan Ceza Kanunu'nun 243. maddesine dayanarak başvuranların sorgusuna katılan dört polis memuru hakkında, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde ("Ağır Ceza Mahkemesi") dava açmıştır. Başvuranlar davaya müdahil olmuştur.

Ağır Ceza Mahkemesi 29 Nisan 1997 tarihinde yapılan birinci duruşmada başvuranlardan Önder Dağdelen'i, Sami Özbil'i ve Murat Telli'yi ve davacı olan diğer kişiyi polis memurlarının yokluğunda dinlemiştir.

Başvuranlardan Sami Özbil falakaya yatırıldığını, Filistin askısına asıldığını, soğuk suya batırıldığını ve testislerine vurulduğunu söylemiştir. Onatlı gün süren gözaltı süresince, iki kez hastaneye götürüldüğünü, polis memurların hastanede gerçekleştirilen muayenelerin ve radyografilerin sonuçlarına el koyduklarını söylemiş ve halen kendisine yöneltilen kötü muamelelerden dolayı sağ ayağını ve kolunu hareket ettirmekte zorlandığını eklemiştir.

Başvuranlardan Önder Dağdelen fiziki ve psikolojik işkenceye tabi tutulduğunu ve özellikle silahla tehdit edildiğini beyan etmiştir. Dayak yediğini, Filistin askısına asıldığını ve falakaya yatırıldığını belirtmiştir.

Başvuranlardan Murat Telli dayak yediğini, Filistin askısına asıldığını ve suya batırıldığını beyan etmiştir. Polis memurlarının ameliyat olduğu yere vurduklarını eklemiştir.

Başvuranlar kötü muamelelerden sorumlu olan polis memurlarını teşhis ettiklerini beyan etmişlerdir. Ayrıca, adli tıpta gerçekleşen muayeneleri esnasında, suçlanan polis memurlarından ikisinin, vücutta tespit edilen izleri rapora yansıtmasını doktordan talep ettiklerini söylemiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 3 Haziran 1997 tarihinde, dört polis memurunun savunmasını dinlemiştir. Polis memurları kendilerine yöneltilen suçlamaları reddetmişlerdir.

Aynı duruşmada mahkemeye ifade veren başvuran Ergül Çiçekler yakalandığında ve polis karakoluna götürülen polis aracında kendisine hakaret edildiğini ve dayak yediğini beyan etmiştir. Polis karakolunda kendisine hakaret edildiğini, tehdit edildiğini, dayak yediğini, tahtadan cetvel ile kollarından asıldığını ve üzerine su sıkıldığını beyan etmiştir. Polis memurları, asılı olduğu sürede kaslarını ezmiş, neredeyse bayıltmışlardır. Ayrıca, Gureba hastanesinde yapılan tıbbi muayenenin güvenilirliğine de itiraz etmiştir. Duruşmada hazır bulunan dört polis memurunu bu kötü muameleleri yapan şahıslar olarak tespit etmiştir.

4 Temmuz 1997 ile 29 Mayıs 1998 tarihleri arasında Ağır Ceza Mahkemesi, halen dinlenmemiş olan iki davacıyı dinlemek üzere, birçok usuli işlemi gerçekleştirdiği altı duruşma düzenlemiştir. Bu kişilerin bir tanesini 14 Nisan 1998 tarihindeki duruşmada dinlenmiştir. Belirtilen adreste bulunamayan diğer davacının ifadesini almaktan vazgeçmiştir. 29 Mayıs 1998 tarihindeki duruşmada, savunmanın üç tanığını dinlemiş ve başvuruların avukatı tarafından yapılan, sanıkların ve davacıların yüzleştirilmesine yönelik ek soruşturma talebini kabul etmiştir. Bu doğrultuda tüm davacıların adreslerinin bulunmasını emretmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 10 Temmuz 1998 tarihinde, duruşmaya katılma ve yüzleşmeler için mahkeme emirleri çıkarmıştır.

20 Ekim 1997 tarihli duruşmada, polis memurlarının ikisinin başka şehirlere atandığını ve üçüncüsünün askerde olduğunu tespit edilmiştir. Mahkeme, bu durumun yüzleştirmeyi imkânsız kıldığını gözlemlemiş ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden suçlanan polis memurlarının fotoğraflarını göndermesini istemiştir.

22 Aralık 1998 tarihli duruşmada, aralarında Önder Dağdelen'in ve Ergül Çiçekler'in de bulunduğu dört davacı, fotoğraftan kimlik teşhisi yapmışlar ve 3 polis memurunu teşhis etmişlerdir. Ağır Ceza Mahkemesi, fotoğrafların eskiliği konusunda davacılar tarafından dile getirilen itirazların ardından, Emniyet Müdürlüğüne fotoğrafların ne kadar eski olduğunu sorma ve en fazla iki senelik fotoğrafların sunulmasını isteme kararı almıştır.

26 Şubat 1998 ve 11 Haziran 1999 tarihleri arasında, dosyada kayda değer bir ilerleme olmaksızın, üç duruşma gerçekleştirilmiştir.

24 Eylül 1999 tarihli duruşmada, başvuranlardan Murat Telli, polis memurlarının bir tanesini fotoğraflardan teşhis etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, Gebze Ceza Mahkemesi'nden,

Gebze şehrinde tutuklu olan, başvuranlardan Sami Özbil'in kimlik teşhisi duruşması düzenlemesini istemiş, sözkonusu duruşma 22 Ekim 1999 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu duruşma esnasında, ilgili kişi suçlanan iki polis memurunu teşhis etmiş ve doğrudan yüzleşme yapılmasını ve bu doğrultuda duruşmaya çağrılmasını talep etmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 23 Kasım 1999 tarihinde, dosyada yer alan tıbbi raporların, görüş bildirilmesi için adli tıpa yollanmasına karar vermiştir. Bir sonraki duruşma bu görüş gelmediği için ertelenmiştir.

26 Ocak 2000 tarihinde, adli tıp Ağır Ceza Mahkemesi'nden, başvuranlardan Sami Özbil'in üroloji muayenesine ve başvuranlardan Ergül Çiçekler'in nörolojik muayenesine dair belgelerin sunulmasını talep etmiştir. Başvuranlardan Önder Dağdelen ile ilgili olarak, adli tıbbın nöroloji dalında uzman olan birimin görüşünün alınmasını gerekli görmüştür. Başvuranlardan Murat Telli konusunda ise, 4 Mayıs 1996 tarihinde yapılan muayene sonucunda tespit edilen pıhtılaşmış kanın menşeinin tıbben tespit edilmesinin mümkün olmadığını ve ilgilinin omuzlarındaki ve kollarındaki ağrılar konusunda nöroloji dalında uzman birimin görüşünün alınması gerektiğini belirtmiştir.

Adli tıp, 1 Mart 2000 tarihinde ayrıca, elektronöromiografinin (« EMG ») gerçekleştirilmesinin ardından, başvuranlardan Önder Dağdelen'in ve Murat Telli'nin adli tıba gelmesini talep etmiştir.

13 Nisan 2000 tarihli duruşmada Ağır Ceza Mahkemesi adli tıp tarafından iletilen yazıları almış ve savcılıktan gereğinin yapılmasını istemiştir.

Mahkeme 29 Haziran 2000 ve 18 Ocak 2001 tarihleri arasında, başvuranlardan Önder Dağdelen ve Murat Telli ile ilgili cevabın Savcılıktan gelmesini beklerken, dört duruşmayı ertelemiştir. Başvuranlardan Ergül Çiçekler ve Sami Özbil ile ilgili cevabı teslim almıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 29 Haziran 2001 tarihinde, başvuranlardan Murat Telli'nin 27 Şubat 2001 tarihinde Kartal ve Haydarpaşa hastanelerine götürüldüğünü ve donanım eksikliğinden dolayı EMG'in yapılamadığını tespit etmiş, başvuranın diğer bir hastaneye götürülmesini emretmiş ve duruşmayı ertelemiştir. Diğer iki duruşma da aynı nedenden dolayı ertelenmiştir.

17 Ekim 2001 tarihinde, başvuranlardan Murat Telli yeniden Kartal hastanesine götürülmüştür. EMG yine donanım eksikliğinden dolayı gerçekleştirilememiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 8 Şubat 2002 tarihli duruşmada, başvuranlardan Murat Telli'nin EMG'sinin donanım eksikliğinden yapılamadığını tespit etmiş ve Savcılıktan ilgiliyi donanım ile bir başka hastaneye götürülmesini istemiştir. 10 Mayıs 2002 tarihli duruşma, EMG'nin yapılmasını beklemek için ertelemiştir. İlgilinin EMG'si 3 Haziran 2002 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 9 Temmuz 2002 tarihindeki duruşmada, başvuranlardan Murat Telli'nin beyanlarını dinlemiştir. İlgili yetkililerin davranışlarının davanın süresinin uzamasına katkıda bulunduğunu söylemiş ve AİHS'nin hükümlerine aykırı olarak işkenceyle etkili mücadele yapılmadığını ileri sürmüştür. Ağır Ceza Mahkemesi bu duruşmanın sonunda, zamanaşımından dolayı cezai işlemin ortadan kalkmasını emretmiştir. Bu durumu altta belirtildiği şekilde ifade etmiştir:

« (...) Mahkeme dava süresince, duruşmaları makul aralıklar ile gerçekleştirdi ve bu şekilde, gerekli olan tüm özeni gösterdi ve gerçeği bulmak için gerekli olan gayretleri sarf etti. Buna rağmen, yargılama yetkisinin dışında kalan nedenlerden dolayı, (...) zamanaşımı süresi [beş yıl] aşıldı (...) Bundan dolayı, iş bu kamu davasının sona erdiğini ilan etmekteyiz (...) »

Yargıtay 21 Ekim 2004 tarihinde, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararını onamıştır.

Bu arada, 15 Mayıs 1997 tarihinde polis bölge disiplin kurulu, suçlanan polis memurlarına disiplin cezası verilmesine gerek olmadığı kararını almıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar gözetiminde tabii oldukları işkencelerden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, cezai zamanaşımından yararlanan işkencecileri hakkındaki ceza davasının sonuçlarından duydukları memnuniyetsizliği belirtmişler, AİHS'nin 3.maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

Hükümet, başvuranların tazminat almak için idari ve hukuk davaları açmamlarından dolayı iç hukuk yollarını tüketmediklerini belirtmektedir. Hükümet ayrıca, başvuranların iç hukukta polisler hakkında yürütülen ceza davası sonuçlanmadan önce AİHM'ne başvurduklarına işaret etmiştir.

AİHM, başvuranların cumhuriyet savcısına gözetiminde gördükleri kötü muameleden şikâyetçi olduklarını, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davaya müdahil olduklarını ve Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı temyiz başvurusunda bulduklarını gözlemlemiştir. AİHM'ye göre Türk ceza yargılama sisteminin kendilerine tanıdığı olanakları tüketmeye çalışan başvuranların, tazminat davası açarak veya idare mahkemelerinde tam yargı davası açarak bir kez daha ihlalin telafisi için uğraşmalarına gerek bulunmamaktaydı. (Diğerleri arasında, *Fazıl Ahmet Tamer ve diğerleri Türkiye*, n° 19028/02, § 75, 24 Temmuz 2007 *Bakınız*).

AİHM, itirazın ikinci kısmı ile ilgili olarak, bir başvuranın prensipte, AİHM'ye başvurmadan önce, iç hukukta başvurabileceği yollara başvurmayı deneme yükümlülüğü olduğunu ve AİHM'nin, başvurunun yapılmasından az bir süre sonra, ancak kabul edilebilirlik konusunda karar vermesinden önce, bu yolların son kademesine ulaşılmasına müsamaha edebileceğini hatırlatmıştır (*Ringeisen Avusturya*, 16 Temmuz 1971 tarihli karar, seri A n° 13, s. 38, § 91).

Bu bakımdan Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9 Temmuz 2002'de davayı ortadan kaldırdığını ve başvuranların başvurularını 15 Kasım 2002 tarihinde, yani Yargıtay'ın bu kararı onayan 21 Ekim 2004 tarihli nihai kararından önce yaptıklarını dikkate almıştır. Dolayısıyla, halihazırda ceza davası sona ermiş olduğu cihetle, Hükümetin ön itirazı reddedilmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

Başvuranlar, gözaltında kendilerinden itiraflar elde etmek isteyen polis memurları tarafından kötü muamelelere tabi tutulduklarını iddia etmiştir. Özellikle kendilerine soğuk su sıkıldığını veya suya batırıldıklarını, falakaya yatırıldıklarını ve asıldıklarını söylemişlerdir. Başvuranlara göre, üst organlarda gözlemlenen hasarlar, asılmalarından kaynaklanmıştır. Bu bakımdan, gözaltında oldukları sürede ve gözaltının sonunda düzenlenmiş olan tıbbi raporlara atıfta bulunmaktadır. Ayrıca, ileri sürdükleri kötü muameleleri teyit ettiğini belirttikleri Avrupa İşkence'nin Önlenmesi Komitesi'nin 6 Aralık 1996 tarihli raporuna da atıfta bulunmuşlardır.

Başvuranlar, ayrıca, Savcılık tarafından başlatılan cezai soruşturmanın ve devamında davanın etkili olmadığını iddia etmişlerdir. Bu konuda, savcılığın detaylı tıbbi muayenelerin yapılmasını emretmediğini ve polis memurlarının aleyhine açılan ceza davasının zamanaşımından dolayı sona erdiğini belirtmektedirler.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır. Hükümete göre, başvuranların iddiaları 13 Mayıs 1996 tarihli tıbbi rapor başvuranların iddia ettikleri kötü muamelelere tabi tutulduklarını makul şüphenin ötesinde ortaya koyamadığı cihetle, başvuranların iddialarını teyit eder nitelikte değildir. Ayrıca, yetkililerin, başvuranların cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmeleri esnasında dile getirdikleri ihbarlara anında tepki gösterdiklerini eklemiştir. Bir soruşturma ve ceza davası açılmış ve başvuranların iddialarına ışık tutma olasılığı olan kanıt unsurları toplanmıştır. Hükümete göre yetkililer, soruşturmanın yürütülmesinde ve polis memurları aleyhindeki ceza davası sürecinde atalet içinde olmakla suçlanamazlar.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM öncelikle, kötü muamele iddialarının, uygun kanıt unsurları ile desteklenmesi gerektiğini hatırlatmıştır (*mutatis mutandis*, *Klas Almanya*, 22 Ekim 1993 tarihli karar, seri A n° 269, s. 17, § 30 Bakınız). Olayların tespitinde, makul şüphenin ötesinde kanıt ölçütünü kullanmaktadır. Böyle bir delil, yeterli derecede kuvvetli, belirli ve tutarlı bir göstergeler demetinden yahut çürütülemeyen karineler demetinden de doğabilmektedir (*İrlanda İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, seri A n° 25, s. 65, § 161).

Ayrıca şahsın, gözaltında tamamen yetkililerin kontrolü altındayken yaralanması halinde, meydana gelen yaralanmalarla ilgili güçlü maddi karineler ortaya çıkacaktır. (*Salman Türkiye* [GC], n° 21986/93, § 100, CEDH 2000-VII). Dolayısıyla, yaralanmaların kaynağına ilişkin tatminkâr ve ikna edici bir açıklama getirme ve bunu delillerle destekleyerek, başvuranın iddiaları hakkında, hele ki bunlar tıbbi raporlarla destekleniyorsa, tereddüt yaratmak yükümlülüğünün yetkililere ait olduğu söylenebilir (Diğerleri arasında, *Selmouni Fransa* [GC], n° 25803/94, § 87, CEDH 1999-V, *Berktaş Türkiye*, n° 22493/93, § 167, 1 Mart 2001 ve *Altay Türkiye*, n° 22279/93, § 50, 22 Mayıs 2001 Bakınız).

AİHM, bu başvuruda, öncelikle başvuranlardan Önder Dağdelen'in, Sami Özbil'in ve Ergül Çiçekler'in, özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları sürenin başlangıcında tıbbi muayeneden geçemediklerini ve hatta gözaltı boyunca avukat yardımından ve kendi seçtikleri bir doktora muayene olma hakkından yararlanamadıklarını tespit etmiştir. Tıbbi muayeneleri 4 Mayıs 1996 akşamı gerçekleşmiştir ve bu muayene sonucunda, başvuranlardan Önder Dağdelen'in kollarında hareket hassasiyeti, başvuranlardan Sami Özbil'in sol gözünde morluk, testislerde

ve bel bölgesinde hassasiyet ve başvurularından Ergül Çiçekler'de epigastrik bölgede, kollarda ve sol kolun alt kısmında hassasiyet tespit edilmiştir.

Başvurularından Murat Telli ise, tutuklandığı gün tıbbi muayeneden geçirilmiştir. Kendisi ile ilgili düzenlenen tıbbi raporda, sol burun deliğinde pıhtılaşmış kan olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte yakalandığı saatin bilinmemesinden dolayı, dosyada yer alan unsurlardan yakalanması ile muayene edilmesi arasında ne kadar süre geçtiğini belirlemek mümkün olmamıştır.

Başvurular 10 Mayıs 1996 tarihinde yeni bir muayeneden geçmişler, hiçbir yara ve darbe izi tespit edilmemiştir. AİHM, sözkonusu raporun 15 kişi hakkındaki gayet kısa bir rapor olduğunu ve muayene edilen kişilerle ilgili hiçbir özel bilginin yer almadığını not etmektedir.

Başvurular, 13 Mayıs 1996 tarihinde, gözaltı süresinin sonunda, adli tıp tarafından muayene edilmiştir. Adli tabip başvurularından Ergül Çiçekler'in vücudunda yaralar ve tüm başvuruların vücudunda hasarlar tespit etmiştir. Adli tabip, başvurularından Önder Dağdelen ve Murat Telli için bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiş ve diğer başvurular için ek tıbbi muayeneler istemiştir. Kesin raporun ancak bu muayenelerin yapılmasının ardından düzenlenebileceğini belirtmiştir. Dosyanın içeriğinden, bu muayenelerin yapılıp yapılmadığı anlaşılmamıştır.

Ayrıca, dosyada yer alan unsurların hiçbirinin, tıbbi muayeneler sırasında başvurular üzerinde tespit edilen yaraların ve darp izlerinin yakalama sırasında meydana geldiğini veya daha önceden üçüncü şahıslar tarafından yapılan eylemlerden kaynaklandığını göstermediğini tespit etmiştir. Ayrıca, Hükümetin sözkonusu yaraların yakalamadan önceki döneme ait olduğu yönünde bir iddiası da bulunmamaktadır.

AİHM, benzer durumlarla daha önce de karşılaştığını ve kollarından asılan bir kişinin maruz kaldığı kötü muamele ile vücudun üst kısmında tespit edilebilen semptomlar arasındaki ilişkiyi bildiğini ifade etmektedir. Bu semptomlar hassasiyet azalmasından, karıncalanmaya, ağrılara ve kol pleksuslerinin lezyonlarına kadar gidebilmektedir (Örneğin; *Hassan Kılıç Türkiye*, n° 35044/97, § 38, 28 Haziran 2005, *Türkmen Türkiye*, n° 43124/98, § 48, 19 Aralık 2006, ve *Aksoy Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Kararların ve yargıların derlemesi* 1996-VI, s. 2278, § 60 Bakınız).

AİHM'ye göre başvuruların gözaltı süresinin sonunda düzenlenen raporun, bu konuda kesin bir tespit oluşturmamakla birlikte, başvuruların kollarından asıldıkları iddialarını teyit eder bir niteliktedir. Nitekim, bazı başvuruların vücudunda tespit edilen hasarlar (hassasiyet kaybı ve vücudun üst bölümü ve boyun bölgesinde ağrılar) ilgililer tarafından tanımlanan kötü muameleler nedeniyle meydana gelebilecek hasarlarla uyusmaktadır.

AİHM, ayrıca başvuruların gözaltı sürelerinin sonundan itibaren, kendilerine yapılan muameleden şikayetçi olduklarını tespit etmiştir. Başvurular şikayetlerini ilk olarak 13 Mayıs 1996 tarihindeki tıbbi muayenede ve ardından cumhuriyet savcısı ve nöbetçi hakim karşısında dile getirmişlerdir. Polis memurları aleyhine açılmış olan dava esnasında ve kendilerinin aleyhine açılmış olan kamu davası sırasında gördükleri kötü muamelelerden şikâyetçi olmuştur. Başvuruların beyanları, böylece zaman içinde süreklilik ve tutarlılık göstermektedir.

AİHM, Hükümetin, yedi ile on dört gün asında gözaltında tutulan ve avukat ile görüşme imkânından mahrum bırakılan başvurularında tespit edilen yaraların ve hasarların nedeni

konusunda hiçbir açıklamada bulunmadığını gözlemlemiştir. Bu çerçevede, ne savcılık tarafından açılan ceza soruşturması sırasında ne de Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ceza davasında başvuranların vücudunda tespit edilen yaraların ve hasarların kaynağına ilişkin kabul edilebilir açıklamalar getirilmiştir. Polis memurları aleyhine açılmış olan ceza davası, esas hakkında hiçbir karara varmaksızın, zamanaşımından dolayı sona ermiştir.

AİHM, devletin tutulu olan tüm kimselerden sorumlu olduğunun, çünkü bu kişilerin polis memurları karşısında zayıf bir konumda olduklarının ve devletin onları koruma yükümlülüğü bulunduğunun altını bir kere daha çizer. Özgürlükten mahrum bırakmanın başladığı andan itibaren, kişinin yetkili makamların seçtiğinin dışında kendi seçtiği bir doktor tarafından muayene edilme ve avukatla ve aile üyelerinden biriyle görüşme gibi, adaletin hızlı müdahalesi ile iyice sağlamlaştırılan temel güvencelerin katı bir şekilde uygulanması tutulu kişilere, özellikle de itiraf etmelerini sağlamak için yapılan kötü muamelelerin etkili bir şekilde tespit edilmesini ve önlenmesini sağlayacaktır.

AİHM değerlendirmesine sunulan tüm unsurlara göre ve Hükümet tarafından yapılmış ikna edici bir açıklamanın yokluğunda, 4 ve 13 Mayıs 1996 tarihli tıbbi raporlarda tanımlanan yaraların ve hasarların, iş bu davada, Hükümetin sorumluluğunu taşıdığı muamelelerden kaynaklandığı sonucunu çıkarmıştır.

Dolayısıyla, AİHS'nin 3.maddesi esastan ihlal edilmiştir.

3. Yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğu iddiası

AİHM, öncelikle bir kişinin 3. maddeye aykırı olarak güvenlik güçleri tarafından ciddi bir kötü muameleyle tâbi tutulduğu yönünde savunulabilir bir iddia ortaya attığı durumlarda, etkili bir resmi soruşturma yapılması gerekliliğini içerdiğini hatırlatır (*Assenov ve diğerleri Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-VIII, § 102). Soruşturma, sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasını sağlar nitelikte olmalıdır. Aksi durumda, temel önemine rağmen, işkence ve insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaya ilişkin genel kanuni yasak, uygulamada etkisiz olur ve bazı durumlarda Devlet görevlilerinin fiili masuniyet yoluyla kontrolü altındaki kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olurdu (*Caloc Fransa*, n° 33951/96, § 89, CEDH 2000-IX, ve *Batı ve diğerleri Türkiye*, n°s 33097/96 ve 57834/00, § 134, CEDH 2004-IV (Suretler)).

Bu davada başvuranların Cumhuriyet savcısına suç duyurusunda bulunmalarından sonra resen soruşturma başlatılmıştır. Ardından, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde dört polis memuru aleyhine ceza davası açılmış ve dava zamanaşımından dolayı sona ermiştir.

AİHM savcının başvuranların iddialarını ciddiye aldığını not etmektedir. Hemen harekete geçmiş ve soruşturmayı başlatmıştır. Bununla birlikte, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde gerçekleşen dava bir bütün olarak uzun sürmüştür.

Nitekim, dosyanın çeşitli savcılıklar arasında gidip gelmesi nedeniyle polis memurları hakkındaki dava olaylardan aşağı yukarı bir yıl sonra açılmıştır. Ayrıca, ağır ceza mahkemesindeki dava, esas hakkında bir karara varılmaksızın, beş yıldan fazla sürmüştür. Duruşmalar 29 Nisan 1997 tarihinde başlamış ve 9 Temmuz 2002 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin zamanaşımından dolayı caza davasının sona erdirmesi ile sona ermiştir. Ağır ceza mahkemesi, davanın beş yıl sürmesine rağmen dosyayı tamamlayamamıştır. 23 Kasım 1999 tarihli duruşmada, adli tabipliğin görüşünü sorma kararını almasına rağmen, bu işlem ceza davasını sona erdirdiği tarihte halen gerçekleşmemiştir. Bu konuda örneğin,

başvuranlardan Murat Telli'nin EMG'sinin yapılması için iki buçuk yıla yakın zamanın gerekli olmuş olduğunu dikkate almak gerekir.

AİHM'ye göre ulusal mahkemenin kötü muamele ile suçlanan devlet görevlilerinin zamanaşımından yararlanamamaları için hızlı bir şekilde yargılanmasına gereken özeni göstermemiş olması müessiftir (Üstte belirtilmiş olan *Bati ve diğerleri*, § 146, ve daha yakın zamanda, *Mustafa Karabulut Türkiye*, n° 40803/02, § 33, 20 Kasım 2007). Ağır ceza mahkemesindeki davanın işleyişindeki kaydadeğer gecikmeyi dikkate alan AİHM, Türk makamların makul ivedilik ve yeterli özenle hareket etmediklerine, bunun sonucunda da şiddet eylemlerinin sorumlusu olduğu iddia edilen kişilerin neredeyse mutlak bir dokunulmazlıktan yararlandıklarına, bunun da iç hukukta cezai yollara başvurmayı etkisiz kıldığına itibar etmektedir.

Bundan dolayı, AİHS'nin 3.maddesi usulden ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6/1 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar AİHS'nin 6/1 maddesini ileri sürerek, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki ceza davasının uzunluğundan ve gördükleri kötü muameleleri dile getirebilecekleri etkili bir iç hukuk yolu bulunmamasından şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar kamu davasının ancak olaylardan birkaç ay sonra açıldığını ve davanın beş yılda fazla sürdüğünü belirtmişlerdir. Onlara göre yetkililerin ve hâkimlerin tutumu nedeniyle dava zamanaşımına uğramış ve maruz kaldıkları muamelenin telafi edilmesi imkanı ortadan kalkmıştır

AİHM bu şikayetlerin yukarıda incelenen şikayetle bağlantılı ve dolayısıyla kabul edilebilir olduğunu tespit etmektedir.

Öte yandan AİHM, 3. maddenin usulü açıda ihlalini tespit ettiği cihetle, bu hükmün ihlal edilip edilmediğinin ayrıca incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

III. AİHS'NİN 6/1, 2 VE 3 c) MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler, avukata erişim imkanlarının olmadığı gözaltı sırasında işkence altında elde edilen itirafların ceza mahkemesi tarafından dikkate alınması nedeniyle adil yargılanmadıklarını iddia etmişlerdir. Ayrıca, davanın diğer sanıklarının, aynı yöntemlerle elde edilen ifadelerine dayanılarak mahkum edilmelerine de itiraz etmişlerdir. Ulusal mahkemelerin yasal olmayan yollardan elde edilen delillere itibar etmek suretiyle masumiyet karinesine aykırı davrandıklarını ileri sürmektedirler. Son olarak davanın makul bir sürede görülmemiş olduğundan şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar, Sözleşmenin 6. maddesinin 1., 2. ve 3 c) maddelerini ileri sürmüşlerdir.

AİHM, AİHS'nin 6. maddesinin 2. ve 3. paragraflarının getirdiği yükümlülüklerin 1. paragraf ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının özel unsurlarına ilişkin olması muvacehesinde bu şikayetleri 1. ve 3c) paragraflarının birbiriyle bağlantısı çerçevesinde değerlendirecektir. (Diğerleri arasından, *Van Mechelen ve diğerleri Hollanda*, 23 Nisan 1997 tarihli karar, *Derleme* 1997-III, s. 711, § 49 Bakınız).

A. Kabul edilebilirlik hakkında

1. Davanın süresi

Hükümet öncelikle davanın karmaşıklığına ve başvurulara atılı suçların niteliğine dikkat çekmiştir. Hükümet başvuruların birçok duruşmaya katılmayı reddederek davanın uzamasına önemli ölçüde neden olduklarını, davanın uzamasında ulusal makamlara yüklenebilecek bir sorumluluk bulunmadığını belirtmiştir. Son olarak, davanın iki aşamalı yargıda dört kez görüldüğünü belirtmiştir. Davanın koşulları göz önünde bulundurulduğunda, AİHM içtihadına göre dava süresinin gereğinden uzun olduğunun söylenemeyeceğini bildirmiştir.

Başvuranlar Hükümetin tespitlerine itiraz etmiştir.

AİHM öncelikle, bu davada değerlendirmeye alınması gereken dönemin başvuruların tutuklandıkları 29 Nisan 1996 ve 3 Mayıs 1996 tarihlerinde başladığını ve Yargıtay tarafından 1 Aralık 2003 alınan karar ile sona erdiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla, iki aşamalı yargıda toplam yedi yıl ve yedi ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığı konusunun dava koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuran ile ilgili makamların tutumu ve sözkonusu anlaşmazlıkta başvuran için neyin tehlikede olduğu gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (Diğerleri arasında, *Pélissier ve Sassi Frandsa* [GC], n° 25444/94, § 67, CEDH 1999-II Bakınız). Bununla birlikte, sadece devletin sorumlu olduğu atalet dönemleri «makul süre»'nin aşıldığının belirlenmesinde dikkate alınır (*Papachelas Yunanistan*, 25 Mart 1999 tarihli karar, [GC], n° 31423/96, § 40, CEDH 1999-II).

AİHM bu durumda, ihtilaf konusu davanın 14 kişinin taraf olduğu çok karmaşık bir yapısı bulunduğunu ve başvurular aleyhine birçok suç isnadı bulunduğunu dikkate almıştır. Başvuranlar otuzu aşkın eyleme katılmak ile suçlanmıştır. Bu koşullar ve suçların niteliği, sanıkların her biri aleyhine olan her bir itham için, olayların canlandırılması, kanıtların toplanması ve belirlenmesi için uzun bir çalışma gerektirmiştir.

Adli makamların tutumuna gelince, AİHM, kendilerine hiçbir önemli gecikmenin atfedilemeyeceğini değerlendirmektedir. Dava boyunca gerekli özeni göstermişler ve davranışları adaletin düzgün tecellisine uygun olmuştur. AİHM başvuruların, tutuklanmalarından sonra dört ay geçmeden 12 Ağustos 1996 tarihinde davalarının görülmeye başladığını, gözlemlenmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi davayı ilk olarak, ithamnamenin sunulmasından üç yıl ve üç ay sonra karara bağlamıştır. Düzenli aralıklarla duruşmalar gerçekleştirmiş, sanıkları, tanıkları ve davacıları dinlemiş ve birçok usuli işlem gerçekleştirmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi davayı ikinci kez gördüğünde, aşağı yukarı iki yıl ve bir ay içerisinde karara bağlamıştır. Bu sırada, bazılarının istinabe ile olmak üzere, sanıkların ifadelerini derlemiş ve savunmanın yinelediği birleştirme talepleri konusunda karar vermesi gerekmiştir. Başvuranların davasının makul bir sürede görülmesi için, birleştirme talebini reddetmiş ve davanın, bulunamayan iki sanık ile ilgili olan kısmını ayırmıştır.

Yargıtay'a gelince ilk seferde temyizi bir yıl ve on üç gün içerisinde, ikinci seferde ise altı ay ve yirmi dokuz günde karara bağlamıştır.

AİHM, yukarıda belirtilenleri göz önünde bulundurarak, bu davanın koşullarında, davanın süresinin, Sözleşmenin 6/1 maddesinde öngörülen « makul süre » gerekliliğini yerine getirdiği

kanaatindedir. Sonuç olarak AİHM başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve AİHS'nin 35. maddesinin 1 ve 4. paragrafları gereğince reddedilmesi gerektiği kararını vermiştir.

2. Adil yargılanma

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde adil yargılanmaya ilişkin şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

Başvuranlar anılan dönemde DGM'lerin görev alanına giren suçlara ilişkin özel hükümler nedeniyle günlerce karakolda *in communicado* tutulduklarından ve avukat yardımından yararlanamadıklarından şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından değerlendirmeye alınan soruşturma unsurlarının gözaltında oldukları sürede gerçekleştiğini söylemişlerdir. Başvuranlar bunların zor kullanılarak elde edilmesi nedeniyle Başsavcı, nöbetçi hakim ve Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda itiraz ettiklerini açıklamıştır. Hâkimlerin, sadece soruşturma işlemlerini gerçekleştirmiş ve tutanakları düzenlemiş olan polis memurlarının ifadelerini kaale almış ve bunları büyük ölçüde aleyhlerine delil olarak kabul etmiş oldukları için yanlış davrandıklarını düşünmektedirler. Başvuranlar göre tutanakları imzalamış olan, üstelik de işkencecileri olan polislerin tutanaklardaki hususları teyit etmeleri tek başına aleyhlerine delil oluşturmaz.

Başvuranlar ayrıca, polise yaptıkları itirafların ve sanıkların birbirlerini suçlayıcı beyanlarının, Devlet Güvenlik Mahkemesinin nihai kararının gerekçesini oluşturduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre, gözaltında alınan ifadelerin kararda belirtilmiş olan kanıtlar listesinde yer almaması, bu bakımdan belirleyici bir unsur oluşturmamaktadır.

Başvuranlar son olarak ulusal yargı makamlarının yasal olmayan yollardan elde edilen delillerin kullanılmasını yasaklayan ceza usul kanunu hükümlerine aykırı davranmakla suçlanmaktadır.

Hükümet bu tezlere karşı gelmiştir. İlk olarak başvuranların ifadelerinin zorla alındığı iddialarının dayanaksız olduğunu savunmuştur. Ulusal yargı makamları, kararlarını verirken sadece başvuranların ifadelerine değil, olay canlandırma tutanakları, yüzleştirme tutanakları ve diğer sanıkların ifadeleri gibi dosyadaki diğer delil unsurlarını değerlendirmiştir. Böylece ifadeleri maddi delillerle teyit edilmiştir

AİHM, delillerin değerlendirilmesinin esasen iç hukuk tarafından düzenlendiğini ve bu çerçevede derlenen delillerin ilke olarak ulusal mahkemeler tarafından değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır. AİHM'nin AİHS bağlamında üstlendiği sorumluluk, delil unsurlarının değerlendirme yöntemi de dahil olmak üzere davanın bir bütün olarak hakkaniyete uygun olarak görülüp görülmediğini tespit etmektir. (Diğerleri arasında *Edwards İngiltere*, 16 Aralık 1992 tarihli karar, seri A n° 247-B, ss. 34-35, § 34 Bakınız). Ayrıca, AİHS'nin 6.maddesinde açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte susma hakkı ve onun bir değişkeni olan kendi suçlamasına katkıda bulunmama hakkı, bu madde ile güvence altına alınmış olan ve uluslararası normlar tarafından da kabul edilen adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biridir. Sanığı, yetkililerin aşırı baskısından koruyan bu bağışıklıklar adli hataların yapılmasından kaçınmak ve 6. maddenin amacını yerine getirmek için vardılar.

(*John Murray İngiltere*, 8 Şubat 1996 tarihli karar, *Derleme* 1996-I, § 45, ve *Funke Fransa*, 25 Şubat 1993 tarihli karar, seri A n° 256-A, § 44).

Aynı şekilde, kendi suçlamasına katkıda bulunmama hakkı, bir ceza davasında iddia makamının başvuranın hilafına zorla veya baskıyla elde edilen kanıt unsurlarını kullanmadan iddialarını ileri sürmesini gerektirmektedir (*Shannon İngiltere*, n° 6563/03, § 32, 4 Ekim 2005).

AİHM başvuranlardan Önder Dağdelen'in ve Ergül Çiçekler'in on ile on dört gün arasında sürmüş olan gözaltı sürelerinde sorgulandıklarını tespit etmiştir. Bu dönem süresince avukat yardımından yararlanamayan ilgililer kendi kendilerini suçlayan ifadelerde bulunmuşlar ve birçok soruşturma işlemine katılmışlardır.

AİHM polise verilen ifadelerin, Devlet Güvenlik Mahkemesinin ilk kararının gerekçesinde, diğer kanıt unsurlarıyla birlikte dikkate alındığını gözlemlemiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi Yargıtay'ın vermiş olduğu kararın ardından, davayı ikinci kez görmüştür. Davanın ikinci kez görülmesi sırasında ifadelerin kabul edilirliliği konusu tartışılmamıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranların gözaltı süresinde yaptıkları itirafları açıkça davanın dışında tutmuştur, ancak, başvuranların suçluluğuna karar verirken gözaltında alınan bu ifadelerin etkili olup olmadığı hususunda bir belirsizlik bulunmaktadır. Bununla birlikte AİHM bu konu üzerinde durmayı gerekli görmemektedir.

AİHM, başvuranların gözaltı süresince yapılan soruşturma işlemlerinin Devlet Güvenlik Mahkemesinin kararının gerekçelerinde kanıt unsurları olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Oysa ki soruşturma işlemlerine ilişkin tutanaklarda alenen gözaltında alınan ifadelerle atıfta bulunulmuştur. Nitekim, başvuranların itirafta buldukları ve gözaltında verdikleri ifadelerde kendilerine atılı suçları kabul ettikleri belirtilmiştir.

AİHM, başvuranların gözaltı koşullarının AİHS'nin 3. maddesini ihlal ettiği sonucuna varmış olduğunu hatırlatır (üstte yer alan 91.paragraf). AİHM'nin *Jalloh Almanya* ([GC], n° 54810/00, § 104, 11 Temmuz 2006) kararında belirttiği gibi « Sözleşmenin 3. maddesinin hilafına elde edilen kanıt unsurlarının ceza davası çerçevesinde kullanılması, davanın hakkaniyeti konusunda ciddi tereddütler yaratmaktadır». Bu çerçevede, Türk mevzuatının sorgulamalar sırasında elde edilen, ancak bilahare hakim karşısında itiraz edilen itiraflara, savunma tarafının imkanları açısından belirleyici bir sonuç tanımadığını belirtmek gerekmektedir. (Üstte belirtilmiş olan *Hulki Güneş*, § 91). Ceza hukukundaki kanıtların kabul edilirliliği sorununu *in abstracto* incelemenin kendisine düşmemesine rağmen, AİHM, Devlet Güvenlik Mahkemesinin bu davada, davanın esasına geçmeden önce bu konuda bir karara varmamasını üzüntüyle karşılamaktadır. Bu bakımdan, esas hâkimlerinin gözaltı süresince gerçekleşen soruşturma işlemlerinin tutanaklarını imzalamış olan polis memurlarını dinlemekle yetindiklerini gözlemlemiştir. Bu noktada polis memurlarından dördü hakkında başvuranlara kötü muamele uygulamaktan dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmış olduğunu not etmektedir.

Dolayısıyla Devlet Güvenlik Mahkemesinin davanın esasını incelemeyen önce, kanıt araçlarının kabul edilebilirliği konusunda gerektiği şekilde karara varmadığı görülmüştür. Bu tür bir ön inceleme, ulusal yargı makamlarının, suçlayıcı kanıtların elde edilmesi için yasadışı yöntemlerin kullanılmasına karşı yaptırım uygulamalarına imkan tanıyabilirdi. (*Söylemez Türkiye*, n° 46661/99, § 123, 21 Ekim 2006). AİHM, bu bakımdan başvuranların tüm dava süresince gözaltı sürelerinde yapılan soruşturma işlemlerine itiraz etmeye çalıştıklarını ve

sonuç alamadıklarını tespit etmiştir (üstte yer alan 20.paragraf; *mutatis mutandis*, *Örs ve diğerleri Türkiye*, n° 46213/99, § 59, 20 Haziran 2006 ve *Göçmen Türkiye*, n° 72000/01, § 73, 17 Ekim 2006 Bakınız).

AİHM ayrıca başvuruların mahkûmiyetinin belirleyici şekilde ilgili soruşturma işlemlerine dayandırılıp dayandırılmadığını araştırmaya gerek olmadığını düşünmektedir.. Ceza mahkemeleri tarafından yapılan dava koşulları tespitinin bir kısmının kötü muameleye başvurarak ve avukat yokluğunda elde edilen belgelere dayandığını tespit etmek yeterli olacaktır (*mutatis mutandis*, üstte belirtilmiş olan *Örs ve diğerleri*, § 60, ve *Göçmen Türkiye*, n° 72000/01, § 74, 17 Ekim 2006 Bakınız).

AİHM, bu davada sunulan usuli teminatlarının, zorlayıcı şekilde ve avukatın yokluğunda ve kendi kendini suçlamama hakkını göz ardı ederek elde edilen itirafların kullanılmasını engellememiş olduğunu kanaatine varmıştır. AİHM, Yargıtay'ın bu eksikleri düzeltmemiş olmasından dolayı, 6. madde tarafından istenilen sonucun anlaşmazlık konusu davada elde edilmediği kanısına varmıştır.

Bundan dolayı; başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler ile ilgili olarak, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. ve 3. paragrafları ihlal edilmiştir.

AİHM, AİHS'nin 6.maddesi çerçevesinde davanın hakkaniyetine ilişkin dile getirilen diğer şikâyetler konusunda başvuranlar aleyhinde iç hukukta görülen davaya ilişkin başlıca şikâyetleri cevaplandırdığı kanaatindedir. Dolayısıyla, davanın hakkaniyetine dair 6. madde çerçevesinde yapılan diğer şikâyetlerin incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Manevi tazminat

AİHS'nin 3. maddesine aykırı muameleler görmeleri nedeniyle başvuruların her biri 25.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir (başvuru no: 1767/03).

Ceza yargılamasının uzunluğu ve hakkaniyete uygun gerçekleşmemesi nedeniyle manevi zarara uğradıklarını öne süren başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her biri 10.000 Euro ek tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu meblağlara karşı çıkmaktadır.

AİHM hakkaniyete uygun olarak başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'nin her birine 8.000 Euro ve başvuranlar önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her birine 11.000 Euro manevi tazminat ödenmesini kararlaştırmıştır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar 1767/03 numaralı başvuru için iç hukukta ve AİHM önünde yapmış oldukları yargılama giderleri için 9.280 YTL talep etmektedir. Bu meblağın dağılımı şu şekildedir: 9.000 YTL avukatlık ücreti, 150 YTL tercüme gideri, 50 YTL kağıt ve fotokopi gideri, 80 YTL ise posta masrafı. Başvuranlar kanıtlayıcı belge niteliğinde başvuranlar Ergül Çiçekler

ve Murat Telli ile imzalanan avukatlık ücretini belirten sözleşmeye ilişkin dekontu sunmuşlardır.

Başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler 14246/04 ve 16584/04 numaralı başvurular için iç hukukta ve AİHM önünde yapmış oldukları yargılama giderleri için ayrıca 17.280 YTL talep etmektedir. Bu miktarın dağılımı şu şekildedir: 17.000 YTL avukatlık ücreti, 150 YTL tercüme masrafı, 50 YTL kağıt ve fotokopi gideri ve 80 YTL posta masrafı. Başvuranlar kanıtlayıcı belge niteliğinde başvuran Ergül Çiçekler ile imzalanan avukatlık ücretini belirten sözleşmeye ilişkin dekontu sunmaktadır.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM sunulan belgeler ve sözü edilen kıstaslar ışığında yargılama masraf ve giderleri için başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'ye ortaklaşa 2.000 Euro ve başvuranlar önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'e 3.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların *birleştirilmesine*;
2. Devlet Güvenlik Mahkemesi önündeki yargılamanın uzunluğu hakkındaki şikayetin *kabuledilemez*, bunun dışında kalanların *kabuledilebilir olduğuna*;
3. AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. Ağır ceza mahkemesi önündeki yargılamanın uzunluğuna ve kötü muamelelere karşı etkili başvuru yolu bulunmadığına ilişkin AİHS'nin 6/1 ve 13. maddeleri hakkındaki şikayetlerin ayrıca *incelenmesine gerek olmadığına*;
5. Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerçekleşmemesi nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinin 1. ve 3. paragraflarının başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler bakımından *ihlal edildiğine*;
6. a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından:
 - i. manevi tazminat olarak başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'nin her birine 8.000 (sekiz bin) Euro ve başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her birine 11.000 (on bir bin) Euro *ödenmesine*;
 - ii. yargılama masraf ve giderleri olarak başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'ye ortaklaşa 2.000 (iki bin) Euro ve başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'e ortaklaşa 3.000 (üç bin) Euro *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz uygulanmasına;

7. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AIHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 25 Kasım 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Tebliğler

Adalet Bakanlığında:

MİLLETLERARASI TAHKİM ÜCRET TARİFESİ HAKKINDA TEBLİĞ

Konu ve kapsam

MADDE 1 – (1) Milletlerarası Tahkim Kanunu uyarınca, taraflarla hakem veya hakem kurulu arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamaz veya tahkim anlaşmasında ücretin belirlenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmazsa ya da taraflarca bu konuda yerleşmiş milletlerarası kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmamışsa, hakem veya hakem kurulunun alacağı ücret hususunda bu Tebliğ hükümleri uygulanır.

(2) Hakemlerden birinin, bu Tebliğde düzenlenmeyen herhangi bir nedenle görevinin sona ermesi ile hukukî veya fiilî sebeplerle görevini zamanında yerine getirememesi nedeniyle çekilmesi veya tarafların bu yönde anlaşmaları ile hakemlik yetkisinin sona ermesi durumunda ve konusu para ile değerlendirilemeyen işlerde bu Tebliğ hükümleri uygulanmaz.

Hakemlik ücretinin kapsadığı işler

MADDE 2 – (1) Tebliğde yazılı hakem ücreti, tahkim davasının açıldığı tarihten itibaren nihaî hakem kararı verilinceye kadar yapılan dava ile ilgili iş ve işlemlerin karşılığıdır.

(2) Hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması veya tamamlanması halleri ek ücreti gerektirmez.

Başkanın ücreti

MADDE 3 – (1) Başkanın ücreti, hakemlerden her birine ödenecek hakem ücretinin yüzde on fazlası olarak hesaplanır.

Ücretin kısmen hakedilmesi ve ücret ödenmeyecek haller

MADDE 4 – (1) Hakemlerden birinin veya hakem kurulunun Milletlerarası Tahkim Kanununun 7 nci maddesinin (H) fıkrası uyarınca görevinin sona ermesi halinde, ücret tablosunda yazılı ücretin dörtte birine hükmedilir. (C), (E) ve (F) fıkraları uyarınca görevin sona ermesi hâllerinde hakem ücreti ödenmez.

(2) Milletlerarası Tahkim Kanununun 11 inci maddesinin (C) fıkrasının 1 ve 2 nci bentleri gereğince tahkim yargılamasının sona ermesi halinde ücret tablosunda yazılı olan hakem ücretinin dörtte birine hükmedilir.

(3) Milletlerarası Tahkim Kanununun 13 üncü maddesinin (B) fıkrasının 1, 2, 3, 4, 6 ve 7 nci bentlerinde yazılı hallerden birinin, hakem veya hakem kurulunca taraflara delillerin sunulması hususunda Milletlerarası Tahkim Kanununun 12 nci maddesinin (B) fıkrası uyarınca süre verilmesinden önce gerçekleşmesi halinde ücret tablosunda belirlenen ücretin yarısına, süre verilmesinden sonra gerçekleşmesi halinde ise tamamına hükümlenir.

Davanın konusuz kalması, feragat ve sulhte ücret

MADDE 5 – (1) Anlaşmazlığın, davanın konusuz kalması, feragat veya sulh nedeniyle, hakem veya hakem kurulunca taraflara delillerin sunulması hususunda Milletlerarası Tahkim Kanununun 12 nci maddesinin (B) fıkrası uyarınca süre verilmesinden önce sona ermesi halinde ücret tablosunda belirlenen ücretin yarısına, süre verilmesinden sonra sona ermesi halinde ise tabloda belirlenen ücretin tamamına hükümlenir.

Kısmî kararda ücret

MADDE 6 – (1) Hakem veya hakem kurulunca kısmî karar verilmesi halinde ücret, kısmî karar konusu uyuşmazlığın değerine göre belirlenir.

(2) Kısmî kararın, nihaî karar olarak verilmesi halinde ücret tablosunda yazılı ücretin tamamına hükmedilir.

İptal davası sonucunda hakemin davaya yeniden bakması

MADDE 7 – (1) İptal davasının kabulü halinde, kabul kararı temyiz edilmezse veya Milletlerarası Tahkim Kanununun 15 inci maddesinin 1 inci bendinin (b), (d), (e), (f), (g) alt bentleri ile 2 nci bendinin (b) alt bendindeki hallerin varlığı sebebiyle kabulü halinde, eski hakemlerden birinin yeniden tayin edilmesi durumunda, ücret tablosunda yazılı ücretin dörtte birine hükmedilir.

Ücretin hakedilme zamanı

MADDE 8 – (1) Hakemlik ücreti tahkim yargılamasının sona ermesi ile hakedilir.

Ücretin paylaşımı

MADDE 9 – (1) Ücret tablosuna göre belirlenecek ücret, Tebliğin 3 üncü maddesi hükmü de gözetilmek suretiyle hakemler arasında paylaşılır.

Ücret tebliği

MADDE 10 – (1) Ücret, davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Tebliğe göre verilir.

Ücret tablosu

MADDE 11 – (1) Bu Tebliğe göre verilecek ücretler aşağıdaki ücret tablosuna göre hesaplanır.

ÜCRET TABLOSU

ANLAŞMAZLIK KONUSU DEĞER	ÜCRET	
	TEK HAKEM	3 VEYA DAHA FAZLA SAYIDA HAKEM
0 - 500.000,00 TL	%5	%8
500.000,01 - 1.000.000,00 TL.	%4	%5
1.000.000,01 - 2.000.000,00 TL.	%3	%4
2.000.000,01 - 5.000.000,00 TL	%2	%3
5.000.000,01 -	%1	%2

Yürürlük

MADDE 12 – (1) Adalet Bakanlığınca hazırlanan bu Tebliğ 15 Mart 2010 tarihinde yürürlüğe girer.

[R.G. 23 Şubat 2010 – 27502]

 [İçindekilere dön](#)

Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğünden:

**5627 SAYILI ENERJİ VERİMLİLİĞİ KANUNUNUN 10 UNCUCU MADDESİNE
VE 5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNUN 3 ÜNCÜ VE 17/7 NCİ
VE 5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNUN 3 ÜNCÜ VE 17/7 NCİ
İDARİ PARA CEZALARINA İLİŞKİN TEBLİĞ
SIRA NUMARASI: 2010/1**

5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'nun 10 uncu maddesinde düzenlenmiş olan idarî para cezaları, 5560 sayılı Kanunla Değişik 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3 üncü ve 17/7 nci maddeleri hükmü uyarınca belirlenen usûle göre 14/11/2009 tarihli ve 27406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 392 sıra nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile tespit ve ilân edilen 2009 yılı yeniden değerlendirme oranı olan %2,2 (iki virgül iki) oranında artırılmıştır. 1/1/2010 tarihinden itibaren aşağıdaki tabloda hesaplandığı gibi uygulanacaktır.

5627 Enerji Verimliliği Kanunu'nun Onuncu Maddesinin;	Kanunda Öngörülen Para Cezaları (YTL)	2009 Yılında Uygulanan Para Cezaları (TL)	2010 Yılında Uygulanacak Para Cezaları (TL)
(a) bendinin 2 numaralı alt bendindeki ceza miktarları:	10.000 YTL 50.000 YTL	12.006 TL 60.032 TL	12.270 TL 61.352 TL
(a) bendinin 3 numaralı alt bendindeki ceza miktarı:	500 YTL	600 TL	613 TL
(a) bendinin 7 numaralı alt bendindeki ceza miktarı:	5.000 YTL	6.003 TL	6135 TL
(a) bendinin 8 numaralı alt bendindeki ceza miktarı:	20.000 YTL	24.012 TL	24.540 TL
(a) bendinin 9 numaralı alt bendindeki ceza miktarı:	20.000 YTL	24.012 TL	24.540 TL

Tebliğ olunur.

[R.G. 26 Şubat 2010 – 27505]

 [İçindekilere dön](#)

Duyuru

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı

SAYI: B.030.YDB.0.00.00.01/

KONU: Adalet Dergisi

../.../2010

DUYURU

Adalet Dergisi'nin 2010 yılı Mayıs ayına ait 37'nci sayısında, hukukî konulara ilişkin çeşitli araştırma, inceleme yazılan yayımlanacaktır.

Yayımlanacak araştırma ve inceleme yazılarının:

1. Daha önce hiçbir yerde yayımlanmadığı, başka kurum ve kuruluşlar ile kişilerin haklarının bulunmadığı ve bu husustaki tüm sorumluluğun üstlenildiğinin yazılı olarak beyan edilmesi,
2. Yazıların 20 sayfayı geçmemesi, yazı içeriğinde tekrardan kaçınılması, dipnotların sayısal olarak gereğinden fazla ve uzun olmaması, yazıların bilgisayar ortamında hazırlanarak bir Örneğinin yazılı imzalı dilekçe ekinde 22,04.2010 tarihine kadar Yayın İşleri Dairesi Başkanlığına ve bir örneğinin de aşağıda posta adresi yazılı şahsa elektronik ortamda gönderilmesi,
3. Araştırma ve inceleme yazı sahiplerine yazılan ile ilgili olarak ihtiyaç halinde kendileriyle görüşme sağlanabilmesi için dilekçelerinde İş ve cep telefon numaralarının da belirtilmesi, gerekmektedir.

Adalet Dergisi'nin 2010 yılı Mayıs ayı 37'nci sayısında yayımlanmaması yönünde karar verilen araştırma ve inceleme yazılan için ayrıca sahiplerine yazılı cevap verilmeyecektir. Duyurulur.

Z
e
k
i
Y
İ
Ğ
İ
T
H
â
k

— • —

 [İçindekilere dön](#)**ŞUBAT / 2010****A) İSTEĞİ ÜZERİNE EMEKLİYE AYRILAN HÂKİM VE SAVCILAR**

1-	24704	Arif KARABAŞ	Elazığ Cumhuriyet Savcısı	08.02.2010
----	-------	--------------	---------------------------	------------

B) YAŞ HADDİNDEN EMEKLİYE AYRILAN HÂKİM VE SAVCILAR

1-	26357	Nurhan AKKAR	Bursa İdare Mahkemesi Başkanı	01.02.2010
2-	21865	Erol ÇAKIR	Düzce Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi	01.02.2010
3-	23635	Mehmet Akif MENDİ	Yargıtay Onaltıncı Hukuk Dairesi Üyesi	01.02.2010
4-	24029	İsmet BİLEN	Bakırköy Cumhuriyet Savcısı	06.02.2010
5-	25593	Necmettin GÜLER	Çorlu Cumhuriyet Savcısı	08.02.2010
6-	23911	Abdulvahap MALAY	Karabük Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi	08.02.2010
7-	20798	Muzaffer ERKAN	Bakırköy Cumhuriyet Savcısı	08.02.2010
8-	20496	Ahmet TUĞCU	İzmir Hâkimi	10.02.2010
9-	26685	Nurten KARAÇAY	Danıştay Savcısı	10.02.2010
10-	20928	Aytaç MALKOÇ	Yargıtay Onyedinci Hukuk Dairesi Üyesi	22.02.2010
11-	21377	Yakup AYDEMİR	Ankara Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi	28.02.2010

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı

KAYIP ÇOCUKLAR BAŞTA OLMAK ÜZERE ÇOCUKLARIN MAĞDUR OLDUĞU SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA BİR MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU KURULMASINA İLİŞKİN KARAR

Karar No: 958

Karar Tarihi: 16/02/2010

Kayıp çocuklar başta olmak üzere çocukların mağdur olduğu sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına, bu araştırmayı yapacak Komisyonun 16 üyeden kurulmasına, Komisyonun çalışma süresinin Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Üye seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olmasına ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışmasına, Genel Kurulun 16/02/2010 tarihli 61 inci Birleşiminde karar verilmiştir.

[R.G. 24 Şubat 2010 – 27503]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Radyo ve Televizyon Üst Kurulundan:

RADYO VE TELEVİZYON KURULUŞLARI KANAL VEYA FREKANS TAHSİSİ ŞARTLARI VE BUNLARA İLİŞKİN İHALE USULLERİ İLE YAYIN LİSANSI VE İZİNİ YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 10/3/1995 tarihli ve 22223 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Radyo ve Televizyon Kuruluşları Kanal veya Frekans Tahsisi Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri ile Yayın Lisansı ve İzni Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (g) bendi ile ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“e) Kanal ve frekans tahsisi yapılacak ve/veya sıralama ihalelerine katılacak ulusal, bölgesel ve yerel yayın kuruluşlarının, ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, denetleme kurulu başkan ve üyeleri, sorumlu müdürleri, yayın denetleme kurulu elemanları ile, unvanı ne olursa olsun haber, program ve teknik yayından sorumlu görevlilerin isim listesi, T.C. Kimlik Numarası beyanı, yabancı uyruklu kişiler için pasaportun noter onaylı örnekleri ile

1) Taksirli suçlar hariç olmak üzere, affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis cezalarından biri veya yayın tehdidi ile para ve menfaat temini, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma, yalan yere şahadet, yalan yere yemin etmek, iftira, suç tasnii ve resmi mercileri iğfal, müstehcen ve hayâsızca yayın, fuhşiyata teşvik, hileli iflas, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, istimal ve istihlak kaçakçılığı dışındaki

kaçakçılık suçlarından biri ile veya devlet sırlarını açığa vurmak veya resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs, ideolojik ve anarşik eylemlere katılma ve bu eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından,

2) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının “Millete ve Devlete Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Kısımındaki 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. bölümlerinde hüküm altına alınan suçlar ile aynı Kanunun 214, 215, 220 ve 314'üncü maddeleri ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 ve 8 inci maddelerindeki suçlardan, hüküm giymedikleri yönünde beyanları”

“g) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, kanunlara, kanuna dayanılarak Üst Kurulca yürürlüğe konulan yönetmeliklere ve diğer mevzuat hükümlerine uygun şekilde yayın yapacaklarına ve yayın ilke ve esaslarına bağlı kalacaklarına ve kuruluş amaçları dışında faaliyet göstermeyeceklerine dair şirket yönetim kurulunca alınmış taahhütname kararı örneği,”

“Yukarıda belirtilen bilgi ve belgeleri tam ve eksiksiz olarak, Üst Kurulca verilecek süre içerisinde getirmeyen kuruluşlar ihalelere alınmaz, kendilerine kanal veya frekans tahsisi yapılmaz ve lisans verilmez. İstenilen belgelerde gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin başvurusu geçersiz sayılır. Bunların başvuruları kabul edilmiş olsa dahi iptal edilir. Bu kişiler hiçbir hak talep edemezler. Gerçeğe aykırı belge verdiği veya beyanda bulunduğu tespit edilenler hakkında Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) Yayın kuruluşunun ana yapısı, ayni ve nakdi sermayesi, tüm hissedarların isim listesi, T.C. Kimlik Numarası beyanı ve hisse miktarları,”

MADDE 3 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümlerini Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yürütür.

[R.G. 24 Şubat 2010 – 27503]

— • —

Çevre ve Orman Bakanlığından:

**ÇEVRE KANUNUNCA ALINMASI GEREKEN İZİN VE LİSANSLAR HAKKINDA
YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/4/2009 tarihli ve 27214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmeliğın 1 inci maddesine aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

“(2) EK-1 ve EK-2 listesinde yer alan (*) işaretli faaliyet ve tesisler, çevre izninin gürültü kontrol ile ilgili hükümlerinden muaftır.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

“(b) Çevre izni: Çevre Kanunu uyarınca alınması gereken; emisyon, deşarj, gürültü kontrol, derin deniz deşarjı ve tehlikeli madde deşarjı konularından en az birini içeren izni,”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğın 5 inci maddesine aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

“(3) Birden fazla tesisi olan işletmelerin çevre izni veya çevre izin ve lisansı işlemleri, işletme adına ve işletmede aynı adreste yer alan entegre tesislerin tümü birlikte değıerlendirilerek yürütölür ve sonuçlandırılır. Bir işletme içinde EK-1 ve EK-2 listesine tabi faaliyet veya tesislerin birlikte bulunması halinde söz konusu müracaat Bakanlık tarafından değıerlendirilir.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğın 7 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

“(1) EK-1 ve EK-2 listelerinde yer alan işletmeler, 6 ncı madde kapsamında geçici faaliyet belgesi için yetkili mercie e-başvuru yapar. Elektronik başvuru dosyasında EK-3A ve EK-3B’de belirtilen bilgi, belge ve raporların bulunması zorunludur. Geçici faaliyet belgesi e-başvuru dosyası yetkili merci tarafından otuz gün içerisinde incelenir.”

“(3) Birinci fıkraya göre yapılan başvurunun yetkili merci tarafından uygun bulunması durumunda işletmeye, gerekli bilgi, belge ve raporların tamamlanması için bir yıl süreli geçici faaliyet belgesi verilir.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğın 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

“**MADDE 8** – (1) EK-1 ve EK-2 listelerinde yer alan işletmelerin, geçici faaliyet belgesinin alınmasından itibaren en geç altı ay içerisinde çevre izin veya çevre izin ve lisansının e-başvuru sürecini tamamlamaları zorunludur. Başvuru sürecinin tamamlanması aşamasında, EK-3C’de belirtilen bilgi, belge ve raporlar sunulur. Bu süre içinde başvuru tamamlanmaz ise geçici faaliyet belgesi iptal edilir.

(2) e-başvuru sürecinin tamamlanmasından sonra, başvuru yetkili merci tarafından seksen gün içerisinde incelenir. Söz konusu e-başvuru dosyasında herhangi bir bilgi, belge ve raporun eksik olmaması ve başvurunun uygun bulunması halinde yetkili merci tarafından, çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi düzenlenerek işletmeciye verilir.

(3) Söz konusu e-başvuru dosyasında herhangi bir bilgi, belge ve raporun eksik olması halinde, yetkili merci eksiklikleri işletmeciye ve hizmet satın alımı yoluyla işlemlerin gerçekleştirilmesi durumunda yetkilendirilmiş çevre danışmanlık firmasına bildirir. Bildirim tarihinden itibaren eksikliklerin seksen gün içinde tamamlanarak yetkili mercie gönderilmesi zorunludur. Eksikliklerin giderilmesi durumunda yetkili merci tarafından çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi düzenlenerek işletmeciye verilir.

(4) Geçici faaliyet belgesi iptal edilen veya geçici faaliyet belgesinin süresi içerisinde Çevre izni veya Çevre İzin ve Lisansını alamayan işletmeler 6 ay süresince tekrar müracaatta bulunamaz. Geçici faaliyet belgesi veya Çevre izin veya Çevre İzin ve Lisansı belgesi olmaksızın faaliyette bulunan işletmeler hakkında Çevre Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(5) Geçici faaliyet belgesinin süresi dolan, geçici faaliyet belgesi iptal edilen ve/veya faaliyeti durdurulan işletmeler; EK-1 listesinde yer alıyor ise Bakanlık tarafından işletmenin bulunduğu yerdeki

İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne, EK-2 listesinde yer alıyor ise İl Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından Bakanlığa bildirilir.

(6) Geçici faaliyet belgesi verilmesi, çevre izin ve/veya çevre izin ve lisans başvurusunun değerlendirilmesi ve belge düzenlenmesi aşamalarında yetkili merci tarafından işletmenin kurumsal elektronik posta adresine yapılan bildirimler işletmeye tebliğ edilmiş kabul edilir. Bildirimler işletmenin çevre yönetim birimi, istihdam edilen çevre görevlisi ya da hizmet satın alınması durumunda Bakanlıkça yetkilendirilmiş çevre danışmanlık firmalarına da gönderilir.”

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İşletmelere EK-4 ve EK-6’da yer alan çevre izin veya EK-5 ve EK-7’de yer alan çevre izin ve lisans belgelerinden biri ve ekleri düzenlenir.”

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 10 – (1) İşletmelere verilen çevre izin veya çevre izin ve lisansı, beş yıl süre ile geçerlidir.

(2) İşletmede çevre izin veya çevre izin ve lisans şartlarında değişiklik olmaması durumunda, beş yıllık süre dolmadan üç ay önce yetkili mercie 6 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen kurum kuruluşlar tarafından hazırlanan durum raporu ile belgenin yenilenmesi için başvuruda bulunulur. Yetkili merci, başvuruyu uygun bulması halinde yeni çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi düzenler.

(3) Çevre izin veya çevre izin ve lisans şartları değişikliğe uğrayan işletmeler, değişen şartlarla ilgili bilgi, belge ve raporlarla birlikte yetkili mercie bildirimde bulunurlar.

(4) Aşağıdaki durumlarda çevre izin ve/veya lisans alma süreci yeniden başlatılır:

- a) İşletmenin faaliyet yerinin değişmesi,
- b) İşletmenin faaliyet konusunun değişmesi,
- c) İşletmenin yakıtının ve/veya yakma sisteminin değişmesi,
- ç) İşletmenin toplam üretim kapasitesinin en az 1/3 oranında artması,
- d) İşletmenin yakma/anma ısıl gücünün en az 1/3 oranında artması.

(5) İşletmenin toplam üretim kapasite ve/veya yakma/anma ısıl gücü artışının 1/3 oranından az olması halleri de dâhil, işletmede yapılan ve dördüncü fıkra kapsamı dışında kalan diğer değişikliklerde ise çevre izin ve/veya lisans alma sürecinin yeniden başlatılıp başlatılmayacağı, izni veren yetkili merci tarafından ayrıca değerlendirilerek karara bağlanır.

(6) İşletmenin en az üç yıl süre ile çalışmaması durumunda çevre izin ve/veya lisans alma süreci yeniden başlatılır.

(7) Üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları kapsamında çevre izin ve/veya lisans alma süreci yeniden başlatılan ve yapılan değerlendirilme sonucunda durumu uygun bulunan işletmelere yeni çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi verilir.

(8) İşletmenin sahibinin veya adının değişmesi halinde, yapılan değişiklik işletmecisi tarafından değişikliğin gerçekleştiği tarihten itibaren üç ay içinde yetkili mercie bildirilir. İşletmede çevre izin veya çevre izin ve lisans şartlarında değişiklik yoksa işletmenin çevre izin veya çevre izin ve lisansı, önceki geçerlilik süresi değişmemek kaydıyla yeniden düzenlenir.

(9) Faaliyet sahibinin değişmesi durumunda yeni faaliyet sahibinden ayrıca devralınan işletmenin izin veya çevre izin ve lisans koşullarına uyacağına dair taahhütname istenir.

(10) Aynı adreste bulunan ancak işletmecisi/tüzel kişiliği farklı olan işletmeler ayrı ayrı çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi almakla yükümlüdürler.”

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çevre iznine veya çevre izin ve lisansına tabi olmayan işletmeler

MADDE 13 – (1) EK-1 ve EK-2 listelerinde yer almayan işletmelerde de çevre izin veya çevre izin ve lisansı kapsamında yer alan ilgili mevzuatta belirtilen esas ve hükümlere uyulması ve emisyon sınır değerlerinin aşılmaması gerekir. Yetkili merci, EK-1 ve EK-2 listelerinde yer almayan ancak

ilgili mevzuattaki emisyon sınır değerlerini aşan şletmelerden de evre izni veya evre izin ve lisansı alınmasını ister.”

MADDE 9 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici 3 üncü madde eklenmiştir.

“Yürürlük tarihinden önce yapılan müracaatlar

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce izin ve lisans müracaatında bulunan, ancak müracaatları sonuçlanmamış olan şletmelerin işlemleri, başvuruda buldukları tarihte yürürlükte olan mevzuat çerçevesinde yürütölür.

(2) Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce 3/7/2009 tarihli ve 27277 sayılı Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği hükümleri kapsamında emisyon iznine ilişkin muafiyetler; bu Yönetmelik kapsamında yapılacak evre izin veya evre izin ve lisans başvurularında muafiyet ile ilgili belgelerin sunulması kaydıyla geçerlidir.”

MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1, EK-2, EK-3, EK-4, EK-5 ve EK-6 yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 11 – Aynı Yönetmeliğe, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1, EK-2, EK-3A, EK-3B, EK-3C, EK-4, EK-5, EK-6 ve EK-7 eklenmiştir.

MADDE 12 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13 – Bu Yönetmelik hükümlerini evre ve Orman Bakanı yürütür.

EK

“EK-1

ÇEVREYE KİRLETİCİ ETKİSİ YÜKSEK OLAN FAALİYET VEYA TESİSLER

1.Enerji Endüstrisi
1.1 Termik ve ısı santralleri.
1.1.1 Katı ve sıvı yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 100 MW veya daha fazla olan tesisler.
1.1.2 Gaz yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 100 MW veya daha fazla olan tesisler.
1.2 Aşağıdaki yakıtları yakan tesisler. *
1.2.1 Katı (Kömür, kok, kömür briketi, turba, odun, plastik veya kimyasal maddelerle kaplanmamış ve muameleye tabi tutulmamış odun artıkları, petrol koku) ve sıvı (fuel-oil, nafta, motorin, biyodizel ve benzeri) yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 100 MW veya daha fazla olan tesisler.
1.2.2 Gaz yakıt (doğalgaz, sıvılaştırılmış petrol gazı, kokgazı, yüksek fırın gazı, fuel gaz) yakan ve toplam yakma sistemi ısı gücü 100 MW veya daha fazla olan tesisler.
1.2.3 Biyokütlenin (Pirina, ayçiçeği, pamuk çiğiti ve benzeri) yakıt olarak kullanıldığı toplam yakma ısı gücü 100 MW veya daha fazla olan tesisler.
1.2.4 Yukarıda belirtilen yakıtlar dışındaki, yakıt tanımına girmeyen katı ve sıvı yanıcı maddelerle çalışan, toplam yakma ısı gücü 50 MW veya üzerinde olan yakma tesisleri.
1.3 Yakma ısı gücü 100 MW veya üzeri kombine çevrim, birleşik ısı güç santralleri, içten yanmalı motorlar ve gaz türbinleri (Mobil santrallerde kullanılan içten yanmalı motorlar ve gaz türbinleri dahil).
1.4 Yakma ısı gücü 100 MW veya üzerinde olan jeneratör ve iş makineleri tahrikinde kullanılan gaz türbinleri (Kapalı evrim gaz türbinleri, sondaj tesisleri ve acil durumlarda kullanılan jeneratörler hariç).
1.5 Katran, katran ürünleri, katran suyu veya gazı damıtma ve işlenmesiyle ilgili tesisler.*

1.6 Parçalama yoluyla hidrokarbonlardan gaz yakıt elde edilen tesisler.*
1.7 Kömür, odun, turba, koyu katran ve benzeri maddelerin gazlaştırma ve sıvılaştırma işlemlerinin yapıldığı tesisler (Odun kömürü üretimi hariç).*
1.8 Kok fırınları.
1.9 Ham petrol ve doğal gaz üretim faaliyetleri.
1.9.1 500 ton/gün ve üzeri ham petrol üretim faaliyetleri.
1.9.2 500.000 m ³ /gün ve üzeri kapasiteli doğalgaz üretim faaliyetleri.
2. Madencilik ve Yapı Malzemeleri Endüstrisi
2.1 Çimento klinkeri ve entegre çimento üretim tesisleri.
2.2 Yakıt olarak petrol koku kullanan ve günlük sönmemiş kireç üretim kapasitesi 250 ton ve üzeri olan dolomit, kireçtaşı veya magnezit pişirme tesisleri.
2.3 Asbest ve asbest içeren ürünleri çıkarma, üretme, işleme, dönüşüm tesisleri.*
2.4 20 ton/gün ve üzerinde eritme kapasitesine sahip, cam elyaf dahil cam üretim tesisleri(Haberleşme ve medikal alanında kullanılan ürünleri hazır cam çubuk, bilye ve kütükten üreten tesisler, hazır cam çubuk, bilye ve kütükten elyaf çekme yoluyla cam elyaf üreten tesisler hariçtir).
2.5 Üretim kapasitesi 100 ton/gün ve üzerinde olan özellikle seramik veya porselen ürünlerin imalatının yapıldığı tesisler.
3. Metal Endüstrisi
3.1 Sülfür cevheri dahil metal cevherleri kavuran (oksit haline getirmek için hava altında ısıtılması), ergiten ve sinterleyen (ince taneli maddelerin ısıtma yoluyla bir araya bağlanması) tesisler.
3.2 Cevherden demir ve çelik üreten tesisler.
3.3 Kapasitesi 100 ton/ gün ve üzerindeki, cevherden, konsantreden ya da ikincil hammaddelerden metalürjik, kimyasal veya elektrolitik prosesler ile demir içermeyen ham metal üretim tesisleri.
3.4 Kapasitesi 500 ton/ gün ve üzerindeki ham demir üretim tesisi(Kupol Ocakları dahil) .
3.5 Kapasitesi 2.000 ton/ gün ve üzerindeki hurda demir çelikten çelik üreten tesisler .
3.6 Kapasitesi 50 ton/gün ve üzerindeki demir dışı metal ergitme tesisleri (Vakumlu ergitme tesisleri ve basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri hariç).
3.7 Kapasitesi 20 ton/gün ve üzerindeki demir dışı metallerin rafine edildiği tesisler (Vakumlu ergitme tesisleri ve basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri hariç). *
3.8 Sıcak Haddeleme Tesisleri .
3.8.1 Kapasitesi 5.000 ton/gün ve üzerindeki demir veya çeliğin haddelendiği tesisler.
3.8.2 Kapasitesi 150 ton/gün ve üzerindeki demir dışı metallerin haddelendiği tesisler.
3.9 Üretim kapasitesi 200 ton/gün ve daha büyük olan demir, temper veya çelik dökümhaneleri.
3.10 Üretim kapasitesi 50 ton/gün ve üzerinde olan demir dışı metallerin döküldüğü dökümhaneler. Aşağıdakiler hariçtir: -Sanatla ilgili parçaların döküldüğü dökümhaneler. -Metallerin hareketli potalarda ergitildiği dökümhaneler. -Madde 3.6 ve Madde 3.7'de belirtilen düşük ergime sıcaklıklı döküm alaşımlarından çekme takımlarının üretildiği dökümhaneler.

3.11 5.000 adet/gün ve üzerindeki kurşunlu akümülatör ile endüstriyel akümülatör hücreleri üreten tesisler.*

3.12 İşleme tanklarının hacminin 30 m³ ve üzerinde olduğu, elektrolitik veya kimyasal bir proses kullanılarak metal ve plastik maddelerin yüzey işleminin yapıldığı tesisler.*

4. Kimya ve Petrokimya Endüstrisi

4.1 Entegre kimya tesisleri, örneğin, çeşitli ünitelerin bitişik ve fonksiyonel olarak birbirine bağlı olduğu, kimyasal dönüştürme proseslerini kullanarak endüstriyel ölçekte üretim yapan tesisler.

4.1.1 Üretim kapasitesi toplam 200 ton/gün ve daha fazla olan asitler(kromik asit, hidroflorik asit, fosforik asit, nitrik asit, hidroklorik asit, sülfürik asit, oleum ve kükürtlü asitler vb), bazlar (amonyum hidroksit, potasyum hidroksit, sodyum hidroksit vb) veya tuzlar (amonyum klorür, sodyum klorit, potasyum klorit, potasyum karbonat, sodyum karbonat, perborat, gümüş nitrat, baryum sülfat vb) gibi inorganik kimyasal maddelerin üretildiği tesisler.*

4.1.2 Amonyak, klor ya da hidrojen klorür, flor ya da hidrojen florür, karbon oksitler, kükürt ve bileşikleri, azot oksitler, hidrojen, kükürt di oksit, karbonil klorür gibi inorganik gazların üretildiği tesisler. *

4.1.3 Hammadde aşamasından başlamak suretiyle fosfor, azot ya da potasyum bazlı gübre üretimi (basit bileşik gübreler).

4.1.4 Kapasitesi 100 ton/gün ve daha büyük olan basit hidrokarbon (lineer veya döngüsel, doymuş veya doymamış, alifatik veya aromatik) üreten tesisler.

4.1.5 Kapasitesi 100 ton/gün ve daha büyük olan toz deterjan üreten tesisler. *

4.1.6 Üretim kapasitesi 100 ton/gün ve daha fazla olan organik kimyasal çözücü maddelerin (alkoller, aldehytler, aromatikler, ketonlar, asitler, esterler, asetatlar eterler ve benzeri) üretildiği tesisler.

4.2 Toplam 100 ton/gün veya daha fazla organik kimyasal çözücü maddelerin (alkoller, aldehytler, aromatikler, ketonlar, asitler, esterler, asetatlar eterler ve benzeri) hammadde olarak kullanıldığı tesisler.

4.3 Petrol ve petrol ürünlerinin destilasyon ve rafinasyon işlemlerinin gerçekleştirildiği tesisler.

5.Yüzey Kaplama Endüstrisi

5.1 Maddelerin, profil ve tabaka biçimindeki malzemelerin cilalandığı, kurutulduğu tesisler (cilaların organik çözücü madde ihtiva ettiği ve cila kullanım kapasitesinin 250 kg/saat ve üzerinde olduğu tesisler).*

5.2 Profil ve tabaka biçimindeki malzemelerin döner baskı makinaları ile basıldığı ve kurutulduğu tesisler.*

5.2.1 Boya ve Cila maddeleri: Organik çözücü olarak yalnız etanol ihtiva eden ve bundan 500 kg/saat ve üzerinde kullanan tesisler.

5.2.2 Boya ve Cila maddeleri: Diğer organik çözücüleri 250 kg/saat ve üzerinde kullanan tesisler.

5.3 200 adet/ay ve üzerinde motorlu aracın boyandığı ve verniklendiği tesisler. *

5.4 2.000 adet/ay ve üzerinde beyaz eşya boyamasının yapıldığı tesisler.*

5.5. Ahşap veya metal yüzeylerin 250 kg/saat ve üzerinde organik çözücü kullanılarak boyandığı tesisler.*

6. Ağaç ve Kağıt Endüstrisi

6.1 Keresteden ya da diğer lifli malzemelerden selüloz ve/veya kağıt hamuru üretim tesisleri.

6.2 Ürettiği selülozdan her çeşit karton, kağıt veya mukavva üretimi yapan tesisler.

7. Gıda Endüstrisi, Tarım ve Hayvancılık
7.1 Şeker Fabrikaları.*
7.2 30 m ³ /gün ve üstü atıksu oluşturan zeytin işletmeleri.*
8. Atık Yönetimi
8.1 Atık ara depolama, geri kazanım ve bertaraf tesisleri (Bu maddeye Çevre izninde gürültü konusunda getirilen muafiyet atık pil ve akümülatör ve ömrünü tamamlamış lastik geri kazanım tesisleri için geçerli değildir). *
8.2 Hurdaların veya ömrünü tamamlamış araçların depolama alanları ve/veya işleme tesisleri (Hurda parçalama tesisleri dahil).*
8.3 Gemilerin ürettiği atıklar ile yük artıklarının toplandığı atık kabul tesisleri.
9. Maddelerin Depolanması, Doldurma ve Boşaltılması
9.1 Yanıcı, parlayıcı veya patlayıcı gazlar için depolama ve dolun tesisleri.*
9.1.1 Sıvılaştırılmış petrol gazları için toplam depolama tank kapasitesi 2.000 m ³ veya daha fazla olan tesisler (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).
9.1.2 Doğal gaz/LNG (sıvılaştırılmış doğalgaz) ve benzeri gazlar için toplam depolama tank kapasitesi 10.000 m ³ ve daha fazla olan tesisler (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).
9.1.3 Dolun kapasitesi 200 ton/gün ve daha büyük olan sıvılaştırılmış petrol gazlarından tüp dolun işlemlerinin gerçekleştirildiği tesisler.
9.2 Ham petrol, petrol ürünleri ve petrokimyasal ve kimyasal ürünler için depolama tesisleri.*
9.2.1 Ham petrol için toplam depolama tank kapasitesi 40.000 ton ve daha fazla olan tesisler.
9.2.2 Benzin, nafta, motorin, fuel-oil ve benzeri akaryakıtlar için toplam depolama tank kapasitesi 30.000 ton ve daha fazla olan tesisleri (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).
9.2.3 Organik kimyasal çözücü maddeler için (alkoller, aldehitler, aromatikler, aminler, ketonlar, asitler, esterler, asetatlar, eterler ve benzeri) toplam depolama tank kapasitesi 2.000 ton ve daha fazla olan tesisler.
9.3 Metanol için toplam depolama tank kapasitesi 30.000 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.4 Akrilonitril için toplam depolama tank kapasitesi 2.000 ton ve daha fazla olan tesisler.*
10. Diğer Tesisler
10.1 Sondajlar(Toprağın stabilitesinin araştırılması için yapılan sondajlar ve gözlem kuyuları hariçtir).*
10.1.1 Jeotermal sondaj.
10.1.2 Su sağlama için sondaj.
10.2 Limanlar (Karasularımızda tarifeli seferler yapan gemilerin yolcu almak için yanaştığı limanlar, balıkçı barınakları ve yat yanaşma kapasitesi elli yatın altında olan marinalar-yat limanları hariç).
10.3 26/11/2005 tarihli ve 26005 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (76/464/AB) Ek-1’inde yer alan maddeleri üreten, kullanan, depolayan diğer tesisler.*
10.4 Nüfusu 100.000 kişi ve üzeri olan kentsel ve/veya evsel nitelikli atık su arıtma tesisleri.*

ÇEVREYE KİRLLETİCİ ETKİSİ OLAN FAALİYET VEYA TESİSLER

1.Enerji Endüstrisi
1.1 Termik ve ısı santralleri.
1.1.1 Katı ve sıvı yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 1 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan tesisler.
1.1.2 Gaz yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 2 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan tesisler.
1.2 Aşağıdaki yakıtları yakan tesisler.*
1.2.1 Katı (Kömür, kok, kömür briketi, turba, odun, plastik veya kimyasal maddelerle kaplanmamış ve muameleye tabi tutulmamış odun artıkları, petrol koku) ve sıvı (fuel-oil, nafta, motorin, biyodizel ve benzeri) yakıtlı tesislerden toplam yakma sistemi ısı gücü 1 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan tesisler.
1.2.2 Gaz yakıt (doğalgaz, sıvılaştırılmış petrol gazı, kokgazı, yüksek fırın gazı, fuel gaz) yakan ve toplam yakma sistemi ısı gücü 2 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan tesisler.
1.2.3 Biyokütlenin (Pirina, ayçiçeği, pamuk çiğiti vb) yakıt olarak kullanıldığı toplam yakma ısı gücü 500 kW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan tesisler.
1.2.4 Yukarıda belirtilen yakıtlar dışındaki, yakıt tanımına girmeyen katı ve sıvı yanıcı maddelerle çalışan, toplam yakma ısı gücü 1 MW ve daha büyük 50 MW'tan küçük olan tesisler.
1.3 Yakma ısı gücü 1 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük kombine çevrim, birleşik ısı güç santralleri, içten yanmalı motorlar ve gaz türbinleri. (Mobil santrallerde kullanılan içten yanmalı motorlar ve gaz türbinleri dahil).
1.4 Yakma ısı gücü 1 MW ve daha büyük 100 MW'tan küçük olan jeneratör ve iş makinaları tahrikinde kullanılan gaz türbinleri. Kapalı çevrim gaz türbinleri, sondaj tesisleri ve acil durumlarda kullanılan jeneratörler hariç.
1.5 Kapasitesi 1 ton/saat veya daha büyük olan kömür öğütme ve kurutma tesisleri.
1.6 10 ton/gün ve üzeri kapasitede linyit veya taş kömürü briketleme tesisleri.
1.7 Katı yakıtlardan jeneratör ve su gazı üretim tesisleri.*
1.8 Ham petrol ve doğal gaz üretim faaliyetleri.
1.8.1 50 ton/gün ve üzeri, 500 ton/günden küçük kapasiteli ham petrol üretim faaliyetleri.
1.8.2 5.000 m ³ /gün ve üzeri, 500.000 m ³ /günden küçük kapasiteli doğalgaz üretim faaliyetleri.
2. Madencilik ve Yapı Malzemeleri Endüstrisi
2.1 Klinkerden çimento üreten ve /veya paketleyen tesisler.
2.2 Yakıt olarak petrol koku kullanan ve günlük sönmemiş kireç üretim kapasitesi 250 ton'dan az olan dolomit, kireçtaşı veya magnezit pişirme tesisleri .
2.3 Petrol koku dışındaki yakıtlar ve/veya atıkların ek yakıt olarak kullanıldığı boksit, dolomit, alçı, kireçtaşı, kiselgur, magnezit, kuvars veya şamot pişirme tesisleri.
2.4 Kireç öğütme, söndürme veya paketleme tesisleri.
2.5 Alçı, kiselgur, magnezit, mineral boya, midye kabuğu, talk, kil, tras veya kromit öğütme tesisleri.
2.6 Perlit, şist veya kil patlatma tesisleri.
2.7 20 ton/gün'ün altında eritme kapasitesine sahip, cam elyaf dahil cam üretim tesisleri. (Haberleşme ve medikal alanda kullanılan ürünleri hazır cam çubuk, bilye ve kütükten üreten tesisler, hazır cam çubuk, bilye ve kütükten elyaf çekme yoluyla cam

elyaf üreten tesisler hariçtir).
2.8 Cam ve cam ürünlerini asitlerle parlatan veya matlaştıran tesisler.*
2.9 Üretim kapasitesi 100 ton/gün'ün altında olan özellikle seramik veya porselen ürünlerin imalatının yapıldığı tesisler.
2.10 Üretim kapasitesi 75 ton/gün ve üzerinde olan özellikle ateş tuğlası, çatı kiremitleri, tuğla, yassı kiremit ürünlerin imalatının yapıldığı tesisler.
2.11 Ergitme kapasitesi 10 ton/gün ve üzeri olan mineral elyaf dahil mineral madde ergitme tesisleri.
2.12 Yapay mineral elyafın üretildiği tesisler.
2.13 Gazlı beton blokları ve buhar basıncı altında kum-kireç briketi veya elyafli çimento levhaların üretildiği tesisler.
2.14 Üretim kapasitesi 10 m ³ /saat veya üzerinde olan, çimento kullanarak beton, harç veya yol malzemesi üreten tesisler; malzemelerin sadece kuru oldukları zaman karıştırıldıkları yerler dahil. (Kuruldukları yerde bir yıldan az kalacak tesisler hariçtir).
2.15 Üretim kapasitesi 5 ton/saat ve üzerinde olan, çimento veya diğer bağlayıcı maddeler kullanarak, sıkıştırma darbe, sarsma ve titreşim yoluyla şekillendirilmiş malzeme üreten tesisler.
2.16 Kuruldukları yerde bir yıldan fazla kalacak olan yol malzemesi hazırlayan asfalt plant tesisleriyle (katran eritme ve püskürtme tesisleri dahil) mineral malzemeli bitüm veya katran karışımlarını eriten ve üreten tesisler.*
2.17 Patlayıcı veya alev püskürtücü kullanılan taş ocakları.
2.18 Üretim kapasitesi 200 ton/gün ve üzeri olan ve 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun I.Grup b, II.Grup (kireçtaşı dahil), IV.Grup, V.Grup'larında yer alan madenlerin çıkartıldığı ocaklar.
2.19 Üretim kapasitesi 200 ton/gün ve üzeri olan ve Maden Kanununun I.Grup b, II.Grup (kireçtaşı dahil), IV.Grup, V.Grup'larında yer alan madenlerin ve cüruf ve molozların kırılması, öğütülmesi, elenmesi için kurulan tesisler.
2.20 Kapasitesi 20.000 m ³ /yıl ve üzerinde olan mermer üretim veya işleme tesisleri.
2.21 Kömür ve/veya cevher hazırlama ve/veya zenginleştirme tesisleri.
2.22 Metalik ve/veya metalik olmayan yeraltı madenciligi.*
2.23 Akarsudan ve denizden mineral çıkarılması.*
2.24 Tuz işletmeleri.*
3. Metal Endüstrisi
3.1 Kapasitesi 15 ton/ gün ve daha büyük, 100 ton/gün'den küçük cevherden, konsantreden ya da ikincil hammaddelerden metalürjik, kimyasal veya elektrolitik prosesler ile demir içermeyen ham metal üretim tesisleri.
3.2 Kapasitesi 50 ton/gün ve daha büyük, 500 ton/gün'den küçük ham demir üretim tesisi (Kupol Ocakları dahil).
3.3 Kapasitesi 2.000 ton/günden az olan hurda demir çelikten çelik üreten tesisler.
3.4 5 ton ve üzeri şarj kapasiteli demir veya çelik ergitme ünitesine sahip tesisler.
3.5 Kapasitesi 100 kg/gün ve daha büyük, 50 ton/gün'den küçük demir dışı metal ergitme tesisleri (Vakumlu ergitme tesisleri ve basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri hariç).
3.6 Kapasitesi 100 kg/gün ve daha büyük, 20 ton/gün'den küçük demir dışı metallerin rafine edildiği tesisler. (Vakumlu ergitme tesisleri ve basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri hariç). *
3.7 Özellikle ingotların, kütüklerin, çubukların, sacların ve benzeri olmak üzere,

alevle kabuk soymanın gerçekleştirildiği çelik yüzeyleri işleme tesisleri.
3.8 Sıcak Haddeme Tesisleri.
3.8.1 Kapasitesi, 5 ton/gün ve daha büyük, 5000 ton/gün'den küçük olan demir veya çeliğin haddelendiği tesisler.
3.8.2 Kapasitesi, 5 ton/gün ve daha büyük, 150 ton/gün'den küçük olan demir dışı metallerin haddelendiği tesisler.
3.8.3 Haddeme işlemi yapılmayan ve anma ısı gücü 1 MW ve daha büyük olan metallerin ısı işleme tabi tutulduğu fırınlar (tav fırınları ve benzeri).
3.9 Soğuk Haddeme Tesisleri .
3.9.1 Kapasitesi 10 ton/gün ve daha büyük olan demir veya çeliğin haddelendiği tesisler.
3.9.2 Kapasitesi 5 ton/gün ve daha büyük olan demir dışı metallerin haddelendiği tesisler.
3.10 Üretim kapasitesi 200 ton/gün'ün altında olan demir, temper veya çelik dökümhaneleri.
3.11 Üretim kapasitesi 1 ton/gün ve daha büyük 50 ton/gün'den küçük olan demir dışı metallerin döküldüğü dökümhaneler ile toplam tutma kuvveti 2 mega-Newton ve üzerinde olan bir veya daha fazla basınçlı dökme makinelerinden oluşan tesisler. Aşağıdakiler hariçtir: -Sanatla ilgili parçaların döküldüğü dökümhaneler. -Metallerin hareketli potalarda ergitildiği dökümhaneler. -Madde 3.5 ve Madde 3.6'da belirtilen düşük ergime sıcaklıklı döküm alaşımlarından çekme takımlarının üretildiği dökümhaneler.
3.12 5.000 adet/gün'den az kurşunlu akümülatör ile endüstriyel akümülatör hücreleri üreten tesisler.*
3.13 İşleme tanklarının hacminin 30 m³'den az olduğu, elektrolitik veya kimyasal bir proses kullanılarak metal ve plastik maddelerin yüzey işleminin yapıldığı tesisler.*
3.14 Batarya ve pil vb üreten tesisler.*
3.15 Kaplama kapasitesi 1 ton/saat ve üzerinde olan ergitme banyolu veya alev püskürtme ile metal yüzeylerinin kurşun, kalay veya çinko gibi koruyucu tabakaları ile kaplandığı tesisler.(Sendzimir metodu ile çalışan sürekli çinko kaplama tesisleri hariçtir).*
3.16 Metallerin asit veya baz ile işlem gördüğü tesisler.*
3.17 Her tokmağı 50 kJ veya üzerinde enerji ile çalışan ve ısı gücü 2 MW ve daha fazla olan tokmaklı (şahmerdanlı) tesislerde sıcak metallerin şekillendirildiği tesisler. (Metal levhaların soğuk olarak preslendiği tesisler hariç).
3.18 10 ton ve daha fazla bulon, çivi, perçin, somun ve benzeri makine parçalarıyla, bilye, iğne ve benzeri standart metal parçaların birlikte otomatlarda basınçla biçimlendirildiği tesisler.
3.19 Her seferinde 10 kg veya üzerinde patlayıcı madde kullanılarak detonasyonla biçimlendirme veya metal kaplama işlemlerinin yapıldığı tesisler.
3.20 Aşağıdaki makinelerin üretildiği veya tamirinin yapıldığı tesisler.*
3.20.1 Kazanlar.
3.20.2 Günde en az bir adet ve toplam hacmi 30 m ³ ve üzerinde olan metal saçtan yapılmış depo, tank ve benzeri üreten tesisler.
3.20.3 Günde en az bir adet ve taban alanı 7 m ² veya üzerinde olan konteyner üreten tesisler.
3.21 Soğuk ve/veya sıcak biçimlendirme metoduyla üretilen çelik dikişsiz veya kaynaklı boru üreten tesisler.*

3.22 20 m ve daha uzun boylarda metal gemi iskeleti veya gemi bölümleri imal edilen tesisler.*
3.23 Püskürtmeli maddelerle demir-çelik yapı konstrüksiyonları, çelik konstrüksiyonlar ve sac parçaları yüzeylerinin muamele edildiği ve taşlama veya zımparalama tesisleri (Kapalı devre çalışan püskürtme maddesinin devrede kaldığı tesisler hariçtir).*
3.24 Metal tozları veya pastaları üreten tesisler.*
3.25 Motorlu taşıt üretimi ve montajı ve motorlu taşıtların motorlarının üretimi.*
3.26 Gemi, yat inşa ve bakım onarım tersaneleri.*
3.27 Uçak yapım ve bakım tesisleri.*
3.28 Demiryolu ekipmanı üretimi.*
3.29 Patlayıcılar ile baskı yapılması.*
3.30 Metallerin sırlama, emaye ve/veya mineleme işleminin yapıldığı tesisler.*
3.31 Demir dışı metal oksit (alüminyum oksit ve çinko oksit gibi) üretim tesisleri.*
3.32 Seri makine imalatı, elektrik makineleri ve yedek parça üretimi.*
4. Kimya ve Petrokimya Endüstrisi
4.1 Entegre kimya tesisleri, örneğin, çeşitli ünitelerin bitişik ve fonksiyonel olarak birbirine bağlı olduğu, kimyasal dönüştürme proseslerini kullanarak endüstriyel ölçekte üretim yapan tesisler.*
4.1.1 Üretim kapasitesi 200 ton/gün'den az olan asitler(kromik asit, hidroflorik asit, fosforik asit, nitrik asit, hidroklorik asit, sülfürik asit, oleum ve kükürlü asitler vb), bazlar (amonyum hidroksit, potasyum hidroksit, sodyum hidroksit vb) veya tuzlar (amonyum klorür, sodyum klorit, potasyum klorit, potasyum karbonat, sodyum karbonat, perborat, gümüş nitrat, baryum sülfat vb) gibi inorganik kimyasal maddelerin üretildiği tesisler.
4.1.2 Islak metot veya elektrik enerjisi kullanılarak metaller veya metal dışı maddelerin üretildiği tesisler.
4.1.3 Korindon, ametaller, metal oksitler ya da kalsiyum karpit, bor ve bileşikleri, zırnık, dispeng oksit, silisyum, silisyum karpit gibi diğer inorganik maddelerin üretildiği tesisler.
4.1.4 Halojenler veya halojen ürünleri üreten tesisler (organik halojenli bileşikleri üreten tesisler hariç).
4.1.5 Basınç altında çözülen asetilenin üretildiği tesisler.
4.1.6 Üretim kapasitesi toplam 2 ton/gün ve daha fazla 100 ton/gün'den az olan organik kimyasal çözücü maddelerin (alkoller, aldehytler, aromatikler, ketonlar, asitler, esterler, asetatlar eterler ve benzeri) üretildiği tesisler.
4.1.7 2 ton/gün ve daha fazla 100 ton/gün'den az basit hidrokarbon (lineer veya döngüsel, doymuş veya doymamış, alifatik veya aromatik) üreten tesisler.
4.1.8 Organometalik bileşiklerin üretildiği tesisler.
4.1.9 Temel plastik maddelerin (polimerler, sentetik elyaflar ve selüloz bazlı elyaflar) üretildiği tesisler.
4.1.10 Sentetik kauçuk üreten tesisler.
4.1.11 Yüzey aktif maddelerin üretildiği tesisler.
4.1.12 Selüloz nitrat üretim tesisleri.
4.1.13 Sentetik reçine üreten tesisler.
4.1.14 Kauçuk, kükürt veya karbon kullanılarak vulkanize lastik üreten tesisler. (Saatte 50 kg'dan az kauçuk işlenen tesisler veya yalnız vulkanize kauçuk kullanılan tesisler hariçtir).
4.1.15 Hammadde olarak 3 ton/gün ve üzeri lastik kullanan veya lastik rejenere

eden tesisler.
4.1.16 Katran boyları veya katran boyası ara ürünlerinin üretildiği tesisler.
4.1.17 Kapasitesi 1 ton ve daha büyük, 100 ton'dan küçük toz deterjan veya 1 ton ve daha büyük sıvı jel ve benzeri deterjan üreten tesisler.
4.1.18 Kapasitesi 2 ton/gün ve daha büyük olan sabun üreten tesisler.
4.2 Toplam 2 ton/gün ve daha fazla 100 ton/gün'den az organik kimyasal çözücü maddelerin (alkoller, aldehytler, aromatikler, ketonlar, asitler, esterler, asetatlar eterler ve benzeri) hammadde olarak kullanıldığı tesisler.*
4.3 Bitki koruma ürünlerinin ve biyositlerin üretimi ve bitki koruma ürünleri ile bunlarda kullanılan etkin maddelerin öğütüldüğü, mekanik olarak, karıştırıldığı, paketlenildiği ve boşaltıldığı ve yeniden paketlenildiği tesisler.*
4.4 Kimyasal ya da biyolojik prosesler kullanılarak temel farmasötik ürünlerin üretimi (alkaloid tesisler dahildir).*
4.5 Yağlayıcı maddeler, gres metal yağları benzeri yağlama sıvılarının üretildiği tesisler.*
4.6 Kurum ve karbon siyahı üreten tesisler.*
4.7 Karbon üreten tesisler veya yakma yolu ile elektrotlar, elektrik kullanıcıları veya aygıt parçaları v.b. için elektro grafit üreten tesisler.*
4.8 Kapasitesi 25 kg/saat veya üzerindeki doğal ve/veya sentetik reçinelerin ergitildiği tesisler.*
4.9 Üretim kapasitesi 1 ton/gün ve üzerinde olan boya, pigment, vernik, cila, elastomer ve peroksit üretim tesisleri (EK-1'de bulunmayan faaliyetler).*
4.10 Elastomer bazlı ürünlerin üretimi ve muamelesi.*
4.11 Selüloit üretim tesisleri.*
4.12 Azot içeriği %12,6'ya kadar olan nitroselüloz kullanılarak vernik ve baskı boyası için katkı maddesi üreten tesisler.*
4.13 Sülfat terebentin yağı veya tall-yağının temizlenmesi ve işlenmesi için kullanılan tesisler.*
4.14 Yapıları koruma, temizleme, ahşap koruma veya yapıştırma maddelerinin üretildiği üretim kapasitesi 1 ton/gün veya daha fazla olan tesisler (Sadece suyun çözücü maddesi olarak kullandığı ve 4.1'de verilen tesisler hariç).*
4.15 Halojenli aromatik hidrokarbonlar kullanılarak ahşap koruma maddeleri üreten tesisler (4.1'de verilen tesisler hariç).*
4.16 Terbiye işlemlerinden kasar (haşıl, sökme, ağartma, merserizasyon, kostikleme ve benzeri) ve boyama birimlerini birlikte içeren iplik, kumaş veya halı fabrikaları.*
4.17 Alkalik maddeler, klor ve klor bileşiklerinin kullanıldığı iplik veya kumaş ağartma tesisleri.*
4.18 Biyodizel üretim tesisleri (1 ton/gün ve üzeri kapasiteli metanol ve benzeri organik kimyasal maddelerin hammadde olarak kullanıldığı tesisler).*
4.19 Kimyasalların ve ara ürünlerin işlenmesi (Ek-1 ve Ek-2'de tanımlanmayan faaliyetler için).*
4.20 Zifir üretim tesisleri.*
4.21 Doğal asfaltın ergitildiği veya damıtıldığı tesisler.*
4.22 Zift buharlaştırma tesisleri.*
5.Yüzey Kaplama Endüstrisi
5.1 Maddelerin, profil ve tabaka biçimindeki malzemelerin cilalandığı, kurutulduğu tesisler (Cilaların organik çözücü madde içerdiği ve cila kullanım kapasitesinin 25 kg/saat ve daha büyük, 250 kg/saat'den küçük olduğu tesisler).*
5.2 Profil ve tabaka biçimindeki malzemelerin döner baskı makinaları ile basıldığı ve

kurutulduğu tesisler.*
5.2.1 Boya ve cila maddeleri: Organik çözücü olarak yalnız etanol ihtiva eden ve bundan 50 kg/saat ve üzerinde, 500 kg/saat altında kullanan tesisler.
5.2.2 Boya ve cila maddeleri: Diğer organik çözücüleri 25 kg/saat ve daha fazla, 250 kg/saat'den az kullanılan tesisler.
5.3 Cam elyaf, mineral elyaflar veya profil ve tabaka biçimindeki malzemelerin kimyasal tabaka, plastik maddeler veya lastik ile kaplandığı, emprenye edildiği, doyurulduğu ve arkasından kurutulduğu tesisler.*
5.3.1 Sentetik reçine kullanımı 25 kg/saat ve daha fazla olan tesisler.
5.3.2 Plastik madde kullanım kapasitesi 25 kg/saat ve daha fazla olan tesisler
5.3.3 Organik çözücü kullanım kapasitesi 25 kg/saat ve daha fazla olan tesisler.
5.4 30 adet/ay ve daha fazla, 200 adet/ay'dan az motorlu aracın boyandığı ve verniklendiği tesisler.*
5.5 2000 adet/ay'dan az beyaz eşya boyamasının yapıldığı tesisler.*
5.6 Ahşap veya metal yüzeylerin 10 kg/saat ve daha fazla, 250 kg/saatten az organik çözücü kullanılarak boyandığı tesisler.*
5.7 Madde ve araç gereçlerin katran, katran yağı veya sıcak bitümlle kaplandığında doyurulduğu tesisler (kabloların sıcak bitümlle doyurulduğu ve kaplandığı tesisler hariç).*
5.8 Tellerin fenol veya kresol reçinesi veya diğer organik madde kullanılarak izole edildiği tesisler.*
5.9 Bant biçimindeki malzemeleri plastik maddelerle kaplayan; tesislerle plastik maddeler, yumuşatıcılar okside ve beziryağı ve diğer maddelerden meydana gelen karışımları kurutan tesisler.*
5.10 Üretim kapasitesi 500 kg/saat ve üzerinde olan stiren katkılı veya aminli epoksi reçineli sıvı veya doymamış poliester reçinelerinin işlendiği tesisler.*
5.11 Isıl işlem yoluyla furan, üre fenolü resorsin maddeleri veya ksilen reçinesi gibi aminoplast veya fenol formaldehit plastların kullanımı ile madde üretilen tesisler (Ana girdi maddeleri 10 kg/saat veya üzerinde olan tesisler dahildir).*
5.12 Asbest kullanılmaması koşulu ile fenol veya diğer plastik reçineli bağlayıcı maddelerin kullanılması suretiyle balata üretilen tesisler.*
5.13 Organik bağlayıcı maddeler veya çözücüler kullanılarak yapay zımpara plakaları, parçaları, zımpara kağıtları veya dokularının üretildiği tesisler.*
5.14 Poliüretan biçimlendirme maddeleri veya poliüretan köpüğü ile maddeler içerisinde boşluk oluşturma çalışmaları yapan tesisler (Ana girdi maddelerinin 1000 kg/saat ve üzerindeki tesisler dahil olup, termoplastik poliüretan kullanan tesisler hariçtir).*
6. Ağaç ve Kağıt Endüstrisi
6.1 Hazır selülozdan ve /veya atık kağıttan her çeşit karton, kağıt veya mukavva üretimi yapan tesisler
6.2 Hammadde olarak ağaç ve ağaç ürünleri kullanılarak 50 m ³ /ay ve daha fazla kapasitede sunta ve benzeri malzemeleri üreten tesisler.
6.3 Ağaç işleme tesisleri ve/ veya tahrik gücü 100 kW veya üzerinde olan kereste üretim (hızır fabrikaları) tesisleri .
6.4 Üretim kapasitesi 300 m ³ /ay ve üzerinde olan, hammadde olarak ağaç ve ağaç ürünleri kullanılarak mobilya ve parke vb yer döşemesi üreten fabrikalar.*
7. Gıda Endüstrisi, Tarım ve Hayvancılık
7.1 Bitkisel ve hayvansal hammadde üretimine yönelik her türlü işlem ve prosesler.* Aşağıdaki tesisler kapsam dışındadır:

<ul style="list-style-type: none"> - Restorant, kantin, hastane ve benzeri tesislerin mutfakları. - Haftalık 8000 kg'ın altında et işleme kapasitesi olan kasaplar. - Haftalık et ve balık tütsüleme kapasitesi 1000 kg'ın altında olan tütsüleme tesisleri. - Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair meri mevzuatta belirtilen değerlerin altında kapasitesi olan bağırsak ve işkembe temizleme tesisleri. - Günlük kapasitesi 100 tonun altında olan tahıl ve gıda öğütme tesisleri. - Kapasite raporuna göre, günlük 1 tonun altında kahve veya 10 tonun altında kahveyle ikame edilebilen ürünler, tahıl, kakao veya fındık ve benzeri kavurma veya öğütme tesisleri.
7.2 10.000 litre/gün ve üzeri kapasiteli süt veya süt ürünleri işleme tesisleri.*
7.3 Bitkisel ve hayvansal ürünlerin nihai paketlenildiği tesisler.*
7.4 Fermantasyon ile içki imalinde kullanılan 1000 m ³ /yıl ve üzerindeki suma üretim veya 1000 m ³ /yıl ve üzerindeki malt tesisleri.*
7.5 1000 m ³ /yıl ve daha fazla alkollü içecek üreten yerler.*
7.6 5000 m ³ /yıl ve daha fazla alkolsüz içecek üreten yerler.*
7.7 Kapasitesi 5 ton/gün ve üzeri şekerleme/çikolata ve şurup üretim tesisleri.*
7.8 Hayvansal yağların ergitildiği tesisler (Özel kesim tesislerinde kazanılarak işlenen, haftalık işleme kapasitesi 200 kg ve üzerinde olan tesisler).*
7.9 Hayvan organları veya hayvansal ürünlerin, hayvansal atıkların toplandığı, ortadan kaldırıldığı tesislere gönderilmek üzere depolandığı tesisler ve hayvan cesetlerinin yakılarak ortadan kaldırıldığı tesisler.*
7.10 Kemik, kıl, yün, boynuz, tırnak ve kan gibi kesim artıklarından yem, gübre veya teknik yağların üretildiği tesisler (Rendering tesisleri ve benzeri).*
7.11 Hayvan kesim artıklarından jelatin veya tutkal üretim tesisleri.*
7.12 Yünün dışında, işlenmiş hayvan derisi veya kılı depolama ve işleme tesisleri. (Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair meri mevzuatta belirtilmeyen ve işletmenin kendi ihtiyacı için kazandığı hayvansal kıllar hariç).*
7.13 İşlenmemiş kemiklerin depolandığı tesisler. * Aşağıdakiler hariçtir: -Haftalık üretim kapasitesi 4000 kg'ın altında olan kasaplar. -Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair meri mevzuatta söz konusu edilmeyen tesisler.
7.14 . Tabaklanmamış hayvan derilerinin kurutulduğu, tuzlandığı ve/veya depolandığı tesisler.* Aşağıdakiler kapsam dışındadır; -Lokantalar, kantinler, hastaneler vb işletmeler. -Haftalık 8000 kg'ın altında et işleme kapasitesi olan kasaplar.
7.15 Nihai ürün kapasitesi 12 ton/gün ve daha fazla olan hayvan derisi ve postu tabaklama ve/veya deri mamülleri işleme tesisleri. *
7.16 Hayvan dışkısı kurutma tesisleri.*
7.17 Balık veya kemik unu üretim ve/veya depolama tesisleri.*
7.18 Balık yağı fabrikaları.*
7.19 30 m ³ /gün altı atıksu oluşturan zeytin işletmeleri.*
7.20 Çay fabrikaları.*

7.21 Maya üretim tesisleri. *
7.22 Hayvansal ve/veya bitkisel maddelerden asitler kullanarak baharat üreten tesisler.*
7.23 Süt tozu üretim tesisleri.*
7.24 Nişasta üretimi veya nişasta türevlerinin üretildiği tesisler.*
7.25 Hayvan yemi kurutma tesisleri.*
7.26 Hayvan dışkısı kurutma tesisleri.*
7.27 Besinlerin (patates, sebze, et, balık ve benzeri) ısıl yöntemle işlendiği tesisler.* Aşağıdakiler hariçtir: -Hazır yemek fabrikaları, lokantalar, kantinler, hastaneler ve benzeri kuruluşlar. -Haftada 8000 kg'dan az et işleyen kasaplar. -Yıkama, ayıklama, kesme ve benzeri fiziksel işlemlerin yapıldığı tesisler.
7.28 Bitkisel yağ üreten tesisler (Eleme ve tozdan arındırma, kırma, ezme, ısıtma, pres veya santifüj ve benzeri işlemlerin tümünü veya birkaçını yaparak ham yağ üreten bitkisel yağ üretim tesisleri hariçtir).*
7.28.1 Solvent kullanarak yağ ekstresi yapan ham ve/veya rafine yağ üretimi tesisleri.
7.28.2 Rafine yağ üretim tesisleri.
7.28.3 Ham yağ ve rafine yağ üretimi yapan entegre tesisler.
7.28.4 Bitkisel ham maddeden katı yağ üretimi yapan tesisler.
7.29 Hayvansal yağ üreten tesisler.*
7.30 Büyükbaş, küçükbaş hayvanların veya kümes hayvanlarının yetiştirildiği kapasiteleri aşağıda belirtilen, ahırlar (hayvan barınakları) veya tavuk çiftlikleri (kümesler).*
7.30.1 500 ve daha fazla büyük baş hayvan (devekuşu dahil) kapasiteli tesisler.
7.30.2 1.000 ve daha fazla küçük baş hayvan kapasiteli tesisler.
7.30.3 20.000 adet ve daha fazla piliç, tavuk, hindi ve benzeri kümes hayvanları kapasiteli tesisler.
7.31. Kapasitesi aşağıdaki sayıdan fazla olan toplu domuz yetiştiriciliğinin yapıldığı tesisler.*
7.31.1 Kapasitesi 750 üzeri anaç domuz tesisleri.
7.31.2 2.000 ve üzeri kapasiteye sahip domuz tesisleri.
7.32 Balık ve/veya su ürünleri çiftlikleri.*
7.33 Mezbahaneler.*
7.33.1 Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair meri mevzuatda belirtilen 1. 2. sınıf kırmızı et mezbahanelerinde büyükbaş veya küçükbaş hayvanların kesiminin yapıldığı tesisler.
7.33.2 Kanatlı kesimhane veya kombinalarında 5.000 adet/gün ve üzerinde kesim yapılan tesisler.
8. Atık Yönetimi
8.1 Ambalaj atığı toplama, ayırma ve geri dönüşüm tesisleri.*
9. Maddelerin Depolanması, Doldurma ve Boşaltılması
9.1 Yanıcı, parlayıcı veya patlayıcı gazlar için depolama ve dolum tesisleri.*
9.1.1 Sıvılaştırılmış petrol gazları için toplam depolama tank kapasitesi 200 m ³ ve daha fazla, 2000 m ³ 'ten az olan tesisler (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).
9.1.2 Doğal gaz/LNG (sıvılaştırılmış doğalgaz) ve benzeri gazlar için toplam depolama tank kapasitesi 1000 m ³ ve daha fazla, 10.000 m ³ ten az olan tesisler (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).

9.1.3 Dolum kapasitesi 30 ton/gün ve daha büyük, 200 ton/gün'den az olan sıvılaştırılmış petrol gazlarından tüp dolum işlemlerinin gerçekleştirildiği tesisler.
9.2 Ham petrol, petrol ürünleri ve petrokimyasal ve kimyasal ürünler için depolama tesisleri.*
9.2.1 Ham petrol için toplam depolama tank kapasitesi 5.000 ton ve daha fazla, 40.000 ton'dan az olan tesisler.
9.2.2 Benzin, nafta, motorin, fuel-oil ve benzeri akaryakıtlar için toplam depolama tank kapasitesi 1.000 ton ve daha fazla, 30.000 ton'dan az olan tesisler (Isınma amaçlı kullanılan depolama tankları hariçtir).
9.2.3 Organik kimyasal çözücü maddeler için (alkoller, aldehitler, aromatikler, ketonlar,aminler, asitler, esterler, asetatlar eterler ve benzeri) toplam depolama tank kapasitesi 200 ton ve daha fazla, 2.000 ton'dan az olan tesisler.
9.3 Metanol için toplam depolama tank kapasitesi 5.000 ton ve daha fazla, 30.000 ton'dan az olan tesisler.*
9.4 Akrilonitril için toplam depolama tank kapasitesi 200 ton ve daha fazla, 2000 ton'dan az olan tesisler.*
9.5 Klor için toplam depolama tank kapasitesi 10 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.6 Kükürtdioksit için toplam depolama tank kapasitesi 20 ve daha fazla olan tesisler.*
9.7 Sıvı oksijen için toplam depolama tank kapasitesi 200 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.8 Amonyumnitrat için toplam depolama tank kapasitesi 500 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.9 Sodyumklorat için toplam depolama tank kapasitesi 25 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.10 Bitki koruma maddeleri veya haşereye karşı korunma maddeleri için toplam depolama tank kapasitesi 5 ton ve daha fazla olan tesisler.*
9.11 200 ton/gün ve üzerinde kuru durumda iken tozuma yapabilen yağma maddelerin, damperli araçlar veya devirmeli depolar, kepçeler veya teknik araç ve gereçlerle doldurulup boşaltıldığı açık veya tam kapalı olmayan depolama, eleme ve paketlenme tesisleri. (200 ton/gün veya üzerinde madde aktarılan tesisler dahil olup, hafriyat çalışmaları hariçtir).
10.Diğer Tesisler
10.1 Patlama tehlikesi olan maddelerin üretildiği, geri kazanıldığı veya bertaraf edildiği tesisler (Mühimmat veya diğer patlayıcıları yükleme, boşaltma veya parçalama tesisleri dahil olup, kibrit üretimi hariçtir). *
10.2 Üretim kapasitesi 25 ton/saat ve üzerinde olan hava sıvılaştırma tesisleri.*
10.3. Motorlu taşıtlar için sürekli yarış ve test parkurları.
10.4. Nüfusu 100.000 kişinin altında olan kentsel ve/veya evsel nitelikli atık su arıtma tesisleri.*
10.5. 3.000 KW veya üzerindeki anma güçlü jet motorlar ve gaz türbinleri için test merkezleri veya bu güçlerde motor ve gaz türbinlerinin bulunduğu test standartları.
10.6. Sigara fabrikaları.*
10.7 Kayak merkezleri, kablolu otomobiller ve entegre tesisler.*
10.8 Karasularımızda tarifeli seferler yapan gemilerin yolcu almak için yanaştığı limanlar, balıkçı barınakları, yat yanaşma kapasitesi elli yatın altında olan marinalar-yat limanları.*
10.9 Kentlerin dışında yer alan tatil köyleri ve otel kompleksleri ve entegre tesisleri.*
10.10 Kalıcı kamp ve karavan alanları.*

10.11 Tema parkları.*
10.12 Endüstriyel nitelikli diğer atık sular (sulu baca gazı arıtım sistemi kullanan tesisler, tutkal ve zambak üretim tesisleri, benzin istasyonları, içmesuyu filtrelerinin geri yıkama suları, su yumuşatma, demineralizasyon, rejenerasyon, aktif karbon, yıkama tesisleri, soğutma suyu ve benzeri tesisleri).*
10.13 Karışık Endüstriler (OSB ve sektör belirlemesi yapılamayan diğer sanayiler).*
10.14 Hastane ve sağlık kuruluşları (yatak kapasitesi 20 ve üzeri olanlar).*
10.15 Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (76/464/AB) Ek-2'sinde yer alan maddeleri içeren diğer tesisler.*

EK-3A

GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ BAŞVURU FORMU

1.	Tesisin/Faaliyetin Adı	:	
2.	Tesisin/Faaliyetin Adresi	:	Tel : Faks : Web : e-posta:
3.	İli	:	
4.	İlçesi	:	
5.	Ada, Parsel Ve Pafta Numarası	:	Ada : Parcel : Pafta (Kadastro Paftası) :
6.	Koordinat Bilgileri	:	Sağa Değer (Y) : (m) Yukarı Değer (X) : (m) Dilim Numarası : Pafta (1/25.000'lik harita) : Not: Koordinatlar ED-50 datumunda UTM dilimleri esasına göre 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritalara uygun girilecektir.
7.	Vergi Dairesi ve Numarası	:	
8.	SGK İş Yeri Sicil No	:	
9.	Ticaret/Sanayi Odası No	:	
10.	Tesis Sahibinin/Yetkilisinin TC Kimlik Numarası Tesis Genel Müdürünün TC Kimlik Numarası	:	
11.	Kurum / Kuruluş veya İşletmenin İktisadi Faaliyet Alanı (NACE kodu)	: (Lütfen seçiniz)
12. ¹	Üretim Konusu	:	
13. ¹	Yıllık Üretim Kapasitesi	:	<u>Ürün Cinsi</u> <u>Kapasitesi</u>

		<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
14. ¹	Tesisin/Faaliyetin	<p>:</p> <p>A. Toplam Alanı (m²) :</p> <p>B. Kapalı Alanı (m²) :</p> <p>C. Vardiya Sayısı :</p> <p>Ç. Çalışan Kişi Sayısı :</p> <p>D. Günde Ortalama Çalışma Süresi (Saat):</p> <p>Toplam Çalışma Süresi (İşgünü/Yıl):</p> <p>E. Çalışma Şekli:</p> <p>☐ Sürekli</p> <p>☐ Kesikli</p> <p>Kesikli ise günde ortalama çalışma süresi:</p>
15.	Tesisin/Faaliyetin Kurulu Olduğu Bölge	<p>:</p> <p>☐ Sanayi Bölgesi</p> <p>☐ Yerleşim Alanı</p> <p>☐ Gürültüye Duyarlı Bölge (Hastane, Okul ve benzeri)</p> <p>☐ Mücavir Alan Sınırları İçinde</p> <p>☐ Mücavir Alan Sınırları Dışında</p> <p>☐ Korunan Alan (Koruma Statüsü Mevzuatla Belirlenmiş Alan)</p> <p>☐ Organize Sanayi Bölgesi</p> <p>☐ İhtisas Sanayi Bölgesi</p> <p>☐ Diğer (belirtiniz)</p> <p>.....</p>
16.	Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği Kapsamında Alınmış İzinler	<p>:</p> <p>☐ ÇED Olumlu Kararı</p> <p>☐ ÇED Gerekli Değildir Kararı</p> <p>☐ ÇED Kapsamı Dışında</p>

¹ : Kapasite raporundaki bilgilerden alınacaktır.

Yukarıdaki bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğinin yapılmasını arz ederim.

Yetkili/Yetkililerinin Adı ve Soyadı İmza Kaşe Tarih

GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ BAŞVURU FORMU EKLERİ

ÇEVRE İZİN/LİSANS KONUSU		GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ İÇİN İSTENİLEN BAŞVURU BELGELERİ	
		ÖZEL BELGELER	ORTAK BELGELER
İZİN KONULARI	Emisyon	8- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı ²	
	Gürültü Kontrolü	-	
	Atıksu Deşarjı	8- Atıksu Arıtma Tesisi Proje Onayı (27.4.2004 tarihinden sonra inşaatı başlamış atıksu arıtma tesisleri için) veya muaf olduğuna dair belge (27.04.2004 tarihten önce kurulan veya inşaatına başlanılan atıksu arıtma tesisleri için)	
	Tehlikeli Madde Atıksu Deşarjı	8- Atıksu Arıtma Tesisi Proje Onayı (27.4.2004 tarihinden sonra inşaatı başlamış atıksu arıtma tesisleri için) veya muaf olduğuna dair belge (27.04.2004 tarihten önce kurulan veya inşaatına başlanılan atıksu arıtma tesisleri için)	
	Derin Deniz Deşarjı	8- Derin Deniz Deşarjı Proje Onayı	
LİSANS KONULARI	Geri Kazanım	Tehlikeli Atık	8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)
		Tehlikesiz Atık	
LİSANS KONULARI	Bertaraf	Atık Yağ	9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı ⁴
		Bitkisel Atık Yağ	
LİSANS KONULARI	Bertaraf	Atık Pil ve Akümülatör	10- Sanayi Sicil Belgesi
		Ömrünü Tamamlamış Lastik	
LİSANS KONULARI	Bertaraf	Ambalaj Atığı	8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)
		Atık Yakma ve Birlikte Yakma	
LİSANS KONULARI	Bertaraf	Atık Yakma ve Birlikte Yakma	9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı ⁴

1-ÇED Olumlu ya da Gerekli Değildir Kararı (ÇED'e tabi tesisler için) veya ÇED'e tabi olmayan tesisler için kapsam dışı olduğunu gösterir yazı.

2-3194 Sayılı İmar Kanununun Kapsamında;
2.1-12/10/2004 tarihinden sonra yapılmış yapılarla ilgili olarak;

- Yapı kullanma izin belgesi
- İşletmede yapı kullanma izinleri

bulunan yapıların dışında 12/10/2004 tarihinden sonra yapılmış bir yapı olmadığına dair tesis yetkilisi tarafından imzalanmış taahhütname,

2.2-12/10/2004 tarihinden önce yapılmış yapılarla ilgili olarak;

- İşletmenin bu tarihten önce yapıldığını kanıtlayan resmi bir belge (Belediyeden alınacak resmi yazı, elektrik faturası, su faturası ve benzeri)

-İşletmede 12/10/2004 tarihinden sonra yapılmış bir yapı olmadığına dair tesis yetkilisi tarafından imzalanmış taahhütname,

3-Ticaret Sicil Gazetesi³

	Düzenli Depolama	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p> <p>10- Düzenli Depolama Tesisi Onay Belgesi</p>	
Ara Depolama	Tehlikeli Atık	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p> <p>10- Geri Kazanım/Bertaraf Tesisi ile Yapılan Protokol</p> <p>11- Mali Sorumluluk Sigortası Poliçesi</p>	
İşleme	Tıbbi Atık Sterilizasyon	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p> <p>10- Sterilizasyon cihazı uygunluk belgeleri</p>	<p>4-Kapasite Raporu, kapasite raporu yerine geçebilecek yetkili makamlardan alınmış diğer belgeler veya kapasite raporundan muaf olduğuna dair yetkili makamlardan alınmış belge.</p> <p>5-İşletme Belgesi veya İşletme Belgesinden muaf olduğuna dair belge</p> <p>6-Vaziyet Planı (İşletme alanındaki tesislerin ve birimlerin yerleşim planları)</p> <p>7-İş Akım Şeması ve Proses Özeti (Hammadde kabulünden başlayarak her bir üniteye uygulanacak işlemlerin ayrıntılı açıklaması, gerekli şema, formül ve şekiller, atık kodları)</p>
	Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p>	
	Ambalaj Atığı Toplama ve Ayırma	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p>	
	Tanker Temizleme	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p>	
	Hurda Metal	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı⁴</p>	
	Atık Kabul Tesisi	<p>8- Acil Durum/Müdahale Planı (İtfaiye Müdürlüğü Belgesi dahil)</p> <p>9- Atık Kabul Tesisi Onay Belgesi</p>	
	Arındırma	PCB Arındırma	

² : İşletmelerde ilgili mevzuatta yer alan esas ve hükümlerin(toz tutma toplama, arıtma sistemleri, vb...) sağlandığının belirtilmesi zorunludur.

³ : Çevre İzin ve Lisansına Ambalaj Atıkları Toplama Ayırma ve Ambalaj Atıkları Geri Dönüşümü konularında başvuran işletmelerin Ticaret Sicil Gazetesinde

İşletmenin ambalaj atıklarının toplanması ayrılması ve geri dönüşümü konularında faaliyet gösterdiğine dair bilgilerin yer alması zorunludur.

⁴ : İşletmelerde ilgili yönetmeliklerde belirtilen fiziksel şartların sağlandığının belirtilmesi zorunludur.

**ÇEVRE İZİN VEYA ÇEVRE İZİN VE LİSANS SÜRECİNİN TAMAMLANMASI
AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN BİLGİ VE BELGELER**

ÇEVRE İZİN/LİSANS KONUSU		İZİN LİSANS SÜRECİNİN TAMAMLANMASI İÇİN GEREKLİ BİLGİ VE BELGELER	
İZİN KONULARI	Emisyon	1- Emisyon Ölçüm Raporu	
	Gürültü Kontrolü	1- Akustik Rapor	
	Atıksu Deşarjı	1- Atıksu Deşarjı Teknik Bilgiler Listesi	
	Tehlikeli Madde Atıksu Deşarjı	1- Tehlikeli Madde Atıksu Deşarjı Teknik Bilgiler Listesi	
	Derin Deniz Deşarjı	1- Derin Deniz Deşarjı Teknik Bilgiler Listesi	
LİSANS KONULARI	Geri Kazanım	Tehlikeli Atık	1- Teknik Uygunluk Raporu 2- Fizibilite Raporu
		Tehlikesiz Atık	1- Teknik Uygunluk Raporu
		Atık Yağ	1- Teknik Uygunluk Raporu 2- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Madeni Yağ Lisansı 3- Geri kazanılan ürünlerin TSE ürün standartları
		Bitkisel Atık Yağ	1- Teknik Uygunluk Raporu
		Atık Pil ve Akümülatör	1- Teknik Uygunluk Raporu
		Ömrünü Tamamlamış Lastik	1- Teknik Uygunluk Raporu
		Ambalaj Atığı	1- Geri dönüşüm sonunda elde edilen ürünün standardına ve ürünün satışa uygunluğuna ilişkin izin belgesi
		Bertaraf	Atık Yakma ve Birlikte Yakma
	Düzenli Depolama		1- İzleme Raporları
	İşleme Depolama Ara	Tehlikeli Atık	1- Teknik Uygunluk Raporu 2- Tesise kabul edilen atıkların analizi 3- Atığın temin edildiği işletmeler, adresleri, telefon faks numaraları ve sorumlu kişiler
		Tıbbi Atık Sterilizasyon	1- Tesisin, projesi ve şartnamesine uygun olarak yapıldığını gösterir rapor 2- Atığın temin edildiği sağlık kuruluşları, adresleri, telefon, faks numaraları ve sorumlu

			kişiler 3- Biyolojik indikatör analiz raporu
		Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme	1- Teknik Uygunluk Raporu
		Ambalaj Atığı Toplama ve Ayrırma	1- Ambalaj Atıkları Yönetim Planı Uygunluk Yazısı
		Tanker Temizleme	1- Teknik donanıma ait proje proforma fatura ve bilgiler
		Hurda Metal	1- Atığın temin edildiği işletmeler, adresleri, telefon, faks numaraları ve sorumlu kişiler
		Atık Kabul Tesisi	1- Faaliyet Raporu
	Arındırma	PCB Arındırma	1- Teknik Uygunluk Raporu

Not: İzin /Lisans sürecinin tamamlanması aşamasında talep edilen bilgi ve belgelerin içerikleri sürece dahil olan ilgili mevzuatta açıklanmaktadır.

T.C.
Çevre ve Orman
Bakanlığı

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

ÇEVRE İZİN BELGESİ

Belge No :
Çevre İzininin Başlangıç Tarihi :
Çevre İzininin Bitiş Tarihi :
İşletmenin/Faaliyetin Adı :
İşletmenin/Faaliyetin Adresi :
İşletmenin/Faaliyetin Vergi :
Dairesi Ve No' su

Çevre İzininin Konusu :

Yukarıda adı ve açık adresi belirtilen işletme /faaliyete bu belgenin ekinde yer alan izin koşulları çerçevesinde çalışması için 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanmış Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında **ÇEVRE İZİNİ** verilmiştir.

Bu belge tarih ve sayılı yazı ile birlikte geçerlidir. Ayrı kullanılamaz.

.....
Bakan a.
Genel Müdür

EK: İzin Koşulları (....
SAYFA)

T.C.
Çevre ve Orman
Bakanlığı

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

ÇEVRE İZİN ve LİSANS BELGESİ

Belge No :
Çevre İzin ve Lisansının :
Başlangıç Tarihi
Çevre İzin ve Lisansının :
Bitiş Tarihi
İşletmenin /Faaliyetin Adı :
İşletmenin /Faaliyetin Adresi :
İşletmenin /Faaliyetin Vergi :
Dairesi Ve No'su

Çevre İzin ve Lisansının :
Konusu

Yukarıda adı ve açık adresi belirtilen işletme /faaliyete bu belgenin ekinde yer alan izin ve lisans koşulları çerçevesinde çalışması için 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanmış Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında **ÇEVRE İZİNİ VE LİSANSI** verilmiştir.

Bu belge tarih ve sayılı yazı ile birlikte geçerlidir. Ayrı kullanılamaz.

.....
Bakan a.
Genel Müdür

EK: İzin ve Lisans Koşulları (.... SAYFA)

T.C.
Çevre ve Orman
Bakanlığı

T.C.
..... VALİLİĞİ
İl Çevre ve Orman Müdürlüğü

ÇEVRE İZİN BELGESİ

Belge No :
Çevre İzininin Başlangıç Tarihi :
Çevre İzininin Bitiş Tarihi :
İşletmenin /Faaliyetin Adı :
İşletmenin /Faaliyetin Adresi :
İşletmenin /Faaliyetin Vergi :
Dairesi Ve No' su

Çevre İzininin Konusu :

Yukarıda adı ve açık adresi belirtilen işletme/faaliyete bu belgenin ekinde yer alan izin koşulları çerçevesinde çalışması için 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanmış Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında **ÇEVRE İZİNİ** verilmiştir.

Bu belge tarih ve sayılı yazı ile birlikte geçerlidir. Ayrı kullanılamaz.

.....
İl Müdürü

EK: İzin Koşulları (....
SAYFA)

T.C.
Çevre ve Orman
Bakanlığı

T.C.
..... VALİLİĞİ
İl Çevre ve Orman Müdürlüğü

ÇEVRE İZİN ve LİSANS BELGESİ

Belge No :
Çevre İzin ve Lisansının :
Başlangıç Tarihi :
Çevre İzin ve Lisansının :
Bitiş Tarihi :
İşletmenin /Faaliyetin Adı :
İşletmenin /Faaliyetin Adresi :
İşletmenin /Faaliyetin Vergi :
Dairesi Ve No' su

Çevre İzin ve Lisansının :
Konusu

Yukarıda adı ve açık adresi belirtilen işletme /faaliyete bu belgenin ekinde yer alan izin ve lisans koşulları çerçevesinde çalışması için 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanmış Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında **ÇEVRE İZİNİ VE LİSANSI** verilmiştir.

Bu belge tarih ve sayılı yazı ile birlikte geçerlidir. Ayrı kullanılamaz.

.....
İl Müdürü

EK: İzin ve Lisans Koşulları (....
SAYFA)

[R.G. 24 Şubat 2010 – 27503]

_____ . _____

 [İçindekilere dön](#)

[R.G. 24 Şubat 2010 – 27503]

_____ . _____

 [İçindekilere dön](#)

